

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-15131-3/26
Sarajevo, 09.04.2026. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka) i člana 23. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/05) Vlada Kantona Sarajevo, na **123.** sjednici održanoj **09.04.2026.** godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o provođenju aktivnosti Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 2024. do 2028. godine, za period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine.
2. Izvještaj iz tačke 1. ovog zaključka dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo.
3. Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PO OVLAŠTENJU PREMIJERA

ministrica Softić Kadenić Darja

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Skupština Kantona Sarajevo,
3. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
4. Premijer Kantona Sarajevo,
5. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo,
6. Evidencija,
7. A r h i v a.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

**CANTON SARAJEVO
ASSEMBLY**

Broj:
Sarajevo,

Na osnovu čl. 117. i 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo - Drugi novi prečišćeni tekst ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 41/12- Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22, 17/22- ispravka i 47/24) i člana 23. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05), Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj dana _____ 2026. godine, povodom razmatranja i usvajanja Izvještaja o provođenju Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 2024. do 2028. godine, za period od 01.01. do 31.12.2025. godine, donijela je slijedeći

Prijedlog

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o provođenju aktivnosti Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 2024. do 2028. godine, za period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine
2. Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj:
Sarajevo,

**PREDSJEDAVAJUĆI
SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO**

Elvedin Okerić

web: <http://skupstina.ks.gov.ba>
e-mail: skupstina@skupstina.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-055,
Fax: + 387 (0) 33 562-210
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

O B R A Z L O Ž E N J E

I – PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenje ovog zaključka sadržan je u čl. 117. i 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo - Drugi novi prečišćeni tekst ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 41/12- Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22, 17/22- ispravka i 47/24) kojim je propisano da Skupština donosi Ustav, zakone, budžet i izvještaj o izvršenju budžeta, prostorni plan Kantona, poslovnik Skupštine, odluke i zaključke, deklaracije, rezolucije, preporuke i smjernice i daje autentična tumačenja zakona ili drugog akta, te da zaključkom Skupština može zauzeti stav o pitanju koje je razmatrala, uključujući utvrđivanje obaveza za Vladu i kantonalne organe uprave u pogledu pripreme zakona ili drugih propisa i općih akata ili vršenja drugih poslova iz njihovog djelokruga.

Pravni osnov sadržan je i u članu 23. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 35/05) kojim je propisano da organi uprave prate stanje u oblastima za koje su osnovani, a koje se prvenstveno odnosi na stanje izvršavanja zakona i drugih propisa, te na osnovu prikupljenih podataka izrađuju analitičke, informativne i druge materijale koje dostavljaju nadležnim izvršnim i zakonodavnim organima vlasti na razmatranje u cilju upoznavanja tih organa sa stanjem u određenoj oblasti i potrebom preduzimanja odgovarajućih mjera.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Vlada Kantona Sarajevo je na 23. sjednici održanoj 09.05.2024. godine donijela Zaključak broj: 02-04-27491-57/24 kojim je usvojen Gender akcioni plan Kantona Sarajevo za period 2024–2028. godine, kao strateški dokument usklađen sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine za period 2023–2027. godine. Navedenim zaključkom Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo zaduženo je da predloži imenovanje Koordinacionog odbora za praćenje provođenja aktivnosti, nakon čega je Vlada Kantona Sarajevo donijela Rješenje broj: 02-04-40914-30/24 od 05.09.2024. godine kojim je imenovan Koordinacioni odbor za praćenje provođenja aktivnosti Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period 2024–2028. godine.

Izvještaj o provođenju Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine izrađen je radi sagledavanja stepena realizacije planiranih aktivnosti, identifikacije ključnih rezultata i izazova u implementaciji, te definisanja daljih smjernica za unapređenje njegove provedbe. Izvještaj je strukturiran u skladu sa utvrđenim srednjoročnim ciljevima, koji se odnose na jačanje institucionalnih kapaciteta za primjenu principa ravnopravnosti spolova, unapređenje stvarnog položaja žena i muškaraca u društvu, kao i sistemsko praćenje stanja i unapređenje međuinstitucionalne saradnje.

U izradi izvještaja učestvovala su nadležne institucije Kantona Sarajevo, uključujući ministarstva, upravne organizacije, javne ustanove, zavode i jedinice lokalne samouprave, kao nosioci aktivnosti definisanih Gender akcionim planom, čime je osiguran sveobuhvatan i koordiniran

pristup u praćenju njegove realizacije.

Polazeći od aktuelnih društvenih okolnosti, uključujući prisutne oblike nejednakosti, nasilja na osnovu spola, nedovoljne zastupljenosti žena u procesima odlučivanja, kao i postojanja rodnih stereotipa i diskriminacije, provedba Gender akcionog plana Kantona Sarajevo predstavlja značajan instrument za unapređenje stanja u ovoj oblasti, te doprinosi jačanju vladavine prava, zaštiti ljudskih prava i ukupnom društvenom razvoju.

Na osnovu dostavljenih podataka nosilaca aktivnosti, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo izradilo je objedinjeni izvještaj.

Imajući u vidu navedeno, u prilogu se dostavlja Izvještaj o provođenju Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period 2024–2028. godine, za izvještajni period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine, sa prijedlogom zaključka, na razmatranje i eventualno prihvatanje.

Napominje se da gramatička terminologija korištenja muškog i ženskog roda u ovom zaključku podrazumijeva ravnopravno uključivanje oba roda.

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
VLADA KANTONA**

**Koordinacioni odbor za praćenje Gender akcionog plana
za period 2024. do 2028. godine**

**IZVJEŠTAJ
O PROVOĐENJU GENDER AKCIONOG PLANA KANTONA
SARAJEVO 2024-2028 (GAP KS)
(za period 01.01.2025. – 31.12.2025. godine)**

Mart, 2026. godine

IZVJEŠTAJ O PROVOĐENJU GENDER AKCIONOG PLANA KANTONA SARAJEVO ZA 2024. GODINU(za period 01.01.2025. – 31.12.2025. godine)

UVOD

Vlada Kantona Sarajevo je na 24. vanrednoj sjednici održanoj dana 19.02.2024. godine imenovala Tim za izradu Gender akcionog plana u Kantonu Sarajevo. Tim su činili predstavnici kantonalnih ministarstava i nevladinih organizacija, a proces je koordinirao Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine.

Zadaci Tima bili su da u skladu sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine za period od 2023. do 2027. i Izvještajem o provedbi Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za 2019.-2022. definiše prioritete i transferzalne oblasti djelovanja, koje se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo, te izradi nacrt Gender akcionog plana za Kanton Sarajevo 2024.-2028.

Na 23. sjednici održanoj 09.05.2024. godine Vlada Kantona Sarajevo, Zaključkom broj: 02-04-27491-57/24 od 09.05.2024. godine usvojila je Gender akcioni plan Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: GAP KS) za period 2024.-2028. godine. GAP KS je izrađen u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/10) i Gender akcionim planom BiH za period 2023.-2027. godine.

Po usvajanju GAP KS, Vlada Kantona Sarajevo donijela je Rješenje broj: 02-04-40914-30/24 od 05.09.2024. godine o imenovanju Koordinacionog odbora za praćenje Gender Akcionog plana Kantona Sarajevo 2024.-2028. godine (u daljem tekstu: Odbor).

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i to člana 24. istog, obaveza svih nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- a) analize stanja spolova u određenoj oblasti;
- b) implementacije donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- c) mjera za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana Kantona Sarajevo budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljedna primjena ovog Zakona, ali i drugih obaveza Kantona u pogledu ravnopravnosti spolova.

GAP KS predstavlja ključni strateški dokument kojim se definišu prioriteti i mjere za unapređenje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo. Usvojen je od strane Vlade Kantona Sarajevo i usklađen sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/10), Strategijom za unapređenje ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine 2023.-2027., te međunarodnim standardima i obavezama koje su preuzete od strane Bosne i Hercegovine, uključujući Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Agendom 2030 za održivi razvoj.

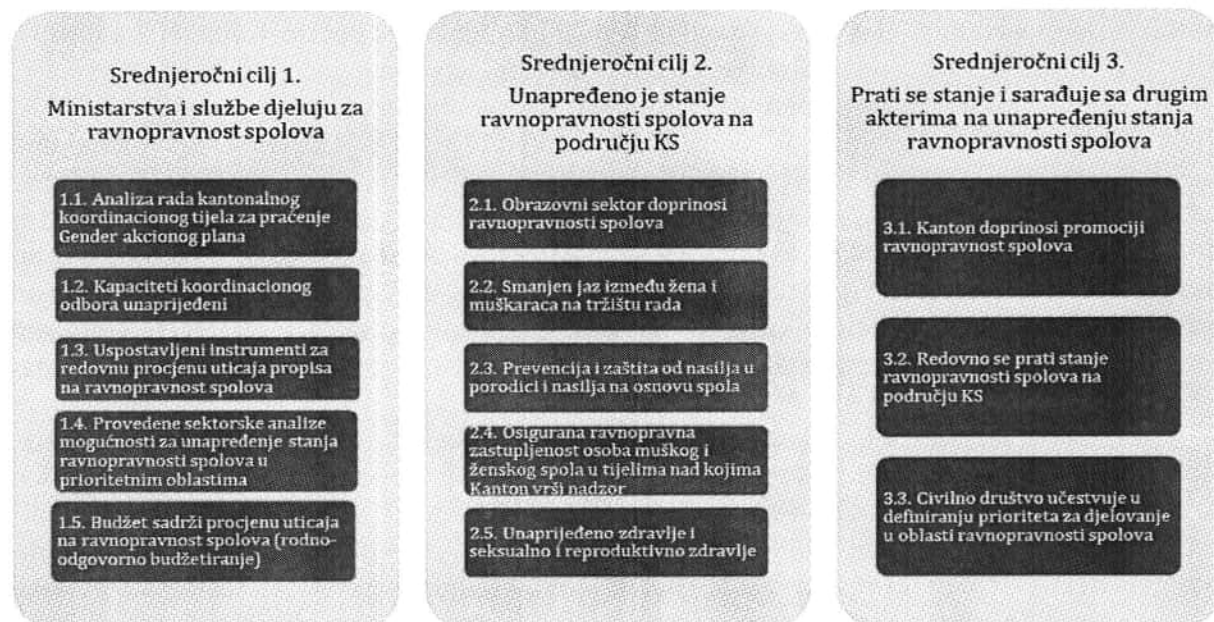
To je okvirni strateški dokument koji daje smjernice za izradu operativnih planova i drugih implementacijskih dokumenata institucija na nivou organizacije vlasti u Kantonu Sarajevo. Ovaj strateški dokument obuhvata sve oblasti društvenog života, a istim su utvrđene prioritetne i transverzalne (eng. cross-cutting) oblasti, kao i oblasti koje se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova, te jačanje saradnje i partnerstva. Na ovaj način jasnije su definisane obaveze institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, te obaveze i odgovornosti resornih ministarstava i nadležnih institucija u svakoj prioritetnoj oblasti.

Dokument GAP-a KS definiše strateške ciljeve, programske pravce i konkretne mjere koje se odnose na unapređenje položaja žena i muškaraca u različitim oblastima društvenog života uključujući obrazovanje, zapošljavanje, političko učešće, zdravlje, socijalnu zaštitu, sigurnost, kulturu, sport, kao i prevenciju nasilja zasnovanog na spolu. Njegova provedba podrazumijeva široku institucionalnu uključenost i međusektorsku saradnju, čime se osigurava integracija principa rodne ravnopravnosti u javne politike, prakse i budžetske procese.

Struktura Gender akcionog plana Kantona Sarajevo

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u kantonu i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini kao i analize Gender akcionog plana KS 2019.-2022., jasno je da donošenje Gender akcionog plana KS predstavlja optimalan nastavak unapređenja stanja ravnopravnosti spolova.

U odnosu na te analize, struktura Gender akcionog plana KS za period 2024.-2028. godine odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjoročna cilja, te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

Ovaj Izvještaj o provođenju GAP-a za period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine izrađuje se s ciljem ocjene stepena realizacije planiranih aktivnosti, identifikacije postignuća i izazova, te davanja smjernica za unapređenje implementacije u narednom periodu. Proces

izrade izvještaja temelji se na podacima dostavljenim od strane nosilaca aktivnosti o efektima provedenih mjera.

U pripremi izvještaja učestvovala su kantonalne institucije, javne ustanove, zavodi, općine i drugi subjekti zaduženi za realizaciju mjera predviđenih GAP-om KS. Ovakav pristup omogućava objedinjeno i sveobuhvatno praćenje napretka, te doprinosi jačanju institucionalne odgovornosti i transparentnosti u provođenju politika ravnopravnosti spolova.

U kontekstu savremenih društvenih izazova, uključujući ekonomsku nejednakost, nasilje u porodici, nedovoljnu zastupljenost žena u odlučivanju, rodne stereotipe i diskriminaciju, realizacija GAP-a KS ima višestruki značaj. Ona ne samo da doprinosi zaštiti i unapređenju ljudskih prava, već i jačanju socijalne kohezije, demokratskih vrijednosti i održivog razvoja Kantona Sarajevo.

MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova u Kantona Sarajevo

Aktivnost: Usvojiti Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i osigurati sredstva za provođenje i provoditi aktivnosti

Nosilac aktivnosti: Vlada Kantona Sarajevo i Koordinaciono tijelo za prevenciju nasilja

Status realizacije: Realizovano i kontinuirano se provodi

U cilju provođenja multidisciplinarnog pristupa u prevenciji, unapređenju i razvoju sistema zaštite od nasilja u porodici, Vlada Kantona Sarajevo imenovala je Koordinaciono tijelo za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo (u daljem tekstu: Koordinaciono tijelo) Rješenjem o imenovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 8/24 i 18/25), a na osnovu Protokola o radu i saradnji Koordinacionog tijela na prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja u porodici (u daljem tekstu: Protokol) potpisanog 06.12.2023. godine. Također, u skladu sa Protokolom, Vlada Kantona Sarajevo je imenovala i Operativno tijelo za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo (u daljem tekstu: Operativno tijelo) („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 30/24, 51/24, 26/25 i 48/25), koje je sastavljeno od profesionalaca koji su u direktnom radu sa žrtvom ili počiniocem nasilja u porodici. Uloga ovog tijela je da kroz razmjenu iskustava profesionalaca koja se bave zaštitom od nasilja u porodici ukažu na određene probleme u praksi i ponude rješenja tih problema, te da na taj način putem Koordinacionog tijela direktno utiču na unapređenje sistema zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo.

Članovi Operativnog tijela su učestvovali u izradi Programa rada Koordinacionog tijela za 2025. godinu na način da su delegirali aktivnosti putem resornih predstavnika Koordinacionog tijela, te i sami učestvovali u realizaciji određenih aktivnosti i na taj način dali svoj doprinos. Kontinuirani rad Koordinacionog tijela ima ključnu ulogu u sadašnjem postavljenom sistemu prevencije, zaštite i borbe protiv nasilja u porodici. U Kantonu Sarajevo vladin i nevladin sektor, u međusobnoj koordinaciji, aktivno rade na prevenciji, poboljšanju položaja ove populacije i unapređenju sistema zaštite za žrtve nasilja. Ovako postavljen multisektorski odgovor na nasilje ima za cilj postizanje nulte stope tolerancije na nasilje u porodici.

Pored gore navedenih, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je planiralo i aktivnost pod nazivom „Mapiranje nosioca preventivnih

aktivnosti u oblasti zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo i izrada jedinstvenog programa prevencije u oblasti zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo“, koja je realizovana djelimično, odnosno izrađen je dokument koji mapira nosioce preventivnih aktivnosti u oblasti zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo. Izrada jedinstvenog programa prevencije u oblasti zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo će biti predložena kao aktivnost u Programu rada za 2026. godinu.

Pored realizacije planiranih aktivnosti definisanih Programom rada Koordinacionog tijela za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo za 2025. godinu, članice i članovi Koordinacionog i Operativnog tijela za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo kontinuirano su doprinosili unapređenju sistema zaštite kroz svakodnevni profesionalni rad u okviru svojih nadležnosti. Tako su redovno učestvovali u stručnim edukacijama i obukama iz oblasti prevencije i postupanja u slučajevima nasilja u porodici, pri čemu su pojedine članice imale aktivnu ulogu edukatora i predavača.

Također, velika pažnja je data i implementaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 19/25) koji je stupio na snagu u martu 2025. godine, ali se mora istaći da je isti doveo do mnogih nejasnoća u primjeni. S tim u vezi Koordinaciono tijelo je organizovalo cjelodnevni sastanak na temu problema u postupanju po navedenom Zakonu. Pored ovog sastanka, na sjednicama Koordinacionog tijela je često razgovarano o problemima koji su se prilikom primjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji Bosne i Hercegovine pojavili.

Koordinaciono tijelo je posebnu pažnju posvetilo i razmatranju pitanja donošenja podzakonskih akata predviđenih Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 19/25). Kontinuirano je ukazivano na značaj pravovremenog donošenja navedenih podzakonskih akata od strane nadležnih institucija, odnosno resornih ministarstava Federacije Bosne i Hercegovine, s obzirom na to da su isti neophodni za potpunu i efikasnu primjenu Zakona. Članice Koordinacionog tijela su isticale probleme i zastoje u procesu njihovog donošenja, te je u tom smislu Koordinaciono tijelo djelovalo putem Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo na način da je Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo objedinjavalo i upućivalo sve prijedloge, sugestije, inicijative sa sjednica koje su iznosile članice, kako Koordinacionog, tako i Operativnog tijela. U toku 2025. godine tijelo je konstatno sarađivalo sa Gender centrom Federacije Bosne i Hercegovine, kojem je i Zakonom dat veliki značaj, a koji pruža podršku radu ovog tijela.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo - Uprava policije, sedmicu u mjesecu novembru posvetilo realizaciji sastanaka na temu „Unapređenje međusobne saradnje i razmjene iskustava kada je u pitanju oblast zaštite od nasilja u porodici (saradnja između policije i nadležnih službi socijalne zaštite)“ kojoj su prisustvovali inspektori kriminalističke policije i pomoćnici komandira policijskih stanica, kao i psiholozi uključeni u rad na predmetima nasilja u porodici i pravnici.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je u saradnji sa Fondacijom lokalne demokratije i Gradom Barcelona realizovala aktivnost pod nazivom „Radionica o postupanju službenih lica (Saradnja sa Gradom Barcelona)“ u formi dvodnevne edukativne radionice namijenje predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“, na kojoj su stručnjaci predstavili model zaštite žrtava nasilja u porodici Grada Barcelone, te govorili o iskustvima iz prakse. Predstavljen je i projekt „T’acompanyem“ koji u fokus stavlja na rano prepoznavanje i sveobuhvatan pristup žrtvama rodno zasnovanog nasilja kroz zajednički rad policije Grada Barcelone, socijalnih službi, regionalne policije, a čiji je cilj otkriti prikriveno nasilje i žrtvi

pružiti usklađen i koordinisan odgovor na nasilje. Radionici je ukupno prisustvovalo 65 učesnika.

Ukupno posmatrano, kontinuirana saradnja institucija, redovno učešće članica i članova Koordinacionog i Operativnog tijela u edukacijama, i drugim događajima, kao i proaktivno djelovanje u pravcu unapređenja normativnog i institucionalnog okvira, doprinosi jačanju sistema prevencije i zaštite od nasilja u porodici.

Aktivnost: Analizirati razloge neaktivnosti, manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti žena na području Kantona Sarajevo.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo u saradnji sa Javnom ustanovom „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo

Status realizacije: Djelomično realizovano i kontinuirano se provodi

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je kroz aktivnost pod nazivom „Kreiranje adekvatnih programa prekvalifikacije i podrške u zapošljavanju žena žrtava nasilja“ koja nije u potpunosti realizovana, obzirom da su programi mjera za 2025. godinu usvojeni ranije. Međutim, predstavnici Ministarstva su upriličili sastanke sa predstavnicima JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ istakavši važnost ovakvih programa. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo će putem svog predstavnika djelovati u kreiranju adekvatnih programa za 2026. godinu na način da isti omoguće zapošljavanje žena žrtava nasilja.

Aktivnost: Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje Skupština Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, ministarstva i druga tijela Vlade Kantona Sarajevo

Nosilac aktivnosti: Sve službe skupštine Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Ministarstva i druga tijela vlade

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

Kada je u pitanju ukupan broj zaposlenika (žena i muškaraca) u Ministarstvu rada, socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica Kantona Sarajevo on iznosi 33, od čega 26 žena i 7 muškaraca. Od navedenog broja 8 žena je na rukovodećim pozicijama, dok su na 2 rukovodeće pozicije osobe muškog spola. Potrebno je napomenuti da navedeni podaci uključuju i poziciju ministra.

Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo

Aktivnost: Analizirati razloge neaktivnosti, manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti žena na području Kantona

Nosilac aktivnosti: Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo

Status realizacije: Realizovano i kontinuirano se provodi

Aktivnost se kontinuirano provodi kroz redovno praćenje pokazatelja tržišta rada izradu izvještaja i analizu administrativnih podataka u skladu sa zakonskim nadležnostima Službe. Podaci se koriste kao osnov za kreiranje i unapređenje Programa aktivne politike zapošljavanja.

Aktivnost: Izraditi detaljnu analizu uticaja aktivnih mjera zapošljavanja za smanjenje jaza između žena i muškaraca na tržištu rada u periodu od 5 godina

Nosilac aktivnosti: Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo

Status realizacije: djelomično realizovano/kontinuirano putem izvještaja

Analiza efekata mjera zapošljavanja vrši se kroz godišnje izvještavanje o realizaciji Programa aktivne politike zapošljavanja. U okviru mjesečnog izvještavanja vrši se statističko izvještavanje pri čemu se razdvojeno prikazuje ukupan broj zaposlenih lica na području Kantona Sarajevo kao i broj zaposlenih žena. Detaljna analiza uticaja aktivnih mjera zapošljavanja na smanjenje rodnog jaza u petogodišnjem periodu ne izrađuje se kao zaseban analitički dokument.

Aktivnost: Finansijski plan Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo i informacija o izvršenju Finansijskog plana Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo sadrže informacije o uticaju na jaz između žena i muškaraca na tržištu rada

Nosilac aktivnosti: Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo

Status realizacije: Djelomično realizovano

Finansijski plan Službe izrađuje se u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima i obuhvata plan prihoda i rashoda za tekuću fiskalnu godinu, projekcije za narednu kao i izvještavanje o izvršenju za prethodni period. Finansijski plan ne sadrži posebnu analizu jaza između žena i muškaraca već se sredstva planiraju i realizuju u okviru programa aktivne politike zapošljavanja u skladu sa utvrđenim ciljevima i prioritetima Službe.

MINISTARSTVO FINANSIJA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela vlade djeluju za ravnopravnost spolova

Aktivnost: Priprema budžetskih instrukcija br.2 koje uključuju obavezu praćenja rodnog aspekta budžetskih projekata

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Usvojene budžetske instrukcije br. 2 za Budžet Kantona Sarajevo 2025. godine. U julu 2024. godine koje uključuju obavezu dostavljanja pregleda rodno osjetljivih projekata. Budžetski korisnici su dostavili popunjene obrasce definisane u instrukciji br. 2 za Budžet Kantona Sarajevo 2025. godinu.

Aktivnost: Konsultacije sa odabranim institucijama/ministarstvima Kantona Sarajevo

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Održavani redovni sastanci u sa budžetskim korisnicima definisani Zakonom o budžetima u Federaciji BiH i tom prilikom sačinjavani zapisnici. Sa korisnicima koji su imali rodno osjetljive projekte prodiskutovani su obrasci koji su dostavljeni.

Aktivnost: Trening za odabrane institucije

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Za Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo, održani su napredni i osnovni trening za budžetske korisnike na temu Rodno odgovornog budžetiranja, u decembru 2024. godine, na Bjelašnici, u saradnji sa UN WOMEN.

Aktivnost: Priprema nacrti i prijedloga budžeta sa pregledom rodno osjetljivih programa (mjera i aktivnosti) odnosno izdvajanja koja imaju uticaja na rodnu ravnopravnost

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Usvojen je Nacrt i Prijedlog budžeta za 2025. godinu sa pregledom rodno osjetljivih projekata (član 7. Budžet Kantona Sarajevo za 2025.g.).

Aktivnost: Priprema smjernica za označavanje rodno osjetljivih programa uz budžetsku instrukciju br.1. za naredni budžetski period

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Usvojena Instrukcija br. 1. u aprilu 2025. godine za Budžet Kantona Sarajevo 2026. godine sa obavezom popunjavanja rodno osjetljivih programa i projekata od strane budžetskih korisnika.

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo

Aktivnost: Uvrštavanje i realizacija modula stručnog usavršavanja „Govor mržnje i krivična djela počinjena iz mržnje“

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije

Status realizacije: Realizovano

Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je u skladu sa programskim aktivnostima Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period 2024. do 2028. godine u Godišnji Plan i program stručnog usavršavanja policijskih službenika Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za 2025. godinu, uvrstila module internog stručnog usavršavanja policijskih službenika na temu "Govor mržnje i krivična djela počinjena iz mržnje". Odjeljenje za edukaciju Ureda policijskog komesara Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, u saradnji sa Fakultetom za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, je organizovalo i realizovalo modul internog stručnog usavršavanja za 30 policijskih službenika na temu „Govor mržnje i krivična djela počinjena iz mržnje“. Učešće kao predavač je uzela Prof. dr. Marija Lučić Catić. Cilj ovog internog stručnog usavršavanja je da policijski službenici nadgrade svoje znanje o tome:

- po čemu se razlikuju krivična djela iz mržnje od krivičnih djela izazivanja mržnje;
- na koji način zakon propisuje teže kažnjavanje za krivična djela s motivom mržnje odnosno predrasude;

- u kriminološkom smislu ko su počinioi takvih krivičnih djela, s naglaskom i na tzv. hate grupe, kao i mehanizme njihovog organizovanja i funkcionisanja;
- u viktimološkom smislu ko su najčešće žrtve takvih krivičnih djela, koje su najbolje prakse u postupanju sa žrtvama ovakvih krivičnih djela i kako im pružiti adekvatnu zaštitu;
- šta su mržnja i predrasude, kako se one ispoljavaju i po čemu ih prepoznati;
- zbog čega istraga protivpravnih ponašanja s elementom mržnje odnosno predrasude treba biti od posebnog interesa za tužilaštvo odnosno ovlaštene službene osobe;
- kada je govor mržnje osnov za ograničenje slobode izražavanja.

Očekivani rezultati stručnog usavršavanja su nadogradnja pojmovnog i procesnog razumijevanja, te podsticanje policijskih službenika da izvrše inicijalnu verifikaciju kada se u konkretnom slučaju radi o krivičnom djelu iz mržnje, da istraže i dokumentuju zabranjenu radnju i/ili motiv, što će u konačnici doprinijeti uspješnom okončanju istrage, podizanju optužnice i izricanju presude.

Učešće policijske službenice Odjeljenja za krvne, seksualne delikte i ratne zločine Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo u vremenu od 03.06. do 04.06.2025. godine u gradu Duresu, država Albanija, na regionalnom seminaru na temu „Izgradnja jačih policijskih odgovora na mržnju zasnovanu na etničkoj (uključujući Rome) i vjerskoj osnovi“ u organizaciji Odjela za saradnju u borbi protiv diskriminacije Vijeća Evrope.

U oktobru 2025. godine policijska službenica Odjeljenja za edukaciju Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je uzela učešće u treningu koji se organizovao u okviru projekta „Zaštita unutar četiri zida: Borba protiv nasilja u porodici nad LGBTIQ osobama“ uz podršku Evropske unije. Zbog svoje seksualne orijentacije i/ili rodnog identiteta suočavaju se s jedinstvenim izazovima, uključujući povećanu ranjivost na nasilje, diskriminaciju i nedostatak razumijevanja i systemske podrške. Njihove glavne potrebe uključuju sigurna i inkluzivna skloništa i usluge podrške kako bi pobjegli iz nasilnog okruženja, pravnu zaštitu i pristup pravdi kako bi počinioi bili pozvani na odgovornost, te podršku mentalnom zdravlju kako bi se nosili s emocionalnim traumama i zlostavljanjem. Glavna prepreka je strah od diskriminacije i stigmatizacije, što ih može spriječiti da potraže pomoć i podršku. Trening je vodila profesorica Marija Lučić Catić.

Aktivnost: Izraditi i usvojiti standardne operativne procedure za policiju i pravosuđe u slučaju krivičnih djela počinjenih iz mržnje u skladu sa Krivičnim zakonom FBiH

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo sa sunosiocem Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Status realizacije: U toku

Navedene aktivnosti se realizuju u saradnji sa Ministarstvom pravde i uprave Kantona Sarajevo. Rok za izradu ovih procedura je bio do kraja 2024. godine, ali pošto isti nije realizovan prenesen je i u GAP Kantona Sarajevo 2024.–2028. godine. Delegirana je policijska službenica Čoko Irma iz Odjeljenja za krvne, seksualne delikte i ratne zločine Sektora kriminalističke policije koja će uzeti aktivno učešće u izradi dokumenta standardnih operativnih procedura.

MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje Skupština, Vlada, ministarstva i druga tijela Vlade

Nosilac aktivnosti: Sve službe skupštine Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Ministarstva i druga tijela vlade

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo izvještava da u okviru svog djelokruga rada obavlja poslove koji se odnose na zaštitu pripadnika braniteljske populacije, odnosno realizaciju prava pripadnika braniteljske populacije kao i vođenje i podržavanje aktivnosti na očuvanju tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.–1995. godine, kao i narodno-oslobodilačkog rata 1941.–1945. godine, na području Kantona.

Navedene poslove Ministarstvo realizuje uz raspisivanje javnih poziva i javnih obavještenja za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje pojedinačnih prava ili učešća u programima Ministarstva. Prilikom dodjele sredstava primjenjuju se utvrđeni kriteriji ili postupci bodovanja.

Dodjeljujući sredstva na ovaj način, uz transparentno informisanje svih zainteresiranih pripadnika braniteljske populacije bez obzira na spol, rasu ili pripadnost pojedinim skupinama, uz primjenu odgovarajućih kriterija i bodovanja, isključena je mogućnost diskriminacije po bilo kom osnovu, pa samim tim je postignuta i rodna ravnopravnost.

Kao primjer sektorske analize je Program mjera za podršku boračkim zadrugama sa sjedištem u Kantonu Sarajevo za 2025. godinu, gdje je od ukupno 55 zadrugara kojima su odobrena sredstva, 26 zadrugara odnosilo se na žene, što iznosi 47%.

MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Promocija učešća dječaka i djevojčica u oblastima obrazovanja u kojima su manje zastupljeni

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

Aktivnost se kontinuirano provodi kroz svakodnevni odgojno-obrazovni rad. Diskriminacija prema bilo kojem osnovu se zabranjuje u odgojno-obrazovnim ustanovama (zakoni i podzakonski akti koji propisuju oblast odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo). S tim u vezi, u toku 2025. godine Ministarstvo za odgoj i obrazovanje je donijelo Pravilnik o prepoznavanju, prevenciji i zaštiti od diskriminacije u osnovnim i srednjim školama („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 8/25).

Aktivnost: Povećanje obuhvata djece predškolskim odgojem pred polazak u osnovnu školu

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano (kontinuirana primjena zakonske obaveze)

Pohađanje predškolskog odgoja u godini pred polazak u školu je obavezno za svu djecu, te u skladu sa članom 65. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, prilikom upisa učenika u osnovnu školu roditelj ima obavezu dostaviti uvjerenje/certifikat o pohađanju obaveznog predškolskog programa.

Aktivnost: Unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Na temelju izvršene analize koju je Ministarstvo dostavilo Vladi Kantona Sarajevo, odobrena su sredstva za sufinansiranje boravka djece u privatnim predškolskim ustanovama, tako da su ukinute liste čekanja, a Vlada Kantona Sarajevo na prijedlog Ministarstva sufinansira boravak djece i u privatnim predškolskim ustanovama prema jednakim uvjetima. Ministarstvo je izradilo elektronski sistem upisa djece u predškolske ustanove – EMIS sistem. Dječaci i djevojčice imaju mogućnost ravnopravnog učešća u predškolskom odgoju i obrazovanju. Uz prethodnu saglasnost Ministarstva otvaraju se i registruju nove predškolske ustanove u sastavu JU „Djeca Sarajeva“, ali i privatne predškolske ustanove.

Aktivnost: Programi primarne prevencije različitih oblika nasilja i monitoring provođenja istih

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano i kontinuirano

U sklopu svakodnevnih aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama kontinuirano se realiziraju teme usmjerene na prevenciju bilo kojeg oblika nasilja nad i među djecom. Nakon donošenja novog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, Ministarstvo je imalo obavezu donijeti podzakonske akte kojim se bliže propisuje način uočavanja indikatora rizika kod učenika.

U 2025. godini Ministarstvo je donijelo:

- Pravilnik o inkluzivnom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 37/25);
- Pravilnik o prevenciji različitih oblika nasilja i neprihvatljivih oblika ponašanja, poticanja dobrobiti i zaštite učenika.

U avgustu 2025. godine Ministarstvo je svim osnovnim i srednjim školama dostavilo listu obaveznih tema koje se odnose na prevenciju nasilja i sigurnost učenika, a koje su škole obavezne realizirati u školskoj 2025./2026. godini.

Aktivnost: Istraživanje o psihofizičkom zdravlju djece

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

U 2025. godini provedeno je peto po redu istraživanje o psihofizičkom zdravlju djece predškolskih ustanova, učenika osnovnih i srednjih škola, prosvjetnih radnika i roditelja. Rezultati sa preporukama dostavljeni su svim ustanovama, uključujući podatke o vršnjačkom nasilju i prijedloge za unapređenje preventivnih aktivnosti.

Aktivnost: Analiza uticaja dodijeljenih stipendija u odnosu na ravnopravnost spolova

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano kroz primjenu kriterija

Dodjela stipendija učenicima vrši se na osnovu jasno definisanih kriterija, te izbor nije uslovljen spolom učenika.

MINISTARSTVO ZA NAUKU, VISOKO OBRAZOVANJE I MLADE KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2 : Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Usklađivanje Pravilnika o sticanju i korištenju akademskih titula

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo

Status realizacije: U potpunosti realizovano

Ministarstvo je u potpunosti realiziralo aktivnost i donesen je usklađeni Pravilnik o stjecanju i korištenju akademskih titula, stručnih i naučnih/umjetničkih zvanja na visokoškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo.

- Pravilnik objavljen u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“, broj: 46/23;
- Pravilnik o dopuni objavljen u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“, broj: 3/24.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestali su važiti raniji pravilnici.

MINISTARSTVO PRIVREDE KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2 : Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Analizirati doprinos poticaja Vlade KS i donijeti mjere kako bi poticaji doprinosili razvoju poduzetništva manje zastupljenog spola

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

Status realizacije: Realizovano

Za ovaj program izdvojeno je 1.000.000,00 KM, 75 kompanija je ostvarilo pravo na poticajna sredstva. Sama svrha programa je jačanje konkurentnosti i poticaj poduzetničkih aktivnosti žena, ekonomska stabilnost, novo zapošljavanje, povećanje izvoza.

Ukupni poticaji po osnovu spola u 2025. godini je 265 korisnika od čega je 148 muškaraca i 117 žena.

Što se tiče poljoprivrednog poticaja, taj broj takođe pokazuje blagi porast kada je u pitanju ženska populacije, te je u 2025. godini 218 žena ostvarilo poljoprivredni poticaj, dok je poređenja radi u 2023 godini taj broj iznosio 186 žena.

Kada je u pitanju odnos muškaraca i žena zaposlenih sa danom 31.12.2025. godine radi se o ukupno 67 zaposlenih od čega je 26 žena, od kojih je 6 na rukovodećem mjestu i 41 muškarac od kojih je 15 na rukovodećem radnom mjestu.

MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje Skupština, Vlada, ministarstva i druga tijela Vlade

Nosilac aktivnosti: Sve službe skupštine, Vlada, Ministarstva i druga tijela vlade

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

S obzirom na to da u navedenim ciljevima nisu precizirane konkretne aktivnosti za koje bi Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo bilo određeno kao nosilac odgovornosti, u navedenom periodu nije došlo do realizacije aktivnosti predviđenih tim ciljevima.

Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo, u okviru svojih nadležnosti, aktivno radi na osiguravanju i unapređenju principa rodne ravnopravnosti. Cilj je omogućiti jednak status i jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, bez obzira na spol.

Također, važno je naglasiti da zakonski i podzakonski akti iz nadležnosti Ministarstva sadrže odredbe o ravnopravnosti spolova, jasno ističući da se njihova primjena odnosi jednako na osobe muškog i ženskog spola.

KABINET PREMIJERA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela Vlade djeluju za ravnopravnost spolova

Aktivnost: Provedene sektorske analize mogućnosti za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima

Nosilac aktivnosti: Ministarstva i druga tijela vlade

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

U toku izvještajnog perioda u Kabinetu premijera nije provedena analiza administrativnih podataka razvrstanih po spolu. Također, nije bilo potrebe za dodatnim unapređenjem postojećih evidencija, imajući u vidu mali broj zaposlenih i stabilnu strukturu radnih mjesta. Napominjemo da je ukupan broj uposlenika u Kabinetu premijera 8, od kojih je 6 žena i 2 muškarca. U navedeni podatak nisu uračunati sam premijer Kantona Sarajevo i njegova savjetnica, jer su isti imenovana lica.

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje Skupština, Vlada, ministarstva i druga tijela Vlade

Nosilac aktivnosti: Sve službe skupštine, Vlada, Ministarstva i druga tijela vlade

Status realizacije: Kontinuirano se provodi

Kako tokom 2025. godine u Kabinetu premijera nije bilo novih zapošljavanja niti raspisanih konkursa, nisu provedene ni aktivnosti direktnog promoviranja jednakih mogućnosti za žene i muškarce kroz konkursne procedure. Kabinet premijera je u navedenom periodu zatražio mišljenje Komisije za tumačenje Kolektivnog ugovora za državne službenike i

namještenike u organima državne službe Kantona Sarajevo, u vezi sa primjenom odredbi koje se odnose na korištenje plaćenog i neplaćenog odsustva. Mišljenje Komisije zatraženo je radi pojašnjenja načina korištenja prava na plaćeno odsustvo iz člana 21. Kolektivnog ugovora, posebno u pogledu broja dana koji se mogu koristiti po pojedinačnim osnovama (stupanje u brak, rođenje djeteta, smrt užeg člana porodice i drugi slični slučajevi), kao i u vezi s ovlaštenjem rukovodioca organa da pravilnikom precizira trajanje odsustva po tim osnovama.

Također, zatražena su i pojašnjenja u vezi sa primjenom odredbi koje se odnose na druga plaćena odsustva i neplaćeno odsustvo, a sve u cilju pravilne i ujednačene primjene Kolektivnog ugovora. Dobijeno mišljenje Komisije poslužilo je kao osnov za donošenje novog Pravilnika o radnim odnosima državnih službenika i namještenika Kabineta premijera Kantona Sarajevo, čime je osigurana jednaka primjena prava na plaćeno odsustvo za sve zaposlenike, bez razlike po osnovu spola.

MINISTARSTVO ZDRAVSTVA KANTONA SARAJEVO

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Kantona Sarajevo

Aktivnost: Uspostavljanje multisektorskog sistema zaštite žrtava seksualnog nasilja kroz donošenje Protokola o postupanju u slučajevima silovanja i uspostavu centra za podršku žrtvama silovanja.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Ministarstvom unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Kantonalnim tužilaštvom Kantona Sarajevo, JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“, JU Centar za socijalni rad Kantona Sarajevo i Fondacija lokalne demokratije.

Status realizacije: Realizovano (završna faza 2025.)

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo je u decembru 2025. godine iniciralo, koordiniralo i uspješno okončalo proces izrade i potpisivanja prvog Protokola o postupanju u slučajevima silovanja u Bosni i Hercegovini. Ovim dokumentom Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo preuzelo je vodeću ulogu u uspostavljanju savremenog, jasnog i multisektorskog sistema zaštite žrtava seksualnog nasilja, u skladu sa preporukama Istanbulske konvencije. Protokol predviđa otvaranje prvog centra za podršku žrtvama silovanja u BiH, kroz uspostavljanje posebne ambulante u JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“. Novi model omogućava centralizovano, anonimno i multidisciplinarno zbrinjavanje žrtava, bez dodatne viktimizacije.

U okviru sistema, žrtve se direktno javljaju u specijaliziranu ambulantu, dobijaju NN kod, imaju prioritet u zdravstvenom tretmanu i punu zaštitu privatnosti. Svi relevantni akteri (MUP Kantona Sarajevo, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo, organ starateljstva, Centar za socijalni rad, zdravstveni i psihološki radnici te predstavnici Sigurne kuće) dolaze u zdravstvenu ustanovu i zajednički postupaju, čime se ukida ranija praksa višestrukog institucionalnog upućivanja žrtava.

U saradnji sa svim sunosiocima aktivnosti je donesen i potpisan prvi protokol ove vrste u BiH, Uspostavljen institucionalni i pravni okvir za sistemsku zaštitu žrtava seksualnog nasilja, Definisan model centra za podršku žrtvama silovanja, Ojačana međusektorska saradnja i jasno razgraničene nadležnosti i smanjena sekundarna viktimizacija žrtava.

Ova aktivnost također nosi i određene izazove koje će biti potrebno savladati, a isti su definisani kroz dugotrajan proces usaglašavanja procedura između institucija, potrebe za

kontinuiranom edukacijom uključenih profesionalaca i osiguranja dugoročne održivosti sistema u praksi.

Aktivnost: Edukativne radionice o nasilju nad ženama i osnaživanju mentalnog zdravlja žena.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: Realizovano

Tokom 2025. godine Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo je, u saradnji sa JU "Dom zdravlja Kantona Sarajevo", Fondacijom lokalne demokratije i Sigurnom kućom organizovalo nekoliko edukativnih radionica na temu nasilja nad ženama. Radionice su bile usmjerene na prevenciju nasilja, upravljanje stresom, očuvanje mentalnog zdravlja, te informisanje o dostupnim servisima podrške za žene žrtve nasilja na području Kantona Sarajevo. Poseban fokus stavljen je na važnost međusektorske saradnje, rane identifikacije nasilja i pristupa koji u centar stavlja dostojanstvo, sigurnost i psihosocijalno osnaživanje žena.

U vezi sa naprijed navedenim je povećan nivo informisanosti žena o oblicima nasilja i dostupnim servisima podrške, jačanje kapaciteta za prevenciju nasilja nad ženama, unapređena je saradnja zdravstvenog i socijalnog sektora i rađeno je na promociji mentalnog zdravlja i osnaživanja žena. Ova aktivnost također ima određene izazove poput ograničenog vremenskog i prostornog obuhvata radionica i potrebe za kontinuiranim i sistemskim edukacijama na kojima će se morati nastaviti rad kontinuirano.

MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE KANTONA SARAJEVO

Aktivnost: Svi prijedlozi zakona, podzakonskih akata i politika sadrže procjenu uticaja propisa i procjenu uticaja na ravnopravnost spolova

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo, Ured za zakonodavstvo

Status aktivnosti: Realizovano

Svi prijedlozi zakona i podzakonskih akata i politika koji su dio programa rada Vlade Kantona Sarajevo dostavljaju se Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo radi procjene uticaja propisa, između ostalih, i na ravnopravnost spolova. Svi zakoni i podzakonski akti iz programa rada Vlade Kantona Sarajevo za 2025. godinu koji su doneseni u 2025. godini sadrže procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova.

Aktivnost: Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje Skupština Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, ministarstva i druga tijela Vlade Kantona Sarajevo propisa i procjenu uticaja na ravnopravnost spolova

Nosilac aktivnosti: Sve službe Skupštine Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Ministarstva i druga tijela Vlade Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: kontinuirano

U Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo u toku 2025. godine nije bilo raspisanih i provedenih konkursa.

Aktivnost : Usvojiti Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i osigurati sredstva za provođenje i provoditi aktivnosti

Nosilac aktivnosti: Vlada Kantona Sarajevo, Koordinaciono tijelo za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: Realizovano

Koordinaciono tijelo za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo, čija je članica i predstavnica Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo, utvrdilo je Program rada Koordinacionog tijela za 2025. godinu koji je usvojen na 75. sjednici Vlade Kantona Sarajevo, održanoj 15.5.2025. godine. Članice Koordinacionog tijela u saradnji sa Operativnim tijelom za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici provodile su mjere i aktivnosti iz Programa rada u toku 2025. godine te je izvještaj o radu Koordinacionog tijela za 2024. godinu dostavljen Vladi Kantona Sarajevo na usvajanje, a Vlada Kantona Sarajevo usvojila je izvještaj na 71. sjednici, održanoj 10.4.2025. godine.

Aktivnost: Izraditi smjernice za prevenciju i zaštitu od diskriminacije, seksualnog, uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola na radnom mjestu

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: Nije realizovano

Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo u toku 2025. godine nije realiziralo ovu aktivnost. Vlada Kantona Sarajevo, 08.03.2021. godine, donijela je Protokol o postupanju u slučaju seksualnog i spolno zasnovanog uznemiravanja, kao oblika nasilja u organima uprave, javnim preduzećima, javnim ustanovama i pravnim licima čiji je osnivač Kanton Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 18/21). Protokol predstavlja skup mjera i aktivnosti koje se poduzimaju u cilju sprječavanja seksualnog i spolno zasnovanog uznemiravanja te propisuje internu proceduru za postupanje i preventivno djelovanje u vezi sa neželjenim ponašanjem na radnom mjestu i/ili u vezi sa radnim mjestom. Protokolom se nastoji osigurati i promovisati spolna ravnopravnost i zaštita od seksualnog uznemiravanja i spolno zasnovanog uznemiravanja u svim organima javnog sektora.

Aktivnost : Izraditi i usvojiti standardne operativne procedure za policiju i pravosuđe u slučaju krivičnih djela počinjenih iz mržnje u skladu s Krivičnim zakonom FBiH

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: djelomično realizovano – aktivnosti pokrenute

U vezi sa realizacijom ove aktivnosti, Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo obratili su se predstavnici nevladine organizacije „Sarajevski otvoreni centar” (SOC) zahtjevom za učestvovanje u izradi predmetnog dokumenta te je Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo uputilo zahtjev Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo i Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za izjašnjenje o navedenom prijedlogu. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo prepustilo je Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo odluku o učešću SOC-a u izradi dokumenta standardnih operativnih procedura, dok Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo nije iskazalo saglasnost za učešće SOC-a u samoj izradi procedura te predložilo da se učešće nevladine organizacije Sarajevski otvoreni centar može ostvariti putem dostavljanja određenih pisanih sugestija i komentara na sam dokument, čime bi se osigurala saradnja sa nevladinim sektorom u realizaciji aktivnosti GAP-a Kantona Sarajevo.

MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA KANTONA SARAJEVO

Aktivnost : Poticanje ženske populacije za učešće na sportskim takmičenjima i ligama, te promociju sporta kao zdravog životnog stila

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo kulture sporta Kantona Sarajevo

Status aktivnosti: Realizovano i kontinuirano se provodi

U okviru realizacije mjere usmjerene na poticanje učešća žena i djevojčica u sportskim takmičenjima i ligama, te promociju sporta kao važnog segmenta zdravog i aktivnog načina života, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je u izvještajnom periodu provodilo aktivnosti usmjerene na unapređenje institucionalne podrške razvoju ženskog sporta kroz finansiranje projekata i programa iz oblasti sporta.

S ciljem jačanja ravnopravnog učešća žena u sportskim aktivnostima i unapređenja uslova za njihov sportski razvoj, Ministarstvo je objavilo Javni poziv za sufinansiranje projekata i programa iz oblasti sporta. Provedbom predmetnog javnog poziva izvršena je raspodjela finansijskih sredstava za realizaciju projekata i programa sportskih organizacija, klubova i pojedinaca, pri čemu su prioritetno podržane aktivnosti koje doprinose promociji ženskog sporta, povećanju dostupnosti sportskih aktivnosti za žene i djevojčice, te jačanju njihovog učešća u sportskim takmičenjima na domaćem i međunarodnom nivou.

Kroz navedeni javni poziv Ministarstvo je osiguralo finansijsku podršku:

a) ženskim sportskim klubovima u cilju unapređenja njihovog organizacionog i takmičarskog rada, kao jačanja njihovog učešća u domaćim i međunarodnim sportskim ligama i takmičenjima. U tom kontekstu podržani su, između ostalog, ženski odbojkaški klub Bosna, ženski odbojkaški klub Igman, Rukometni klub Ilidža, Košarkaški klub Play Off, kao i najtrofejniji ženski fudbalski kolektiv u Bosni i Hercegovini - SFK 2000;

b) sportašicama pojedinkama radi osiguravanja uslova za njihovo učešće na domaćim i međunarodnim sportskim takmičenjima, u toku 2025. godine finansijski je podržano približno 50 sportašica iz različitih sportskih disciplina;

c) sportskim klubovima i organizacijama koje okupljaju značajan broj sportašica i ostvaruju zapažene rezultate na nacionalnom i međunarodnom nivou, uključujući Plivački klub "Sport Time", u kojem trenira jedna od najuspješnijih bosanskohercegovačkih plivačica Iman Avdi, Klizački klub "Ice Group", Skijaški klub osoba sa invaliditetom "Ilmer", Gimnastički klub "Olimp", Gimnastički klub "Victory", kao i Klub brdskog biciklizma u okviru kojeg nastupa uspješna bosanskohercegovačka biciklistkinja Leila Njemčević;

d) mješovitim sportskim klubovima u kojima sportašice ostvaruju značajne sportske rezultate i imaju istaknutu ulogu u razvoju sportskih aktivnosti, uključujući Karate klub "Ipon", atletske klubove, kao i klubove iz oblasti borilačkih sportova;

e) organizaciji sportskih manifestacija, takmičenja i promotivnih događaja usmjerenih na promociju sporta, zdravog načina života i aktivnog učešća žena i djevojčica u sportskim aktivnostima. Realizacijom navedenih aktivnosti Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je doprinijelo jačanju institucionalnog okvira za razvoj ženskog sporta, unapređenju dostupnosti sportskih sadržaja za žene i djevojčice, te povećanju vidljivosti ženskog sporta i sportskih rezultata sportašica u javnom prostoru.

Kroz ovu aktivnost Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je osiguralo finansijska i institucionalna podrška u projektima i programima koji doprinose povećanju učešća žena i djevojčica u sportu, unaprijeđena je vidljivost i promocija ženskog sporta kroz podršku sportskim klubovima, sportašicama i organizatorima sportskih događaja, pojačani su organizacioni i takmičarski kapaciteti ženskih sportskih organizacija, te je povećana promocija sporta kao važnog segmenta zdravog i aktivnog načina života među ženskom populacijom.

Važno je istaknuti da se ova aktivnost kontinuirano provodi kroz redovne programe finansijske podrške sportu koje realizuje Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo putem javnih poziva za sufinansiranje sportskih projekata i programa, čime se osigurava kontinuitet institucionalne podrške razvoju ženskog sporta.

Zaključno razmatranje

Na osnovu dostavljenih informacija o realizaciji aktivnosti predviđenih Gender akcionim planom Kantona Sarajevo za period 2024.–2028. godine, može se konstatovati da je tokom 2025. godine ostvaren značajan napredak u implementaciji mjera usmjerenih na unapređenje ravnopravnosti spolova u različitim oblastima društvenog života. Većina institucija Kantona Sarajevo provela je planirane aktivnosti u skladu sa svojim nadležnostima, pri čemu su pojedine aktivnosti realizovane u potpunosti, dok se određeni broj aktivnosti provodi kontinuirano ili je djelimično realizovan uz planirano unapređenje u narednom periodu.

Poseban napredak zabilježen je u oblasti jačanja institucionalnih mehanizama za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici, kroz rad Koordinacionog i Operativnog tijela, unapređenje međusektorske saradnje, realizaciju edukativnih aktivnosti te iniciranje normativnih rješenja i procedura koje doprinose efikasnijem sistemu zaštite žrtava nasilja.

Dodatno, značajan iskorak ostvaren je i kroz uspostavljanje multisektorskog sistema zaštite žrtava seksualnog nasilja i potpisivanje Protokola o postupanju u slučajevima silovanja, čime je postavljen savremen model koordiniranog institucionalnog odgovora i podrške žrtvama.

Napredak je vidljiv i u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, ekonomskog osnaživanja i rodno odgovornog budžetiranja. Institucije su kroz različite programe, analize i budžetske procese nastojale integrisati rodnu perspektivu u svoje politike i mjere.

Posebno je važno istaći aktivnosti Ministarstva finansija Kantona Sarajevo na uvođenju rodno osjetljivog budžetiranja kroz budžetske instrukcije i obuke za budžetske korisnike, kao i aktivnosti resornih ministarstava koje se odnose na stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u zapošljavanju, obrazovanju i ekonomskim poticajima.

Istovremeno, izvještaj ukazuje i na određene izazove u realizaciji pojedinih aktivnosti, naročito u dijelu izrade detaljnih analitičkih dokumenata, smjernica ili procedura koje zahtijevaju dodatnu međuinstitucionalnu koordinaciju, stručnu podršku i vremenski okvir za potpunu realizaciju. U tom smislu, određene aktivnosti su prenesene u naredni period ili će biti dodatno razvijane kroz planove rada za 2026. godinu.

Ukupno posmatrano, realizacija aktivnosti u 2025. godini potvrđuje opredijeljenost institucija Kantona Sarajevo za sistemsko unapređenje ravnopravnosti spolova i integraciju rodne perspektive u javne politike. Nastavak koordiniranog rada institucija, daljnje jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i razvoj analitičkih i preventivnih mehanizama, ostaju ključni preduslovi za ostvarivanje strateških ciljeva Gender akcionog plana Kantona Sarajevo u narednom periodu.

Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c) nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i

Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija javnog novca nepravedni.

Materijal obradila:

██████████ /iši stručni saradnik za stručno-operativne poslove

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-40914-30/24
Sarajevo, 05.09.2024. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (3) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka) i člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 16/03, 102/09 i 32/10) Vlada Kantona Sarajevo, na 39. sjednici održanoj **05.09.2024.** godine, donijela

RJEŠENJE

O IMENOVANJU ČLANOVA KOORDINACIONOG ODBORA ZA PRAĆENJE GENDER AKCIONOG PLANA KANTONA SARAJEVO

I

Imenuje se Koordinacioni odbor za praćenje Gender Akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 2024. do 2028. godine (u daljem tekstu: Koordinacioni odbor), u sastavu:

1. [REDACTED] Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo;
2. [REDACTED] Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo;
3. [REDACTED] Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo;
4. [REDACTED] Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo;
5. [REDACTED] Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo;
6. [REDACTED] Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo;
7. [REDACTED] Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo;
8. [REDACTED] Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo;
9. [REDACTED] Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;
10. [REDACTED] Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo;
11. [REDACTED] Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo;
12. [REDACTED] Kabinet premijera Kantona Sarajevo;
13. [REDACTED] Koordinatorica za evropske integracije i
14. [REDACTED] Gender Centar Federacije BiH.

II

Nadležnosti Koordinacionog odbora i obaveze resornih ministarstava utvrđene su Gender akcionim planom Kantona Sarajevo za period od 2024. do 2028. godine.

III

Sastancima Koordinacionog odbora će, po potrebi, na poziv predsjednika prisustvovati stručnjaci iz predmetne oblasti, kao i iz povezanih oblasti, radi pružanja stručne pomoći u realizaciji zadataka iz tačke II ovog rješenja, bez prava glasa.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

1/2

IV

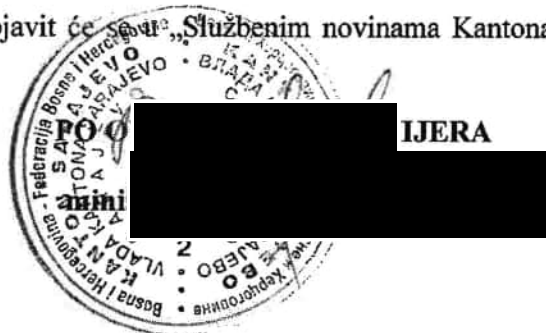
Administrativno-tehnički poslovi obavljat će se u Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo), a za obavljanje ovih poslova ispred Ministarstva kao tehnički sekretar zadužuje se [REDACTED]

V

Naknada za rad imenovanim licima iz tačke I i IV pripada u skladu sa članom 6. Odluke o načinu obrazovanja i utvrđivanja visine naknade za rad radnih tijela koje obrazuje Vlada Kantona Sarajevo i rukovodioci kantonalnih organa državne službe („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 18/20), a utvrđuje se posebnim rješenjem u skladu sa članom 4. stav (4) predmetne odluke. Naknada će se isplaćivati sa odgovarajućih pozicija organa uprave u kojima je član Koordinacionog tijela zaposlen, izuzev člana Gender centra Federacije Bosne i Hercegovine kome će se naknada isplaćivati sa pozicije Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.

VI

Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenim novinama Kantona Sarajevo”.

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
3. Premijer Kantona Sarajevo,
4. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo,
- ⑤ 5. Imenovani (15x) (putem Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo,
6. Za objavu u „Službenim novinama Kantona Sarajevo”,
7. Evidencija,
8. Arhiva.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

ZAKON

O ORGANIZACIJI ORGANA UPRAVE U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim Zakonom uređuje se organizacija i način funkcioniranja organa državne uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) koja obuhvata: položaj, ulogu, ustrojstvo, ovlaštenja i obaveze u obavljanju upravnih, stručnih i drugih poslova, međusobne odnose organa uprave i odnos organa uprave prema građanima, organima izvršne i zakonodavne vlasti, ombudsmenima, privrednim društvima i drugim pravnim licima (u daljnjem tekstu: pravno lice), kao i druga pitanja od značaja za organizaciju i rad organa državne uprave na svim nivoima vlasti u Federaciji.

Član 2.

Organi državne uprave Federacije, kantona, grada i općina (u daljnjem tekstu: organi uprave) osnivaju se za obavljanje upravnih, stručnih i drugih poslova koji se zakonom i drugim propisima stavljaju u njihovu nadležnost.

Određene upravne poslove mogu obavljati i pravna lica kada im je zakonom, odnosno odlukom općinskog i gradskog vijeća povjereno vršenje javnih ovlaštenja na način predviđen ovim Zakonom.

Član 3.

Organi uprave dužni su u svom radu osigurati efikasno i potpuno ostvarivanje svih prava i sloboda građana koja su predviđena u Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav Federacije) i u aktima navedenim u Aneksu Ustava Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Aneks).

Organi uprave dužni su u poslovima iz svoje nadležnosti saradivati sa svim međunarodnim posmatračkim tijelima za ljudska prava koja su osnovana za Bosnu i Hercegovinu i Federaciju, kao i sa nadzornim organima koji su osnovani na osnovu međunarodnih dokumenata navedenih u Aneksu.

Član 4.

Rad organa uprave zasniva se na: načelu zakonitosti, transparentnosti, javnosti, odgovornosti, efikasnosti, ekonomičnosti, profesionalnoj nepristrasnosti i političkoj nezavisnosti, ukoliko za određene izuzetne situacije za neke od ovih načela zakonom nije drugačije određeno.

Organi uprave poslove uprave iz svoje nadležnosti obavljaju samostalno u granicama ovlaštenja utvrdjenih u ustavu, zakonu i drugim propisima.

Član 5.

Nadležnost federalnih i kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija utvrđuje se zakonom kojim se uređuje određena upravna oblast, a nadležnost općinskih i gradskih organa uprave utvrđuje se odlukama općinskog, odnosno gradskog vijeća kojima se uređuju poslovi lokalne samouprave općine, odnosno grada.

Kantonalni, općinski i gradski organi nadležni su da obavljaju i upravne i stručne poslove koji se federalnim, odnosno kantonalnim zakonom delegiraju ili prenesu na kanton, općinu, odnosno grad.

Član 6.

odnosno općinskog vijeća, u skladu sa zakonom, prenesena da o njima odlučuju pravna lica sa javnim ovlaštenjima.

Član 18.

Inspeksijski nadzor organi uprave, odnosno posebne uprave za inspekcije vrše tako što ostvaruju neposredan uvid u zakonitost rada, poslovanja i postupanja pravnih lica i građana u pogledu pridržavanja zakona i drugih propisa, te preduzimaju upravne i druge mjere za koje su ovlašteni zakonom, odnosno propisom gradskog, ili općinskog vijeća, kao i kontrolu zakonitog postupanja organa uprave u obavljanju upravnih poslova iz njihove nadležnosti.

Inspeksijski nadzor vrše inspekcije organa uprave, kao i inspekcije koje su posebnim zakonom organizirane u okviru posebnih uprava za inspekcije.

4. Donošenje podzakonskih propisa

Član 19.

Organi uprave donose podzakonske propise predviđene ovim Zakonom kada su na to zakonom izričito ovlašteni.

5. Pripremanje propisa i davanje preporuka iz oblasti zakonodavstva

Član 20.

Organi uprave dužni su da u poslovima iz svoje nadležnosti pripremaju zakone i druge propise kada o tome odluči organ zakonodavne ili izvršne vlasti, odnosno kada samostalno ocijene da je potrebno donijeti zakon ili drugi propis, ili treba izvršiti izmjene i dopune zakona ili drugog propisa iz oblasti za koju su nadležni.

Organi uprave imaju obavezu dati preporuku organu zakonodavne ili izvršne vlasti da je potrebno donijeti zakon ili drugi propis u određenoj upravnoj oblasti i obrazložiti ciljeve koji se žele postići donošenjem tog propisa.

Član 21.

Prilikom izrade zakona i drugih propisa organi uprave obavezni su pribavljati mišljenja od drugih organa uprave ako se tim propisima reguliraju pitanja iz nadležnosti tih organa uprave, a prema potrebi mišljenja se mogu pribavljati i od odgovarajućih stručnih ustanova i zainteresiranih pravnih lica, ako je to mišljenje od značaja za uređivanje odgovarajućih pitanja iz njihove nadležnosti.

Ako se za provođenje zakona ili drugog propisa koji se predlažu moraju osigurati određena finansijska sredstva, organi uprave obavezni su u obrazloženju tog propisa iskazati orijentacijski iznos finansijskih sredstava koja su potrebna za njegovo izvršavanje i odrediti izvore iz kojih treba osigurati ta sredstva.

6. Davanje odgovora na pitanja organa zakonodavne i organa izvršne vlasti i pravnih i fizičkih lica

Član 22.

Organi uprave obavezni su pripremati i davati odgovore na pitanja organa zakonodavne, odnosno organa izvršne vlasti koja se odnose na izvršavanje zakona i drugih propisa iz njihove nadležnosti, te o stanju i problemima u oblasti za koju su organi uprave osnovani, kao i davati odgovore na pitanja pravnih i fizičkih lica u vezi sa rješavanjem njihovih prava i dužnosti u upravnom postupku.

7. Praćenje stanja u oblastima za koje su organi uprave osnovani i odgovornost za stanje u tim oblastima

Član 23.

Praćenje stanja u oblastima za koje su organi uprave osnovani odnosi se prvenstveno na stanje izvršavanja zakona i drugih propisa, što se utvrđuje na osnovu podataka koje sami prikupljaju na način predviđen zakonom ili drugim propisom, kao i podataka koje na njihov zahtjev prikupljaju, obrađuju i dostavljaju drugi organi i pravna lica i

utvrđuju stanje i nastale posljedice, te u vezi sa rješavanjem utvrđenih problema preduzimaju mjere za koje su ovlašteni.

Na osnovu podataka iz stava 1. ovog člana organi uprave izrađuju analitičke, informativne i druge materijale koje dostavljaju nadležnim izvršnim i zakonodavnim organima vlasti na razmatranje u cilju upoznavanja tih organa sa stanjem u određenoj oblasti i potrebom preduzimanja odgovarajućih mjera.

Član 24.

Organi uprave odgovorni su, u okviru svoje nadležnosti, za stanje u oblastima za koje su osnovani i to u pogledu izvršavanja zakona i drugih propisa i zakonitost upravnih i drugih akata koji se donose u izvršavanju tih propisa, kao i za tačnost i ažurnost podataka koja podnose nadležnim zakonodavnim i izvršnim organima vlasti i za tačnost i ažurnost podataka o kojima, na osnovu zakona i drugog propisa, vode propisane službene evidencije.

U ostvarivanju odgovornosti iz stava 1. ovog člana organi uprave Federacije, odnosno kantona dužni su redovno u određenim vremenskim periodima informirati Vladu Federacije, odnosno vladu kantona o stanju i problemima i mjerama koje bi trebalo preduzimati, a gradski, odnosno općinski organi uprave o tom stanju informiraju gradonačelnika, odnosno općinskog načelnika.

Kada se u određenoj oblasti ne izvršavaju zakoni i drugi propisi, organi uprave dužni su odmah preduzeti konkretne mjere za koje su ovlašteni, odnosno organima iz stava 2. ovog člana predložiti preduzimanje odgovarajućih hitnih mjera iz njihove nadležnosti za rješavanje tih problema u skladu sa zakonom.

Član 25.

Ako se u analitičkim, informativnim ili drugim materijalima koje pripremaju organi uprave zahtijevaju materijalni izdaci, organi uprave obavezni su u obrazloženju tih materijala iskazati orijentacijski iznos finansijskih sredstava koja su potrebna za provođenje tih materijala i odrediti izvore iz kojih treba osigurati ta sredstva.

III. POVJERAVANJE JAVNIH OVLAŠTENJA PRAVNIM LICIMA NA RJEŠAVANJE

Član 26.

Određeni upravni i stručni poslovi iz nadležnosti organa uprave mogu se povjeravati na vršenje pravnim licima (u daljnjem tekstu: pravna lica sa javnim ovlaštenjima) kada je to prikladno i kada se time posluže efikasnije ostvarivanje određenih prava i obaveza građana i pravnih lica.

Povjeravanje javnih ovlaštenja iz stava 1. ovog člana, vrši se federalnim zakonom za upravne i stručne poslove iz nadležnosti federalnih organa uprave, a zakonom kantona kada se radi o tim poslovima iz nadležnosti kantonalnih organa uprave, dok se odlukom gradskog, odnosno općinskog vijeća povjeravanje javnih ovlaštenja može vršiti za određene upravne i stručne poslove iz djelokruga lokalne samouprave grada, odnosno općine.

Pravnim licima sa javnim ovlaštenjima ne mogu se povjeravati poslovi inspekcijuskog nadzora, osim stručnih poslova koji su od značaja za vršenje inspekcijuskog nadzora kao što su ekspertize, tehnička ispitivanja i sl., ili su za vršenje tih poslova potrebna posebna stručna znanja (tehnička i druga struka), ili ako je potrebna primjena naučnih ili posebnih stručnih metoda koje se mogu osigurati samo posebnom opremom (laboratorija i dr.), a za koje u organu uprave ne postoje kadrovske, tehničke i druge mogućnosti za vršenje tih poslova.

Član 27.

Na pravna lica sa javnim ovlaštenjima, u odnosu na vršenje pitanja iz javnih ovlaštenja shodno se primjenjuju načela utvrđena u članu 4. ovog Zakona.

Zakonom, odnosno odlukom gradskog i općinskog vijeća, kojima se povjeravaju javna ovlaštenja određuje se način vršenja javnih ovlaštenja iz člana 26. ovog Zakona, kao i ovlaštenja i obaveze organa uprave u pogledu vršenja upravnog nadzora u odnosu na vršenje prenesenih javnih ovlaštenja od pravnih lica sa javnim ovlaštenjima.

upisanim u zk. uložak broj 2763 K.O. SP_CRNOTINA sa pravom vlasništva KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo sa dijelom 1/1.

II

Daje se saglasnost Kantonalnom javnom komunalnom preduzeću "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo da radi obezbjeđenja kredita iz tačke I ove Odluke koje će KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo zaključiti sa UNION bankom d.d. Sarajevo može u svojstvu sudužnika potpisati kredit kod UNION banke d.d Sarajevo.

III

Ovlašćuje se Muhamed Kozadra vršilac funkcije premijera Kantona Sarajevo da u ime Vlade Kantona Sarajevo potpiše Sporazum o međusobnim obavezama za obezbjeđenje sredstava za vraćanje kredita namijenjenog za sprečavanje obustave isporuke prirodnog gasa Kantonu Sarajevo.

IV

Zadužuje se Vlada Kantona Sarajevo da odobrena sredstva iz tačke I ove Odluke planira u Budžetu Kantona Sarajevo za 2015., 2016., 2017. i 2018. godinu.

V

Zadužuje se Preduzeće da Skupštini Kantona Sarajevo nakon kreditnog zaduženja kod komercijalne banke od odobrenog iznosa iz tačke I ove odluke, namijenjenog za sprečavanje obustave isporuke prirodnog gasa za Kanton Sarajevo, dostavi detaljan izvještaj o utrošku kreditnih sredstava sa kompletnom pratećom dokumentacijom.

VI

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 01-02-23828/14 Predsjedavajuća
03. septembra 2014. godine Skupštine Kantona Sarajevo
Sarajevo Prof. dr. Mirjana Malić, s. r.

Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo

Na osnovu člana 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13) i člana 181. stav 1. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi prečišćeni tekst i br. 15/13 i 47/13), Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo, na sjednici 22.08.2014. godine, utvrdila je Novi prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo.

Prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo obuhvata: Zakon o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj 24/03-Prečišćeni tekst) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13), u kojim je naznačen dan stupanja na snagu tih zakona.

Broj 01-05-22971-1/14
22. augusta 2014. godine Po ovlaštenju
Sarajevo Esad Hrvatić, s. r.

ZAKON

O VLADI KANTONA SARAJEVO (Novi prečišćeni tekst)

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se sastav i organizacija, kao i druga pitanja od značaja za rad Vlade Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Vlada Kantona).

Član 2.

Vlada Kantona je izvršna vlast Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kanton), u skladu sa Ustavom.

Član 3.

Vlada Kantona vrši svoja prava i dužnosti na osnovu i u okviru Ustava i ovog zakona.

Član 4.

Sjedište Vlade Kantona je u Sarajevu.

Član 5.

Vlada Kantona donosi poslovnik o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada, postupak i način zakazivanja sjednice; dostavljanje i forma materijala za razmatranje, utvrđivanje prijedloga zaključaka i drugih akata; postupak razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja.

Član 6.

Vlada Kantona raspolaže imovinom u vlasništvu Kantona u okviru ovlaštenja koja joj Skupština Kantona prenese posebnim propisom.

II - SASTAV I ORGANIZACIJA VLADE KANTONA

Član 7.

Vladu Kantona čine premijer Kantona (u daljem tekstu: premijer) i 12 ministara.

Član 8.

U slučaju privremene spriječenosti premijera, funkciju premijera vrši član Vlade kojeg odredi premijer.

U slučaju privremene spriječenosti premijera duže od 30 dana, funkciju premijera vrši član Vlade kojeg odredi predsjedavajući Skupštine Kantona, u konsultaciji sa zamjenicima predsjedavajućeg Skupštine Kantona.

U slučaju da mjesto premijera ostane upražnjeno, kandidat za premijera se imenuje u roku od 30 dana od dana kada je mjesto premijera ostalo upražnjeno, na način utvrđen ustavom, do kada funkciju premijera obavlja član Vlade Kantona kojeg odredi predsjedavajući Skupštine Kantona, u konsultaciji sa zamjenicima predsjedavajućeg Skupštine Kantona.

S danom imenovanja kandidata za premijera smatra se da su dosadašnji članovi Vlade u ostavci, koja stupa na snagu danom potvrđivanja imenovanja Vlade u novom sazivu.

Do potvrđivanja imenovanja Vlade u novom sazivu dosadašnji članovi Vlade nastavljaju s obavljanjem funkcije članova Vlade i ministara ministarstava.

Potvrđivanje Vlade u novom sazivu obaviti će se u roku od 30 dana od dana imenovanja kandidata za premijera.

Član 9.

U slučaju privremene spriječenosti člana Vlade, kada se razmatraju materijali iz nadležnosti ministarstva kojim rukovodi odsutni član Vlade, sjednicama Vlade prisustvuje sekretar tog ministarstva, bez prava glasa.

U slučaju privremene spriječenosti člana Vlade duže od 30 dana, funkciju ministra ministarstva kojim rukovodi odsutni ministar vrši član Vlade kojeg odredi premijer.

U slučaju da mjesto člana Vlade ostane upražnjeno, član Vlade se imenuje u roku od 30 dana od dana kada je mjesto člana Vlade ostalo upražnjeno, na način utvrđen ustavom, do kada funkciju ministra ministarstva kojim je rukovodio dotadašnji ministar obavlja član Vlade kojeg odredi premijer.

Ministar iz st. 2. i 3. ovog člana kojeg odredi premijer, ne obavlja i funkciju člana Vlade umjesto odsutnog ministra.

Član 10.

U slučaju kad Skupština izglasa nepovjerenje Vladi, premijer i članovi Vlade podnose pismenu ostavku, najkasnije u roku od

VII - AKTA VLADE KANTONA

Član 26.

Vlada Kantona u ostvarivanju svojih nadležnosti utvrđenih ustavom donosi uredbе, odluke, rješenja i zaključke.

Član 27.

Izuzetno za vrijeme trajanja ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti kada postoji objektivna nemogućnost da se sazove Skupština Kantona, Vlada može donositi i propise iz nadležnosti Skupštine Kantona.

Propisima iz stava 1. ovog člana ne mogu se staviti van snage prava i slobode utvrđene ustavom i drugim propisima.

Propise iz stava 1. ovog člana Vlada će dostaviti Skupštini na potvrdu čim ona bude u mogućnosti da se sastane.

Član 28.

Uredbom se uređuju najvažnija pitanja iz nadležnosti Vlade Kantona, bliže uređuju odnosi za provođenje zakona, obrazuju stručne i druge službe Vlade Kantona i utvrđuju načela za unutrašnju organizaciju organa uprave Kantona.

Odlukom se uređuju pojedina pitanja ili propisuju mjere Vlade Kantona, daje saglasnost ili potvrđuju akta drugih organa ili organizacija i odlučuje o drugim pitanjima o kojima se ne odlučuje uredbom.

Rješenjem se odlučuje o imenovanjima i razrješenjima, kao i o drugim pojedinačnim pitanjima iz nadležnosti Vlade Kantona.

Zaključkom se utvrđuju stavovi o pitanjima od značaja za provođenje utvrđene politike, uređuju unutrašnji odnosi u Vladi Kantona i određuju zadaci organima uprave i službama, kao i radnim tijelima Vlade Kantona. Zaključkom se odlučuje i u drugim slučajevima u kojima se ne donose druga akta.

Član 29.

Uredbe i odluke Vlade Kantona objavljuju se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", a ostali akti Vlade ako je to u njima navedeno.

VIII - JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 30.

Javnost rada Vlade Kantona obezbjeđuje se u skladu sa zakonom kojim se reguliše sloboda pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

IX - STRUČNE I DRUGE SLUŽBE KANTONA

Član 31.

Za obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe Skupštine Kantona, Vlade Kantona i organa uprave, Vlada Kantona može osnivati određene stručne, tehničke i druge službe, kao zajedničke ili samostalne službe, u skladu sa zakonom.

Aktom o obrazovanju službe iz prethodnog stava, utvrđuje se njen djelokrug, kao i status i odgovornost te službe i lica koje njom rukovodi.

Član 32.

Vlada Kantona vrši nadzor nad radom stručnih službi koje obrazuje.

Sekretar Vlade Kantona rukovodi radom Stručne službe koja obavlja poslove za potrebe Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad.

X - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33.

Vlada Kantona je dužna donijeti Poslovnik o svom radu u roku od 30 dana od svog konstituisanja.

Član 34.

Vlada Kantona Sarajevo dužna je uskladiti Poslovnik o radu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13), u roku od 30 dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 35.

Poslovnik Izvršnog odbora Grada Sarajeva i drugi propisi koji se odnose na njegovo unutrašnje organizovanje i funkcionisanje, koji su na snazi na dan stupanja na snagu Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 7/96), ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom Kantona i ovim zakonom, primjenjivaće se kao propisi Vlade, dok se ne donese Poslovnik o radu Vlade Kantona.

Član 36.

Do imenovanja premijera i članova Vlade u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 4/01), poslove iz nadležnosti Vlade vršit će Vlada u dosadašnjem sastavu.

Član 37.

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo da utvrdi Novi prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo.

Član 38.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo stupio je na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", broj 38/13.

Na osnovu člana 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14) i člana 181. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi prečišćeni tekst i br. 15/13 i 47/13), Zakonodavno - pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo, na sjednici 22.08.2014. godine, utvrdila je Prečišćeni tekst Zakona o sudskim taksama.

Prečišćeni tekst Zakona o sudskim taksama obuhvata: Zakon o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 21/09), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 29/09), Zakon o izmjeni Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/11), Zakon o izmjenama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/13) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14), u kojim je naznačen dan stupanja na snagu tih zakona.

Broj 01-05.22971-2/14

22. augusta 2014. godine
Sarajevo

Po ovlaštenju
Esad Hrvatić, s. r.

ZAKON

O SUDSKIM TAKSAMAMA

(Prečišćeni tekst)

DIO PRVI. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Plaćanje sudske takse)

- (1) Ovim zakonom utvrđuje se način plaćanja sudskih taksa (u daljnjem tekstu: takse) u postupku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu i Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: sud).
- (2) Postupci u kojima se plaća taksa i visina takse za pojedine radnje, utvrđeni su u Tarifi sudskih taksi, koja je sastavni dio ovog zakona.

Član 2.

(Obveznik plaćanja takse)

- (1) Takse propisane ovim zakonom plaća lice po čijem zahtjevu ili u čijem interesu se preduzimaju radnje u postupku, za koje je ovim zakonom utvrđeno plaćanje takse (u daljnjem tekstu: takseni obveznik).
- (2) Za podneske i zapisnike koji zamjenjuju podneske taksu je dužno da plati lice koje podnosi podneske i lice na čiji zahtjev

Na osnovu člana 172, 175. i 176. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 25/10, 14/11, 19/11, 7/12, 26/12) Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo na sjednici od 17.09.2012. godine, utvrdila je Drugi novi prečišćeni tekst Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo.

Drugi novi prečišćeni tekst Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo obuhvata Poslovnik Skupštine Kantona Sarajevo-Novi prečišćeni tekst ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 25/10), Odluku o dopuni Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/11), Odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 19/11, 7/12, 26/12) u kojima je označen dan stupanja na snagu tih odluka.

POSLOVNIK SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO DRUGI NOVI PREČIŠĆENI TEKST

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Skupština Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Skupština) konstituise se, organizuje i radi u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovnikom Skupštine Kantona Sarajevo.

Član 2.

Poslovnikom Skupštine Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Poslovnik) uređuju se:

- konstituisanje i unutrašnja organizacija Skupštine;
- način rada Skupštine;
- dužnosti i prava poslanika/zastupnika u Skupštini;
- javnost rada Skupštine;
- akta Skupštine;
- izbori, imenovanja, potvrđivanja, smjenjivanja i razrješenja iz nadležnosti Skupštine;
- odnos Skupštine prema Vladi (u daljem tekstu: Vlada);
- odnos Skupštine prema političkim strankama i udruženjima građana;
- saradnja sa Gradskim vijećem i Domom naroda Parlamenta Federacije BiH;
- saradnja Skupštine sa općinskim vijećima; i
- druga pitanja od značaja za rad Skupštine.

Član 3.

Ako neko pitanje organizacije i rada Skupštine nije uređeno Poslovnikom, uređiće se zaključkom Skupštine, na sjednici.

Zaključak iz prethodnog stava primjenjuje se od dana donošenja.

Zaključak iz stava 1. ovog člana ne može biti u suprotnosti sa načelima i odredbama Poslovnika.

Član 4.

Sjedište Skupštine je u Sarajevu, Ulica Reisa Džemaludina Čauševića broj 1.

Član 5.

Skupština ima pečat u skladu sa zakonom.
O čuvanju i upotrebi pečata stara se sekretar Skupštine.

Skupština obezbjeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Član 111.

Skupština obezbjeđuje svim sredstvima javnog informisanja, pod jednakim uslovima, pristup informacijama kojima raspolaže, omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopštenja i organizuje konferencije za štampu.

Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 112.

Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja omogućava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u za njih posebno rezervisanom prostoru, kako to utvrdi Kolegij I u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 113.

Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom 2. člana 111. biće održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

U slučaju iz prethodnog stava, predsjedavajući je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 114.

Sjednice komisija Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

Izuzetno, sjednice ili dijelovi sjednica komisija mogu biti zatvoreni za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja ili saslušanja vezana za rad predstavnika organa vlasti, stručnjaka ili poslanika/zastupnika posebnih socijalnih interesa.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima biće omogućeno prisustvovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 115.

Gost na sjednicama Skupštine ima pravo da:

- učestvuje u radu Skupštine i u raspravi pred Skupštinom prema odobrenju Kolegija;
- iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija; i
- daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Izuzetno, ukoliko se ukaže hitna potreba da gost učestvuje u radu i raspravi pred Skupštinom, Skupština može na sjednici odlučiti da mu se da riječ.

Član 116.

Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

VI – AKTA SKUPŠTINE

Opće odredbe o aktima

Član 117.

Skupština donosi Ustav, zakone, budžet i izvještaj o izvršenju budžeta, prostorni plan Kantona, Poslovnik Skupštine, odluke i zaključke, deklaracije, rezolucije, preporuke i smjernice i daje autentična tumačenja zakona ili drugog akta.

Član 118.

Kad Skupština vrši izmjene ili dopune općih akata Skupštine, zakon mijenja ili dopunjuje zakonom, a ostale opće akte, osim zaključka, odlukom.

Zaključak se mijenja ili dopunjuje zaključkom.

Autentično tumačenje se ne može mijenjati ili dopunjavati.

Član 119.

Odluka je skupštinski akt koji se donosi radi izvršavanja ili konkretizacije Ustava, zakona ili drugih općih akata ili njihovih pojedinih dijelova.

Odlukom se odlučuje i o drugim pravima i obavezama Skupštine kada je to Ustavom, zakonom, drugim općim aktom ili ovim poslovníkom određeno.

Član 120.

Zaključkom Skupština odlučuje o svom radu i o radu radnih tijela Skupštine i Službe Skupštine.

Zaključkom Skupština može zauzeti stav o pitanju koje je razmatrala, uključujući utvrđivanje obaveza za Vladu i kantonalne organe uprave u pogledu pripreme zakona ili drugih propisa i općih akata ili vršenja drugih poslova iz njihovog djelokruga.

Radna tijela Skupštine donose zaključke iz svog domena rada.

Član 121.

Deklaracijom se izražava stav Skupštine o političkim pitanjima i drugim bitnim pitanjima od interesa za Kanton, Federaciju Bosne i Hercegovine ili Bosnu i Hercegovinu.

Član 122.

Rezolucijom se utvrđuje političko djelovanje u svim ili pojedinim oblastima iz djelokruga Skupštine.

Rezolucijom se daju i političke smjernice za rad Vlade, kao i drugih kantonalnih organa i organizacija.

Član 123.

Preporukom se izražava mišljenje Skupštine u vezi sa usklađivanjem odnosa i razvijanjem međusobne saradnje organizacija i zajednica o pitanjima od kantonalnog interesa.

Član 124.

Smjernicama se utvrđuju obaveze Vlade i kantonalnih organa uprave u vezi sa politikom izvršavanja zakona i drugih propisa i općih akata, te se usmjerava njihov rad.

Član 125.

Akta donosena na sjednici Skupštine potpisuje predsjedavajući Skupštine.

Član 126.

Izvornikom zakona, odnosno drugog propisa ili općeg akta Skupštine, smatra se onaj tekst zakona odnosno drugog propisa ili općeg akta koji je usvojen na sjednici Skupštine.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-27491-57/24
Sarajevo, 09.05.2024. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka) i člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 16/03, 102/09 i 32/10) Vlada Kantona Sarajevo, na 23. sjednici održanoj **09.05.2024.** godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se Gender akcioni plan Kantona Sarajevo za period 2024. do 2028. godine.
2. Zadužuje se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo da, u roku od 30 dana od dana donošenja ovog zaključka, Vladi Kantona Sarajevo predloži imenovanje Koordinacionog odbora za praćenje Gender akcionog plana za period 2024. do 2028. godine.
3. Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja, a zajedno sa Gender akcionim planom Kantona Sarajevo objavit će se u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“ i na web stranici Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
3. Premijer Kantona Sarajevo,
- ④ 4. Ministarstva Kantona Sarajevo (12x),
5. Ured za borbu protiv korupcije Kantona Sarajevo,
6. Stručne službe Kantona Sarajevo (9x),
7. Zavodi (5x),
8. Uprave (2x),
9. Fondovi (4x),
10. Sve javne ustanove Kantona Sarajevo (5x) (putem Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Ministarstva za visoko obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo),

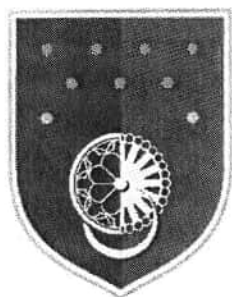
Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

1/2

11. Sva javna preduzeća Kantona Sarajevo (4x) (putem Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo, Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo i Ministarstva privrede Kantona Sarajevo),
12. Za objavu u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“,
13. Evidencija,
14. Arhiva.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

GENDER AKCIONI PLAN KANTONA SARAJEVO ZA PERIOD OD 2024. DO 2028. GODINE

Sarajevo, 2024. godina

SADRŽAJ

I. UVOD	3
<i>Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova</i>	6
<i>Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova Kantona Sarajevo</i>	6
<i>Pravni okvir za izradu Gender akcionog i finansijskog plana Kantona Sarajevo</i>	9
II. STANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U KANTONU SARAJEVO	10
<i>Osnovni demografski podaci razvrstani po spolu</i>	11
<i>Tržište rada</i>	12
<i>Obrazovanje</i>	22
<i>Nasilje nad ženama i nasilje u porodici</i>	29
<i>Javni život</i>	36
<i>Zdravstvena zaštita</i>	38
III. STRUKTURA GENDER AKCIONOG PLANA KANTONA SARAJEVO	40
IV CILJEVI I AKTIVNOSTI GENDER AKCIONOG PLANA KS ZA PERIOD 2024.–2028. GODINA	42
V MONITORING I EVALUACIJA GENDER AKCIONOG PLANA	60
OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	61

I. UVOD

Ustav BiH garantira visok stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda jer sadrži 15 najvažnijih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, među kojima je i Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. Ustav FBiH također garantuje visok stepen ljudskih prava i daje ustavnu snagu pravima koji su zagantovani u međunarodnim sporazumima koji su nabrojani u aneksu Ustava FBiH. Pored općih standarda od posebnog značaja za Gender akcioni plan je Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. godine budući da prava zagantovana u ovom sporazumu također imaju ustavnu snagu.

Ustav Kantona Sarajevo također garantuje najviši stepen ljudskih prava i osnovnih sloboda preuzimajući standarde koji su sastavni dio Ustava BiH i Ustava FBiH. Zbog toga, Gender akcioni plan KS doprinosi ostvarivanju ljudskih prava i sloboda koji imaju snagu ustavnih odredbi KS.

Ujedinjene nacije (UN) kao i države članice UN imaju, u skladu s Poveljom UN, obavezu da promoviraju prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti bez ikakve diskriminacije, što uključuje i zabranu diskriminacije na osnovu spola. Države članice su obavezne poštovati i promovirati ljudska prava i slobode kao osnove ekonomskog razvoja, mira i međunarodne sigurnosti. Nastavljajući pravnu tradiciju bivše Jugoslavije, ove obaveze je preuzela Bosna i Hercegovina kao članica UN od 22. maja 1992. godine. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokument iz oblasti ravnopravnosti spolova je Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW. **Postizanje rodne ravnopravnosti jedan je od 17 UN-ovih ciljeva održivog razvoja, preduslov je za stvaranje društva jednakih mogućnosti, te podcrtava važnost poštovanja osnovnih ljudskih prava.**

Postizanjem rodne ravnopravnosti u Kantonu Sarajevo moguće je ostvariti značajnu dodanu vrijednost koja se ogleda u poboljšanju položaja žena u društvu. **Rodna ravnopravnost predstavlja jednu od temeljnih vrijednosti Evropske unije čije je poštovanje jedan od uslova koje trebaju ispuniti zemlje kandidatkinje i potencijalni kandidati za pristupanje EU.** Među 14 prioriteta koje BiH treba ispuniti za otvaranje pregovora za pristupanje EU u oblasti vladavine prava je jačanje zaštite prava svih građana, posebno osiguravanjem provedbe zakona o nediskriminaciji i ravnopravnosti spolova.

Oснаživanje žena, promovisanje rodne ravnopravnosti i provođenje aktivnih javnih politika od suštinskog je značaja za postizanje zakonskih, institucionalnih i društvenih preduslova za veću ravnopravnost spolova.

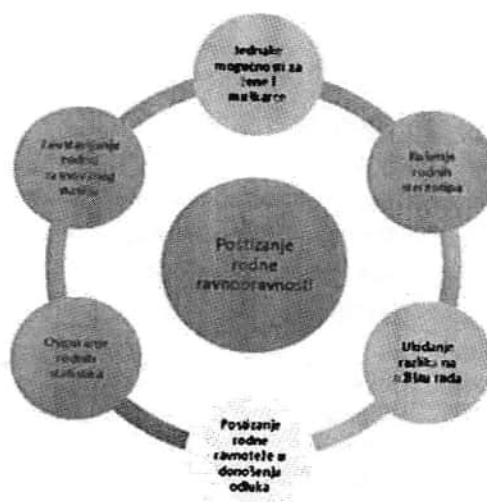
Sprečavanje svih oblika diskriminacije ne samo da je osnovno ljudsko pravo, već ima višestruk uticaj na druga područja razvoja. Također, postizanje rodne ravnopravnosti ključni je preduslov za napredovanje i kreiranje društva jednakih mogućnosti. Sprečavanje rodno zasnovanog nasilja, te promovisanje rodne ravnopravnosti, od suštinskog su značaja za brže postizanje održivog razvoja.

Temeljni propis koji uređuje ovu oblast u našoj zemlji je Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koji ima za cilj promociju i zaštitu ravnopravnosti spolova, garantiranje jednakih mogućnosti i ravnopravnog tretmana svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te zaštitu od diskriminacije na osnovu spola. Shodno ovom Zakonu, nadležni

zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u BiH obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana BiH i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Integracija međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova u zakonodavni okvir koji prepoznaje i uvažava rodne razlike doprinosi otklanjanju diskriminacije zasnovane na spolu. Osim toga, rodno odgovorni budžeti daju osnov za adekvatno planiranje sredstava i integriranje pitanja rodne ravnopravnosti u budžetske politike, koje je usmjereno na ostvarenje ravnopravnijeg i pravednijeg društva. Podsticanje žena da u većem broju postanu lideri u svim oblastima pomoći će da se učvrste politike i zakonski propisi sa ciljem postizanja veće ravnopravnosti spolova.

Adekvatna zastupljenost žena u svim sferama društva može biti pokretač ekonomskog napretka i održivog rasta i razvoja. Redovno sistematsko prikupljanje, analiza i objavljivanje strateških i planskih dokumenata iz oblasti rodne ravnopravnosti može doprinijeti sprečavanju i suzbijanju nasilja po osnovu spola, ravnopravnijoj zastupljenosti žena u javnom životu i zapošljavanju, boljem pristupu obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, što je u skladu s UN-ovim ciljevima održivog razvoja.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH i obaveza djelovanja za ravnopravnost spolova

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH¹ (ZoRS BiH) donesen je 2003. godine u BiH, a izmijenjen i dopunjen 2009. godine, čime su pravni standardi ravnopravnost spolova utvrđeni Konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije žena postali sastavni dio pravnog sistema BiH. Zakon je najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Ovaj zakon uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i zabranjuje diskriminaciju, te jamči jednake mogućnosti svim građanima/kama, kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života. Ciljevi Zakona u pogledu zabrane diskriminacije i osiguranja ravnopravnosti spolova su prikazani shematski.

¹ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

Pored toga, Zakon obavezuje sva državna tijela, na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, da osiguraju i promoviraju ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini (član 24.) obaveza svakog nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
- b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana KS budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljedna primjena ovog Zakona, ali i drugih obaveza Kantona u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu kantona kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. U skladu s nadležnostima kantona, kantonalna tijela vlasti, zajedno sa tijelima odnosno institucijama Federacije BiH kao i institucije BiH, su prepoznata kao nosioci odgovornosti u strateškom cilju 1. GAP BiH.

Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova

Uzimajući u obzir strukturu i ustavom određenu podjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Bosna i Hercegovina se odlučila da osigura mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti, te je utvrđena obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju za ravnopravnost spolova i otklanjanje diskriminacije na osnovu spola. Ova obaveza je utvrđena u članu **24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH** koji glasi:

Član 24.

(3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

(4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Ovo je izuzetno bitna pravna garancija, jer osigurava pravnu sigurnost institucija za ravnopravnost spolova. U skladu sa ZoRS BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost spolova Vlade Republike Srpske.

Gender Centar Federacije BiH je ključna institucija za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju ZoRS-a u Federaciji BiH i koji pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz ZoRS-a.

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja u BiH obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima vlasti. Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske su aktivne i održavaju redovne sjednice, uključujući i tematske sjednice.

Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije za ljudska prava i slobode u okviru općinskih/opštinskih skupština u skoro svim općinama/opštinama u BiH.

Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova Kantona Sarajevo

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za jednakopravnost spolova Skupštine KS predstavlja institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Skupštine koji ima nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Komisija je izričito nadležna za razmatranje pitanja u vezi sa ostvarivanjem ravnopravnosti spolova, zakona i drugih propisa, prijedloga i izvještaja kao i učešće u skupovima koji su vezani za ravnopravnost spolova.

Poslovnik Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 41/12- Drugi novi prečišćeni tekst, 41/12, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22 i 17/22)

Član 51.

Komisija za jednakopravnost spolova:

- *razmatra nacрте i prijedloge zakonskih propisa i općih akata iz nadležnosti Skupštine Kantona i daje mišljenje, prijedloge i inicijative vezane za usklađivanje sa međunarodnim konvencijama o jednakosti spolova i zabrani svakog oblika diskriminacije po osnovu spola;*
- *razmatra stanje prava žena i predlaže mjere za eliminaciju mogućih posljedica diskriminacije u oblasti ekonomije i zapošljavanja, zdravlja i socijalne zaštite, političkog i javnog života, te odgoja i obrazovanja u svjetlu poštivanja ljudskih prava;*
- *pribavlja informacije od značaja za integrisanje spolne analize u politiku i programe Skupštine;*
- *surađuje sa odgovarajućim tijelima u Kantonu, Federaciji i državi, sindikatima, nevladinim organizacijama i sl.*

Pozicija Komisije za jednakopravnost spolova u okviru Skupštine KS je veoma značajna, a donošenje Gender akcionog plana Komisiji omogućava instrument za usmjereno i koordinirano djelovanje skupštine, kantonalnih ministarstava i drugih uprava i službi. U ovom procesu Komisija ima primarnu ulogu nadzora nad provođenjem akcionog plana.

Prvi Gender akcioni plan Kantona Sarajevo (GAP KS) za period od 2019. do 2022. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 52/19) je usvojen na 49. sjednici Vlade Kantona Sarajevo održanoj 28.11.2019. godine. To je bio ujedno i prvi sveobuhvatni strateški dokument za ravnopravnost spolova u Kantonu Sarajevo. Vlada Kantona Sarajevo je na 20. sjednici održanoj 16. maja 2019. godine, imenovala Tim za izradu Gender akcionog plana u Kantonu Sarajevo. Tim su činili predstavnici kantonalnih ministarstava i nevladinih organizacija, a proces je koordinirao Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine.

U cilju redovnog izvještavanja o realizaciji aktivnosti iz navedenog Akcionog plana, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo kao predlagač materijala je pojedinačno prikupljalo informacije o svim realizovanim aktivnostima od strane nosilaca odgovornosti utvrđenih Akcionim planom, na osnovu čega je jednom godišnje izvještavalo Vladu Kantona Sarajevo.

Izradi ovog dokumenta je prethodila analiza stanja ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo, identifikovanje oblasti neravnopravnosti spolova, utvrđivanje strukturalnih prepreka za ravnopravnost spolova i prilika za unapređenje zatečenog stanja. Na osnovu prikupljenih materijala i prijedloga tima, Gender Centar Federacije BiH je putem FIGAP II programa podržao izradu nacрта GAP KS 2019. – 2022. Realizacija ciljeva definisanih u prvom Gender akcionom planu Kantona Sarajevo je otežana usljed pandemije virusa COVID-19, te su i nosioci aktivnosti GAP-a svoje djelovanje morali prilagoditi pandemijskim uslovima.

Na sjednici održanoj 1.11.2021. godine, Komisija za jednakopravnost spolova Skupštine Kantona Sarajevo je razmatrala i dala saglasnost na Izvještaj o provođenju Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za 2020. godinu, sa zaključcima koji se odnose na nastavak provedbe aktivnosti definisanih u GAP KS 2019. – 2022.²

Izvještaj o provođenju Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za period od 2019. do 2022. godine, za period od 01.01.2021. do 31.12.2021. godine se našao na Dnevnom redu XI Skupštine Kantona Sarajevo, ali se o istom još uvijek nije raspravljalo.³

Javne politike za ravnopravnost spolova u BiH

Kako bi se osigurala dosljedna implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, 2006. godine usvojen je prvi Gender akcioni plan u BiH (GAP BiH) („Službeni glasnik BiH“, broj: 41/09) za period 2006.-2011., kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života (eng. *gender mainstreaming*). Drugi GAP BiH usvojen je 2013. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 98/13) za period 2013.-2017., a treći za period 2018.-2022. godine. Ovaj strateški dokument sadrži strateške ciljeve, koji definišu prioritetne oblasti djelovanja, te programe i mjere za ostvarivanje tih ciljeva. Jedna od prioritetnih oblasti je rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima. Na sjednici održanoj 18.10.2023. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH donijelo Odluku o usvajanju Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine za period 2023.-2027. godine sa operativnim planom institucija Bosne i Hercegovine za implementaciju Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine 2023.-2027. godina („Službeni glasnik BiH“, broj: 82/23).⁴

Cilj GAP BiH je da usmjeri resorna ministarstva i druge institucije u radu na uključivanje principa ravnopravnosti spolova u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuje obaveze nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH. Na osnovu GAP BiH-a, institucije BiH donose godišnje operativne planove koji omogućavaju sistemsko i koordinirano djelovanje u procesu *gender mainstreaming-a* u institucijama.

Pored GAP BiH, donesene su i sprovode se i druge, sektorske, javne politike i strategije na nivou države i entiteta, koje doprinose uvođenju principa ravnopravnosti spolova u specifične prioritetne oblasti (nasilje na osnovu spola, rod i sigurnost, unapređenje položaja žena na selu, rodno odgovorno budžetiranje). Na nivou države usvojen je drugi po redu Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Ljudska prava i slobode sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH za period 2014.- 2017. („Službeni glasnik BiH“, broj: 89/14), kao i Okvirna Strategija za provedbu Konvencije Ljudska prava i slobode Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015.-2018. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 75/15).

² [Izvještaj komisija jednakopravnost spolova 1.pdf \(ks.gov.ba\)](#)

⁴ <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/1qYqiACer0I=>

Pravni okvir za izradu Gender akcionog i finansijskog plana Kantona Sarajevo

Gender akcioni i finansijski plan (GAP) Kantona Sarajevo je strateško-planski dokument koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na kantonalnom nivou, zbog nadležnosti koji kantonalni nivo vlasti ima.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim područjima javnog i privatnog života. Postizanje ravnopravnosti spolova je ključno za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, razvijanje demokratskog društva, poštivanje vladavine prava, te ekonomski rast i konkurentnost. Iako je vidljiv napredak Bosne i Hercegovine u oblasti ravnopravnosti spolova, razlike su prisutne u mnogim područjima.

Gender akcioni plan KS se odnosi na period od 2024. do 2028. godine i usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na ravnopravnosti spolova i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2023.-2027.), kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou.

Ovaj strateški cilj je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti Kantona jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova, kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BiH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja i kantona zajednica i ovih šest prioriteta bi trebao biti osnov svih programa mjera koje se donose na kantonalnom nivou.

Gender akcioni planovi na nivou jedinica kantona su stoga najefikasniji način provođenja ove obaveze. Ustav KS garantuje najviši stepen ljudskih prava i osnovnih sloboda preuzimajući standarde koji su sastavni dio Ustava FBiH. Zbog toga, Gender akcioni plan KS doprinosi ostvarivanju ljudskih prava i sloboda koji imaju snagu ustavnih odredbi KS.

Vlada Kantona Sarajevo je na 24. vanrednoj sjednici održanoj 19.02.2024. godine imenovala Tim za izradu Gender akcionog plana u Kantonu Sarajevo. Tim su činili predstavnici kantonalnih ministarstava i nevladinih organizacija, a proces je koordinirao Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine.

U skladu sa Odlukom, zadaci Tima bili su da u skladu sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine za period od 2023. do 2027. i Izvještajem o provedbi Gender akcionog plana Kantona Sarajevo za 2019. – 2022. definiše prioritete i transferalne oblasti djelovanja, koje se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo, te izradi nacrt Gender akcionog plana za Kanton Sarajevo 2024. – 2028.

Tokom sastanaka tima, analizirano je stanje ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo i utvrđene su oblasti neravnopravnosti spolova, identificirane su strukturalne prepreke za ravnopravnost spolova i prilike za unapređenje trenutnog stanja te je izrađen nacrt dokumenta,

na osnovu materijala i prijedloga tima, sredstvima projekta EU4HR i Gender Centra FBiH Federacije BiH podržana je izrada nacrt dokumenta.

II. Stanje ravnopravnosti spolova u Kantonu Sarajevo

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u KS izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoje diskriminacije ili nejednakosti u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga ovaj pristup omogućava da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci od strane Zavoda za statistiku,
2. administrativni podaci od strane kantonalnih organa i službi,
3. urađena je analiza ključnih propisa i dokumenata kantona,
4. korištena su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Ovaj pristup je omogućio:

- 1) da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti, i
- 2) da omogući utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova, kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH, te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolažu ministarstava i službe KS. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u KS. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

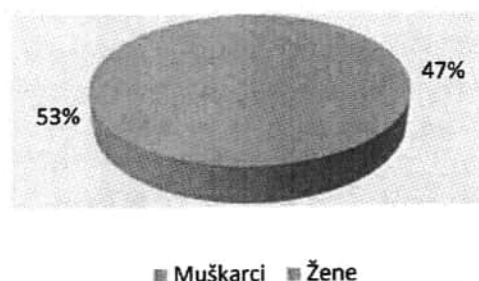
Oblasti za utvrđivanje stanja ravnopravnosti spolova su bazirani na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovine, i to:

- Postojanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova,
- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima,
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport,
- Socijalna zaštita i zdravlje,
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima,
- Javni život i donošenje odluka.

Osnovni demografski podaci razvrstani po spolu

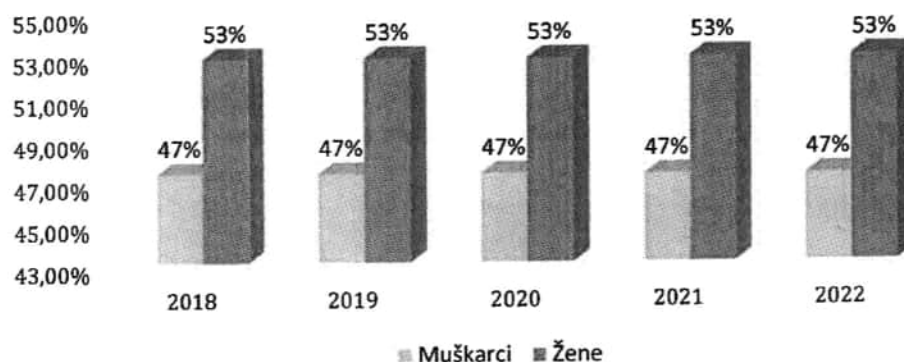
Kanton Sarajevo je jedan od deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, smješten u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Sarajevu, glavnom gradu Bosne i Hercegovine. Površina kantona iznosi 1.276,9 km², što čini 4,89% površine Federacije Bosne i Hercegovine i 2,49% površine Bosne i Hercegovine. Kanton se sastoji od 9 općina: Općina Stari Grad, Općina Centar, Općina Novo Sarajevo, Općina Novi Grad, Općina Ilidža, Općina Hadžići, Općina Vogošća, Općina Ilijaš i Općina Trnovo. Prema podacima Zavoda za statistiku na području kantona živi 419.543 osoba od čega 197.896 osoba muškog spola i 221.647 osoba ženskog spola. Na području Kantona živi 5,66% više osoba ženskog spola.

Stanovištvo u Kantonu Sarajevo prema spolu

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022, Federalni zavod za statistiku

Stanovništvo prema spolu u periodu od 2018. do 2022. godine

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022, Federalni zavod za statistiku

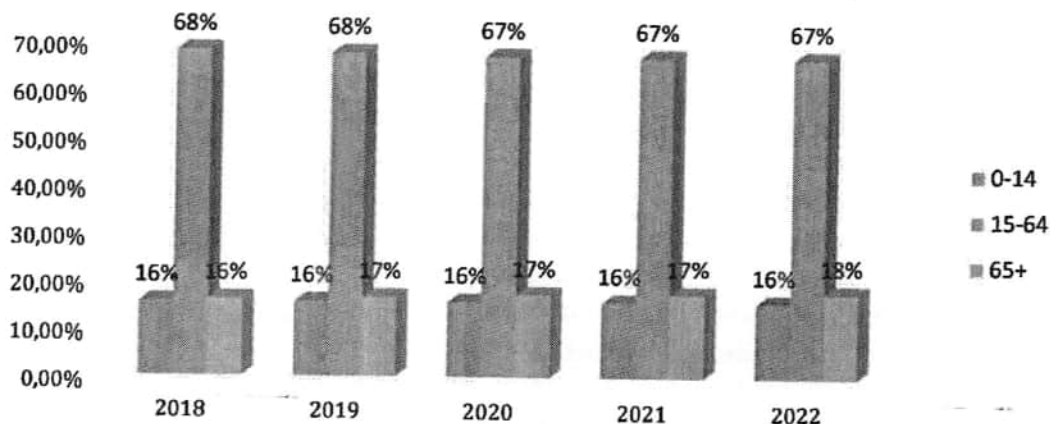
Pregled broja stanovnika u Kantonu Sarajevo u odnosu na popise stanovništva					
Godina	2018	2019	2020	2021	2022
Broj stanovnika	419.414	420.496	421.555	419.918	419.543
Razlika u procentima u odnosu na popis stanovništva 2013. godina	1,41%	1,67%	1,93%	1,53%	1,44%
Razlika u procentima u odnosu na popis stanovništva 1991. godina	-14,87%	-14,65%	-14,44%	-14,77%	-14,85%

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022. Federalni zavod za statistiku i Rezultati popisa stanovnika 2013. godine ()

Ukoliko se posmatraju dostupni podaci o stanovništvu prema spolnoj strukturi od 2018. godine, može se zaključiti da se omjer osoba muškog i ženskog spola nije znatno mijenjao.

U odnosu na 2013. godinu, broj stanovnika u Kantonu Sarajevo je povećan, i to za 1,44%, ali i smanjen u odnosu na 2020. godinu za 0,48%.

Stanovništvo prema dobnim skupinama od 2018. do 2022. godine

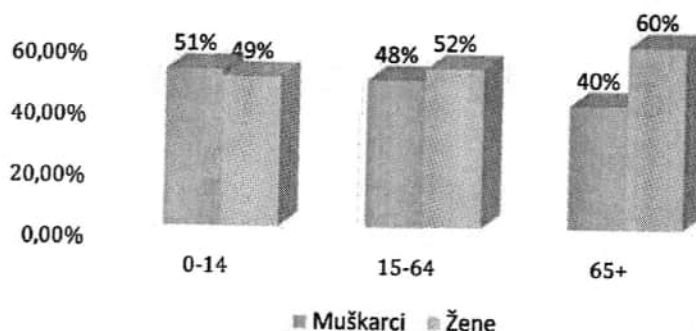

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022. Federalni zavod za statistiku

Ukoliko se posmatraju podaci o broju stanovnika prema dobnim skupinama u zadnjih 5 godina, može se primjetiti da se broj stanovnika u dobnj skupini od 65+ blago povećava, dok je broj radno sposobnog stanovništva (dobna skupina od 15 do 64 godina starosti) u opadanju.

Analizom podataka po starosnim grupama vidljivo je da je najveći jaz prema spolnoj strukturi u starosnoj grupi od 65 godina i više, a najmanji u starosnoj grupi do 14 godina.

Stanovništvo prema spolu i dobnim skupinama stanje 30.6.2022. godine

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022. Federalni zavod za statistiku

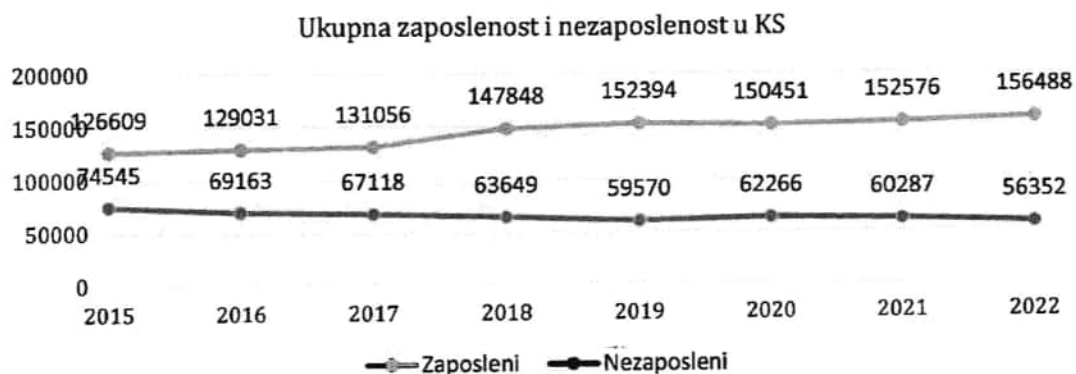
Tržište rada

Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi.

Na području KS u periodu od 2014. do 2022. godine broj zaposlenih je u stalnom porastu (izuzev period od 2019. do 2020. godine gdje je pad broja zaposlenih uzrokovan pandemijom COVID19).

U 2022. godini, zaposleni stanovnici su činili 56,1% radno sposobnog stanovništva, dok je njih 20,2% bilo nezaposleno.

Također, ukoliko se posmatraju stope nezaposlenosti i zaposlenosti, može se zaključiti da je stopa zaposlenosti u porastu, dok je stopa nezaposlenosti u opadanju.

Izvor: Socioekonomski pokazatelji 2015.-2023. godine, Federalni zavod za planiranje razvoja

Godina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stopa nezaposlenosti u %	24	34,9	33,9	30,1	28,1	29,3	28,3	26,5
Stopa zaposlenosti u %	41,8	44	45,5	51,7	53,6	53,3	54,4	56,1

Izvor: Socioekonomski pokazatelji 2015.-2023. godine, Federalni zavod za planiranje razvoja

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Kantona Sarajevo za juni mjesec 2023. godine, učešće zaposlenih u Kantonu Sarajevo u broju zaposlnih osoba Federacije BiH je 27,03%, dok je učešće nezaposlenih u istom periodu 19,2%. Najveći broj zaposlenih osoba ženskog spola u Federaciji BiH je u Kantonu Sarajevo i iznosi 13,7%.

Iako je u radnoj snazi više osoba ženskog spola, žene su manje zaposlen, a više nezaposlen spol. Učešće osoba ženskog spola među registrovanim nezaposlenim osobama u junu mjesecu 2023. godine je iznosio 61,50%.⁵

Zaposleni prema spolu

Nezaposleni prema spolu

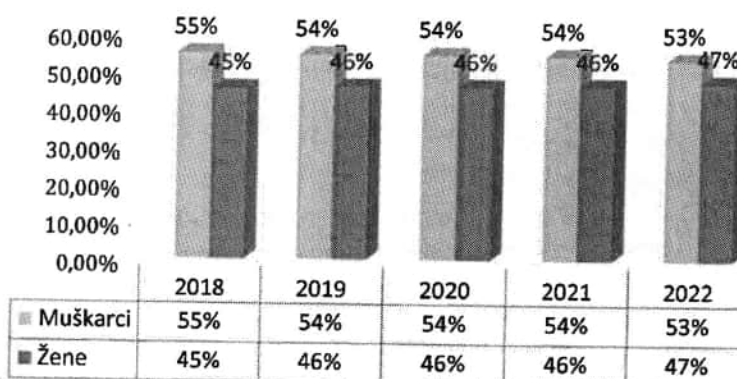

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2022., Federalni zavod za statistiku

⁵ Statistički bilten, Služba za zapošljavanje KS, Sarajevo, više na linku: <https://szks.ba/wp-content/uploads/2023/09/Bilten-juni-2023.pdf>

Kada se analizira spolna struktura po godinama može se primjetiti trend porasta procenta učešća osoba ženskog spola u strukturi zaposlenih u periodu od 2018. do 2022. godine.

Zaposleni prema spolu od 2018. do 2022. godine

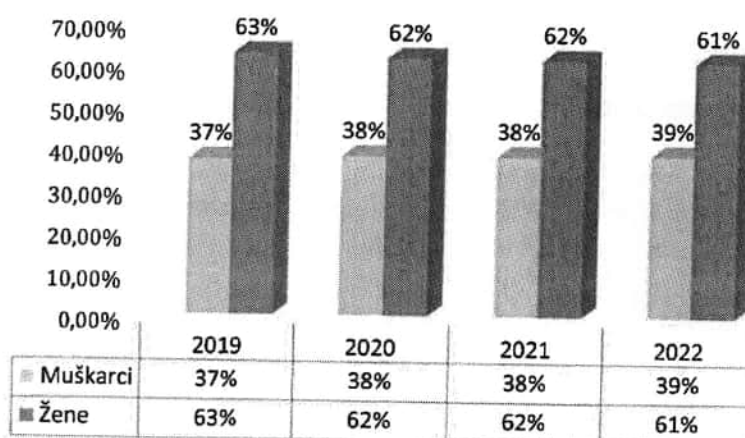

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2022.,
Federalni zavod za statistiku

U 2022. godini u Bosni i Hercegovini stopa aktivnosti je bila 47,6%, stopa zaposlenosti je 40,2%, a stopa nezaposlenosti 15,4%. Dostupni podaci za Kanton Sarajevo pokazuju da je u 2022. godini stopa aktivnosti bila je 76,3%, stopa zaposlenosti 56,10% i stopa nezaposlenosti 26,50%.

U periodu od četiri godine (2019.-2022.), procenat nezaposlenih osoba je povećan u 2020. godini što se može povezati sa uticajem pandemije virusa COVID19, ali je već od 2021. godine broj nezaposlenih ponovo u padu. Također, procenat nezaposlenih osoba ženskog spola u posmatranom periodu je u blagom padu, iako je još uvijek veći u odnosu na procenat nezaposlenih osoba muškog spola.

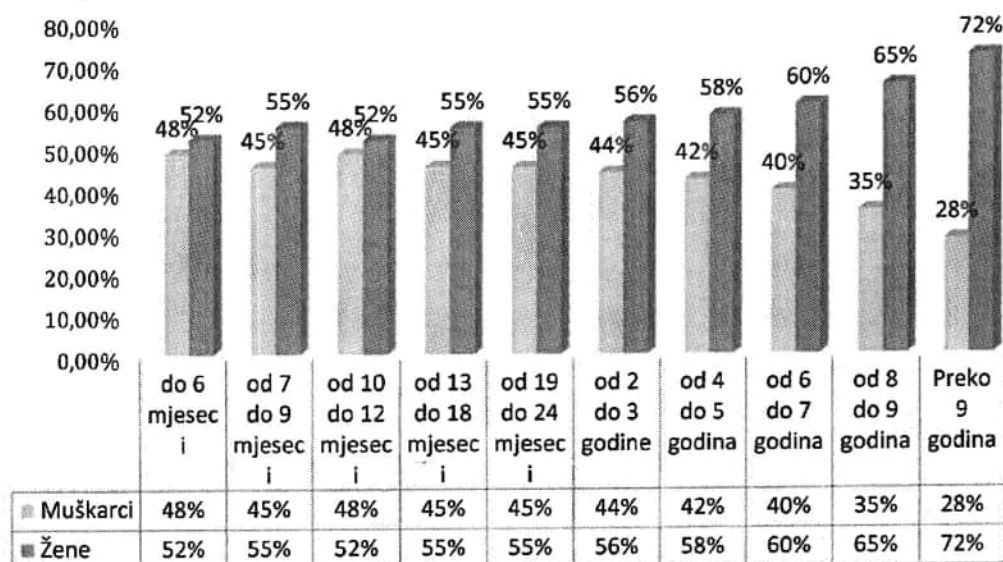
Nezaposleni prema spolu od 2019. do 2022. godine

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama, 2022. Federalni zavod za statistiku

Registrovane nezaposlene žene u prosjeku čekaju duže na zaposlenje. Zabrinjava podatak da u kategorijama osoba koje se mogu smatrati dugotrajno nezaposlenim, žene apsolutno dominiraju.

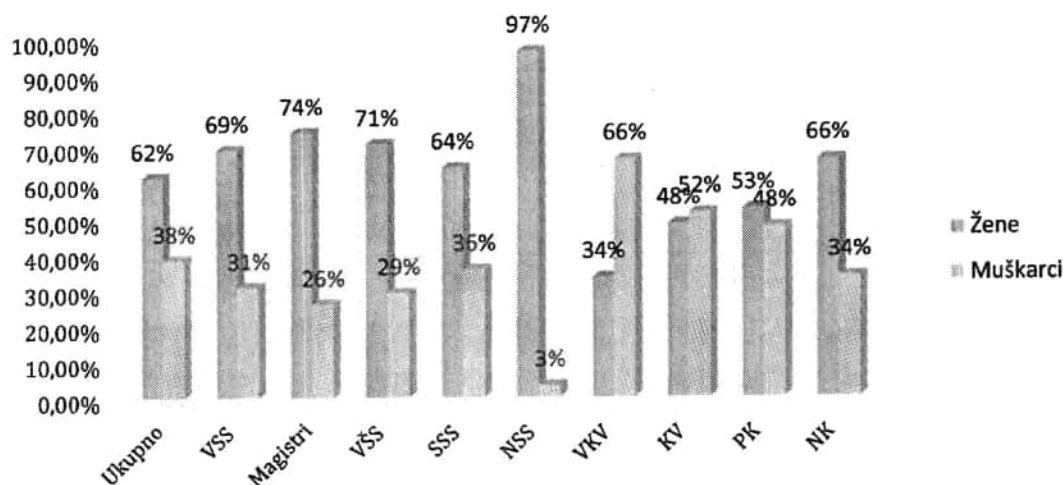
Nezaposleni prema dužini čekanja na posao i spolu

Izvor: Statistički bilten, Služba za zapošljavanje KS, Sarajevo juni 2023. godine

Najviše registrovanih nezaposlenih osoba je među osobama srednje stručne spreme (31,67% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba), a ako se pogleda spolna struktura nezaposlenih osoba srednje stručne spreme može se zaključiti da je među njima dvije trećine osoba ženskog spola. Također, osobe ženskog spola su više prisutne i među nezaposlenim osobama višeg stepena stručne spreme (VŠS, VSS, Magistri). Osobe muškog spola su više prisutne jedino među nezaposlenim osobama čiji je stepen stručne spreme VKV.

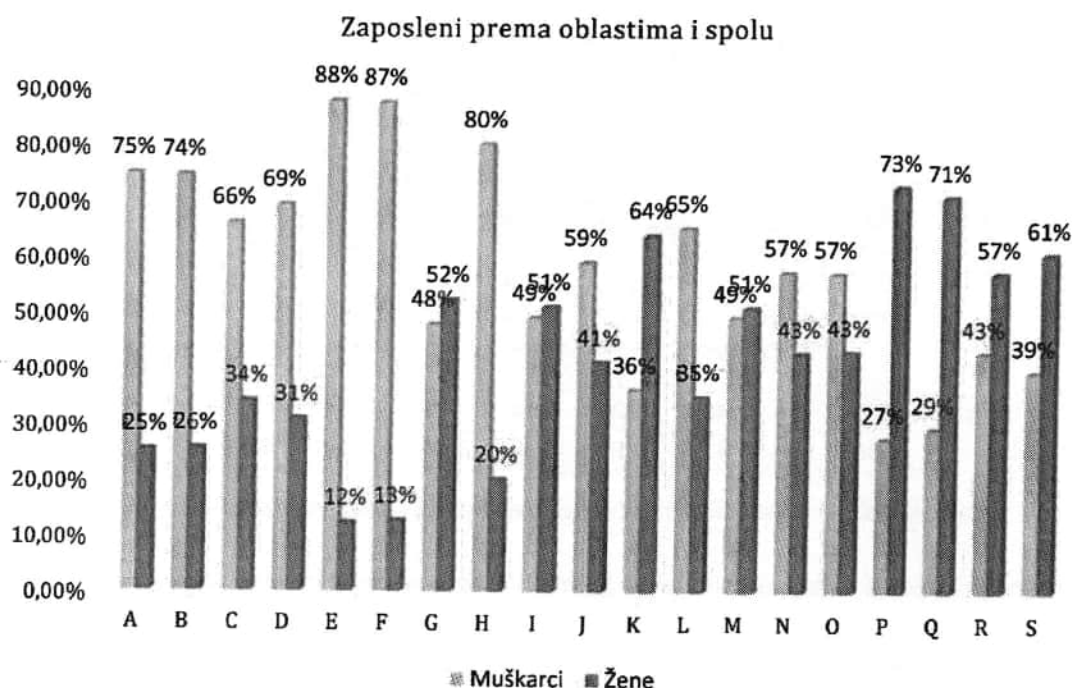
Nezaposleni prema spolu i stepenu stručne spreme, juni 2023.

Izvor: Statistički bilten, Služba za zapošljavanje KS, Sarajevo, 2023.

U kantonu je prisutna horizontalna rodna segregacija radne snage. U skoro svim oblastima veća je koncentracija osoba jednog spola u odnosu na drugi. Najmanji je jaz u oblastima stručne,

naučne i tehničke djelatnosti, djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i posluživanja hrane i trgovine, a najveći u oblasti građevinarstva i snabdjevanja vodom, gdje dominiraju osobe muškog spola, te obrazovanja i zdravstvene i socijalne zaštite gdje dominiraju osobe ženskog spola.

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2022.
Federalni zavod za statistiku

	Oblasti
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
H	Prijevoz i skladištenje
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
J	Informacije i komunikacije
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite

R	Umjetnost, zabava i rekreacija
S	Ostale uslužne djelatnosti

Kada se pogledaju platni razredi, žene su u prosjeku manje prisutne u onim oblastima u kojima je neto plata manja od 1000 KM, a skoro jednako sa osobama muškog spola u platnim razredima u kojima je prosječna neto plata veća od 1000 KM.

„Djelatnost Službe za zapošljavanje je posredovanje u zapošljavanju, saradnja sa obrazovnim ustanovama radi usklađivanja obrazovnih programa sa kadrovskim potrebama poslodavaca, informisanje o mogućnostima zapošljavanja, provođenje programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije nezaposlenih osoba i njihovo ponovno zapošljavanje, utvrđivanje prava nezaposlenim osobama, izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i osobama bez državljanstva, donošenje i provođenje programa mjera za brže zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih osoba čije je zapošljavanje otežano i obavljanje drugih poslova.“⁶

Služba za zapošljavanje KS prepoznaje potrebu donošenja i provođenja aktivnih mjera zapošljavanja koje su između ostalog rodno osjetljive i koje su usmjerene prema ženama kao grupi koja je dominantnija u strukturu nezaposlenih.

Programom sufinansiranja zapošljavanja žena „40+“ na dan 31.12.2022. godine zaposlena je 151 osoba (od planiranih 189). Realizacijom mjere za podsticanje zapošljavanja iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje – Zapošljavanje žena 2021., zaposleno je 69 lica od kojih je, nakon isteka sufinansiranja, 30 ostalo u radnom odnosu, 26 se vratilo na evidenciju nezaposlenih, a 13 zaposlilo kod drugog poslodavca.

Podaci Službe za zapošljavanje za 2023. godinu	Broj samo/zaposlenih žena
1. Program sufinansiranja zapošljavanja nezaposlenih žena starijih od 40 godina života 40+- zaposleno 100 že	100
2. Program sufinansiranja zapošljavanja 70+	39
3. Program sufinansiranja zapošljavanja pripravnika VSS kod poslodavaca sa većinskim privatnim vlasništvom	47
4. Program sufinansiranja samozapošljavanja- samozaposleno 51 žena	51
5. Program sufinansiranja zapošljavanja maloljetnih demobilisanih boraca, RVi i članova njihovih porodica	16
6. Program sufinansiranja samozapošljavanja mladih nezaposlenih osoba do 35 godina života- -samozaposleno 33 žene	33
7. Program sufinansiranja zapošljavanja doktora medicine- zaposleno 20 žena	20
8. Program sufinansiranja zapošljavanja medicinskih sestara i tehničara	24
9. Program sufinansiranja zapošljavanja nezaposlenih osoba starijih od 50 godina života 50+	46
10. Program sufinansiranja zapošljavanj NK, PK, NSS	15

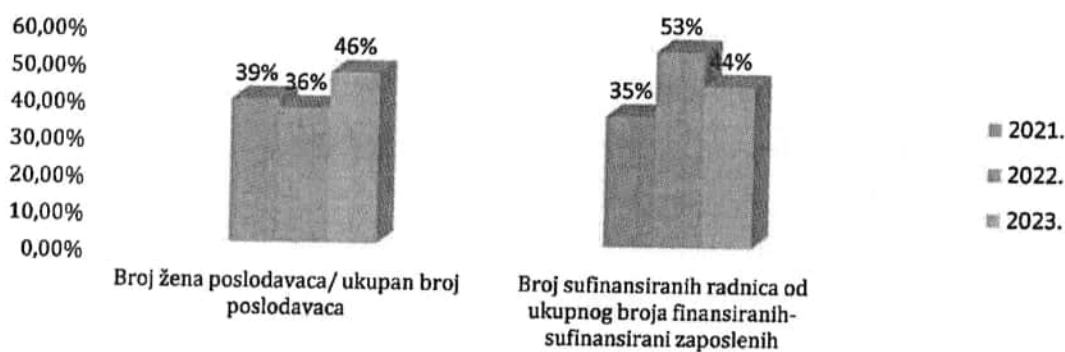
⁶ Mišljenje na Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" - za 2022. godinu, više na linku

11.Program sufinansiranja zapošljavanja pripravnika VSS kod poslodavca iz javnog sektora	66
12.Program sufinansiranja zapošljavanja šehidskih porodica i porodica poginulih borac	38
13.Program sufinansiranja zapošljavanja teško upošljivih kategorija nezaposlenih osoba	136
14.Program sufinansiranja zapošljavanja Posao za sve	192

Ako se pogledaju podaci za prethodnih nekoliko godina može se primjetiti da se povećava broj zaposlenih žena i da se smanjuje jaz u odnosu na zaposlene osobe muškog spola. Međutim, doprinos smanjivanju veće nezaposlenosti žena na nivou uticaja nije vidljiv, niti se bez podataka o broju korisnika mjera po spolu može procijeniti. Ako se nastavi ovaj trend, moguće je procijeniti da će procenat osoba ženskog spola koji su nezaposlene nastaviti da raste. Iz tog razloga potrebno je preispitati opravdanost trenutnog pristupa, pogotovo kada je u pitanju uticaj na trenutnu neravnopravnost spolova u ovoj oblasti.

Ministarstva u Kantonu Sarajevo provode programe finansiranja, sufinansiranja, te javne pozive za udruženja i pojedince i prikupljaju podatke razvrstane prema spolu. Prema dostupnim podacima Ministarstva za boračka pitanja KS o realizaciji Programa zapošljavanja i finansiranja/sufinansiranja u periodu od 2021. do 2023. godine, broj osoba ženskog spola koje su ostvarile prava prema navedenim programima nije manji od 35%.

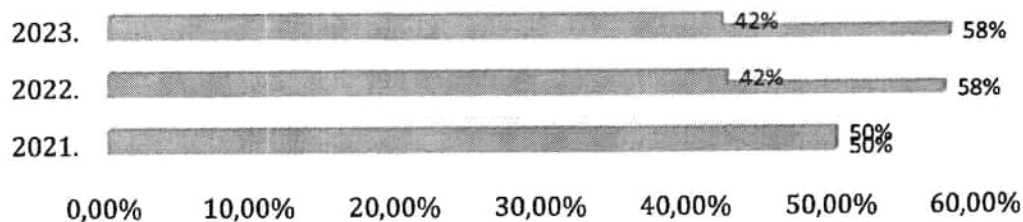
Program zapošljavanja Ministarstva za boračka pitanja

Izvor: Administrativni podaci Kantona Sarajevo

Sektor za kulturu Ministarstva kulture i sporta dodjeljuje sredstva po javnom pozivu za udruženja i pojedince. U prethodne tri godine, broj pojedinaca ženskog spola koji čiji su projekti podržani je bio veći od 50%, što odgovara i zastupljenosti osoba ženskog spola u oblasti Umjetnosti, zabave i rekreacije gdje su zastupljene sa 57,13%.

Podržani projekti Ministarstva kulture i sporta po javnom pozivu za pojedince

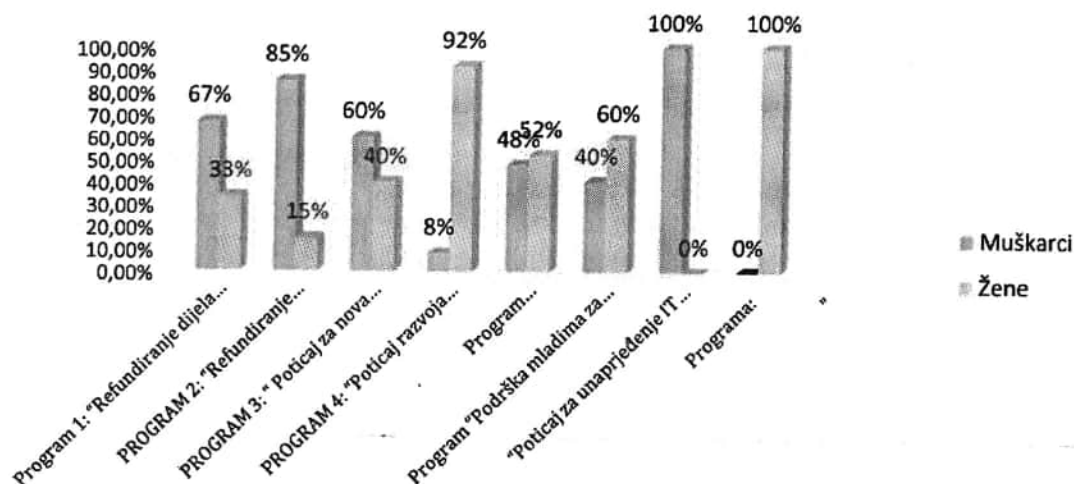

Izvor: Administrativni podaci Kantona Sarajevo

Prema podacima Ministarstva privrede KS, u realizovanim programima prema vlasničkoj strukturi odobrenih poticajnih sredstava i dalje dominiraju osobe muškog spola (53,73%).

TOTAL ODOBRENIH POTICAJNIH SREDSTAVA	MUŠKARCI	%	ŽENE	%
Program 1: "Refundiranje dijela troškova kamata po preuzetim kreditima"				
12	8	66,67	4	33,33
PROGRAM 2: "Refundiranje troškova tehnološke modernizacije, uvođenja/obnavljanja standarda kvaliteta i digitalizacije poslovanja"				
47	40	85,11	7	14,89
PROGRAM 3: "Poticaj za nova ulaganja u tehnološku modernizaciju i primjenu standarda kvalitete"				
25	15	60,00	10	40,00
PROGRAM 4: "Poticaj razvoja ženskog preduzetništva"				
24	2	8,33	22	91,67
Program finansiranje/sufinansiranje projekata u cilju očuvanja tradicionalnih i starih zanata u Kantonu Sarajevo				
94	45	47,87	49	52,13
Program "Podrška mladima za pokretanje start up poslovnih subjekata"				
42	17	40,48	25	59,52
"Poticaj za unaprjeđenje IT preduzetništva u svrhu zapošljavanja"				
10	10	100,00	0	0,00
Programa: "Poticaj za unaprjeđenje preduzetništva u domenu pružanja administrativnih usluga dominantno izvozne orijentacije"				
1	0	0,00	1	100,00
UKUPNO				
255	137	53,73	118	46,27

Programi realizovani u 2022. godini prema podacima Ministarstva
Privrede

Izvor: Administrativni podaci Kantona Sarajevo

Prava iz oblasti zaštite majke i materinstva na području Kantona Sarajeva regulirana su Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 38/14 – Prečišćeni tekst, 44/17, 28/18, 52/21 i 40/22).

Zakon je propisao sljedeća prava koja ostvaruju porodice sa djecom:

- dodatak na djecu i dječiji dodatak za vrijeme redovnog studiranja;
- naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta i dodatna pomoć na ime brige i njege djeteta;
- novčana pomoć nezaposlenoj porodilji i dodatna pomoć na ime brige i njege djeteta;
- jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta;
- dodatna novčana pomoć na ime prehrane djeteta do šest mjeseci i dodatne ishrane za majku-dojilju;
- smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja;
- osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja;
- školarine i stipendije đacima i studentima.

U skladu sa tim zakonom naknada plaće ženi-majci koja najmanje 12 mjeseci prije odlaska na porodiljsko odsustvo ima zaključen ugovor o radu ili rješenje o zasnivanju radnog odnosa i prijavu na obavezno osiguranje po osnovu radnog odnosa, utvrđuje se u iznosu 60% prosječne plaće, s tim da taj iznos ne može biti manji od najniže plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine. Naknada plaće ženi-majci koja manje od 12 mjeseci prije odlaska na porodiljsko odsustvo ima zaključen ugovor o radu ili rješenje o zasnivanju radnog odnosa i prijavu na obavezno osiguranje po osnovu radnog odnosa, utvrđuje se u iznosu 30% prosječne plaće. Na iznos naknade plaće ženi-majci uplaćuju se doprinosi za PIO, zdravstvo i osiguranje od nezaposlenosti i izmiruju se poreske obaveze u skladu sa zakonom.

Ukoliko poslodavac za kompletan ili dio porodiljskog odsustva ženi - majci uplaćuje doprinose za PIO, zdravstvo i osiguranje od nezaposlenosti i sve poreske obaveze u skladu sa zakonom, iz Budžeta Kantona Sarajevo ženi - majci će se isplaćivati samo naknada plaće.

Žena-majka u radnom odnosu koja ostvari pravo na naknadu plaće ženi-majci u skladu sa ovim zakonom, bez podnošenja zahtjeva ostvaruje pravo na dodatnu pomoć na ime brige i njege djeteta koja ne može biti manja od iznosa razlike prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu i iznosa novčane naknade plaće ženi-majci utvrđene ovim zakonom.

Ukoliko poslodavac ženi-majci isplaćuje naknadu plaće koja je manja od prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu, žena-majka ima pravo na dodatnu pomoć na ime brige i njege djeteta koja ne može biti manja od iznosa razlike prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu i naknade plaće ženi-majci koju isplaćuje poslodavac.

Instrukcija o iznosima novčanih davanja po Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom objavljena u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“, broj: 3/24 definiše dodatnu pomoć na ime brige i njege djeteta ženi majci u radnom odnosu kojom se propisuje „pravo na naknadu plaće, bez podnošenja zahtjeva na dodatnu pomoć na ime brige i njege djeteta koja ne može biti manja od iznosa razlike prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu i iznosa naknade plaće“. Prosječna plaća u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu utvrđuje se na osnovu posljednjeg objavljenog statističkog podatka Federalnog zavoda za statistiku za prethodnu godinu, koji prema Saopćenju o prosječnoj isplaćenju neto plaći zaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2022. godinu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 13/23) iznosi 1.114,00 KM.⁷

Istom Instrukcijom je definisana i

- novčana pomoć nezaposlenoj porodilji koja se isplaćuje (u visini 55% najniže plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine (član 19. Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine) 327,80KM),
- dodatna pomoć na ime brige i njege djeteta nezaposlenoj porodilji („Nezaposlena porodilja koja ostvari pravo na novčanu pomoć ima pravo na dodatnu pomoć na ime brige i njege djeteta koja ne može biti manja od iznosa razlike prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za prethodnu godinu i iznosa novčane pomoći 786,20KM. Nezaposlena porodilja koja rodi mrtvo dijete ili dijete umre u toku korištenja prava na novčanu pomoć nezaposlenoj porodilji ili prava na dodatnu pomoć i na ime brige i njege djeteta ima pravo na: iznos novčane pomoći 327,80KM, iznos dodatne pomoći na ime brige i njege djeteta 786,20KM“)
- jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta ((50% prosječne neto plaće) 375,00KM)
- dodatna novčana pomoć na ime prehrane djeteta ne može biti manja od 8% prosječne neto plaće i iznosi 60,00KM.
- smještaj djece u ustanovama predškolskog odgoja (visina prihoda po članu domaćinstva vezano za ostvarivanje prava na subvencioniranje troškova boravka djeteta u predškolskoj ustanovi (35 % prosječne neto plaće) 262,50KM)
- zdravstvena zaštita korisnika dodatka na djecu ili dječijeg dodatka
- zdravstvena zaštita po prijavljenom djetetu iz člana 146. Zakona⁸

⁷ Instrukcija o iznosima novčanih davanja po Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, Ministarstvo za rad i socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, link:

⁸ Ibid

2023. GODINA		BROJ PORODILJA	IZNOS UTOŠENIH SREDSTAVA U KM
Novčana naknada za vrijeme trudnoće i porođaja žene/majke koja je u radnom odnosu	KANTON SARAJEVO	1960	2.958.544,00
Novčana naknada za vrijeme trudnoće i porođaja žene/majke koja nije u radnom odnosu	KANTON SARAJEVO	1813	2.089.085,00
Jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta	KANTON SARAJEVO	54	21.219,00
Dodatna novčana pomoć na ime prehrane djeteta	KANTON SARAJEVO	230	19.984,00

Izvor: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

Obrazovanje

Obrazovanje je jedan od najvažnijih uslova za postizanje ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisnosti na fakultete, te završavanje istih.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje posebnu pažnju posvećuje sigurnosti i zaštiti učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama. Posebno se ističe značaj donošenja Pravilnika o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanja i zaštiti učenika, te Pravilnika o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 29/19 i 38/22).

Također, Ministarstvo je u prethodnom periodu donijelo još dva važna pravilnika, i to: Pravilnik o inkluzivnom obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 32/19), i Pravilnik o prepoznavanju, prevenciji i zaštiti od diskriminacije u osnovnim školama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 52/19) te navedeni dokumenti predstavljaju važan preduslov za poduzimanje mjera i radnji koje su u interesu djece/učenika i osiguravanja vladavine prava u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje je u saradnji sa drugim resorima pripremilo dokument: Posebni program Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 17/22). Navedeni dokument propisuje niz mjera i akcija, a sve sa ciljem osiguranja obrazovanja pod jednakim uvjetima. U cilju provođenja navedenog, Vlada Kantona Sarajevo je dala saglasnost za zapošljavanje 77 psihologa, 18 socijalnih radnika, 26 logopeda i 26 edukator-rehabilitator na neodređeno vrijeme, te angažovanje velikog broja asistenata u odjeljenju za djecu sa teškoćama.

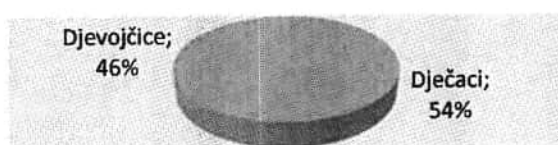
Također, na prijedlog Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo je donijela smjernice/scheme multisektorskog postupanja u iznenadnim kriznim situacijama u odgojno-obrazovnim ustanovama koje propisuju mjere multisektorskog djelovanja u slučaju kriznih situacija u odgojno-obrazovnim ustanovama. Svi dokumenti se mogu pronaći na web stranici Ministarstva za odgoj i obrazovanje.

Kontinuirano u periodu od 2021. do 2024. godine, ministarstvo u saradnji sa institutom za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja provodi niz edukacija namijenjenih stručnim saradnicima odgojno-obrazovnih ustanova kako bi se unaprijedio stručni rad i stručna podrška u radu sa svim učenicima.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje već četvrtu godinu provodi istraživanje iz oblasti psihofizičkog zdravlja učenika i prosvjetnih radnika, te na temelju dobijenih rezultata u provedenim istraživanjima na početku svake školske godine, školama dostavlja listu obaveznih tema i preporuka koje se moraju realizirati sa svim učenicima u toku školske godine. Dobijeni rezultati provedenih istraživanja i preporuke se također, nalaze na web stranici ministarstva.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području Kantona Sarajevo u školskoj 2022./2023. godini je bilo 77 predškolskih ustanova (39 javnih i 38 privatnih) u kojima je bilo upisano 7567 (u javnim 3373 ili 44,58% i u privatnim 4194 ili 55,42%) djece. Od toga upisano je 54,47% dječaka i 45,53% djevojčica u predškolske ustanove. Broj djece koja nisu primljena u predškolske ustanove zbog popunjenosti kapaciteta je iznosio 302 djece. U školskoj 2023. godini u predškolske ustanove je upisano 8600 djece, od čega je 8535 sa prebivalištem u KS,⁹

Upsani u predškolske ustanove u školskoj
2022./2023. godini

Izvor: Predškolsko obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

2020. godine, Vlada Kantona Sarajevo je donijela Uredbu o subvencioniranju boravka djece u predškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo, kojom se obezbjeđuje jednako subvencioniranje za djecu koja pohađaju privatne predškolske ustanove kao i za djecu koja pohađaju javne predškolske ustanove. Donošenju ove uredbe su prethodile liste čekanja za upis u javne predškolske ustanove i realna procjena da u kratkom, pa i u srednjem roku, kapaciteti javnih predškolskih ustanova ne mogu biti značajno povećani i dostići potrebu roditelja za ovom javnom uslugom.

Podaci za BiH govore da je manje od 20% (oko 17%) djece obuhvaćeno predškolskim odgojem i da samo 50% djece pohađa obavezni predškolski program pred polazak u osnovnu školu. Prema

podacima iz popisa 2013. godine samo 10% djece uzrasta od 3 do 6 godina je pohađalo predškolsku ustanovu. Prema tim podacima BiH je na zadnjem mjestu u Evropi. Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe, uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci. Zaposleni u predškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2022./2023. godini su osobe ženskog spola koje čine preko 95% svih zaposlenih.

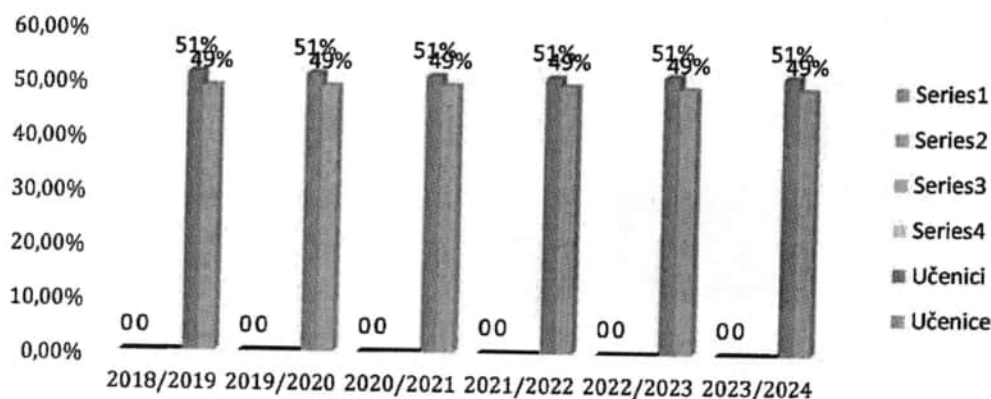
Učenici upisani u 2023./2024. godini

Izvor: Administrativni podaci Kantona Sarajevo

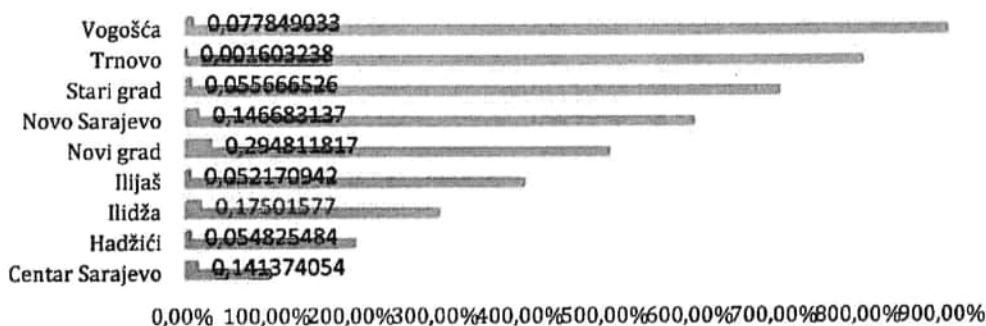
U školskoj 2022./2023. godini u 96 osnovnih škola na području Kantona Sarajevo, upisano je 51,04% dječaka i 48,96% djevojčica. Ova spolna distribucija je ista unazad 5 godina, a odgovara učešću dječaka i djevojčica u ukupnoj strukturi stanovništva Kantona Sarajevo (dobna skupina stanovnika od 0 do 14 godina – 51,14% dječaka i 48,86% djevojčica). U 2022. godini 3,22% učenika je napustilo školu. U školskoj 2023./2024. godini upisano je 38252 učenika u osnovnim školama KS, od čega je 48,83% učenica i 51,17% učenika.

Učenici upisani u osnovne škole prema spolu i godinama

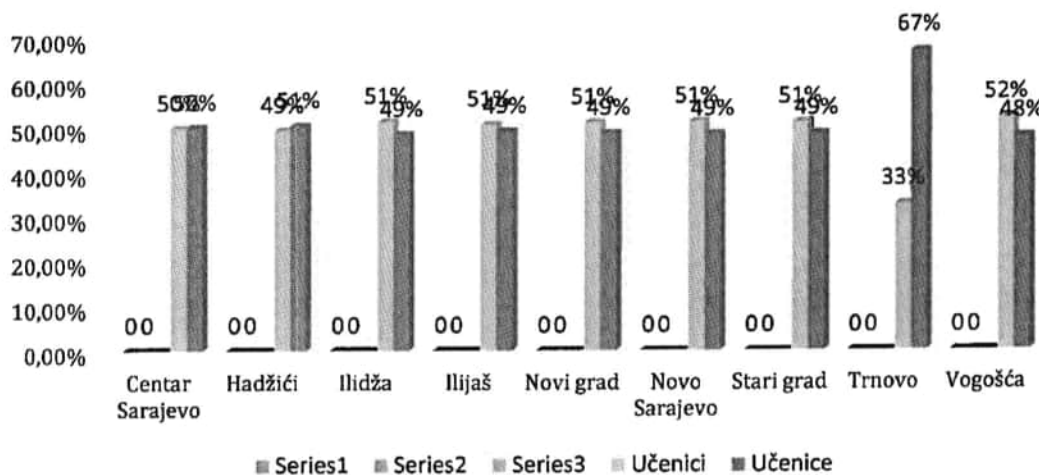
Izvor: Osnovno obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku i Administrativni podaci KS

Učenci upisani u osnovne škole prema općinama

Izvor: Osnovno obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

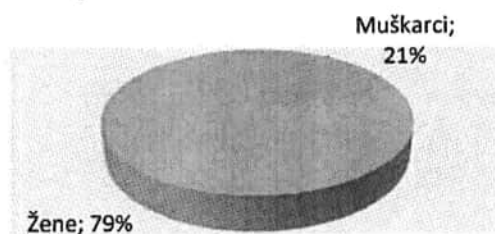
Učenci u školskoj 2022./2023. godini prema spolu i općini

Izvor: Osnovno obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

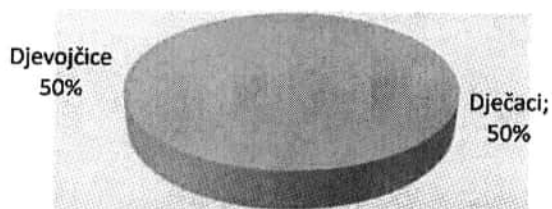
Prema administrativnim podacima Kantona Sarajevo, u školskoj 2022./2023. godini u osnovne škole na području kantona je bilo upisano 274 učenika Romske nacionalnosti, odnosno 262 učenika u 2023./2024. godini. Podaci o učenicima Romske nacionalnosti nisu razvrstani prema spolu. Općenito gledano u BiH postoji rodni paritet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci. Iako ne postoje podaci za KS, Romkinje u BiH imaju značajno lošije obrazovne rezultate u odnosu na dječake romske nacionalnosti jer skoro 80% Romkinja ne završi čak ni osnovnu školu, dok većina dječaka završi školu.

Zaposleni u osnovnom obrazovanju

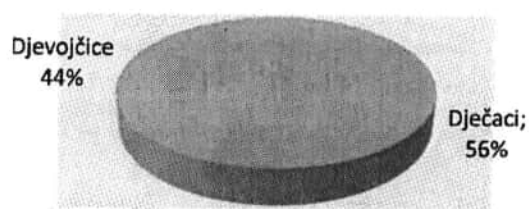

Izvor: Osnovno obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

Završili osnovnu školu u 2022. godini

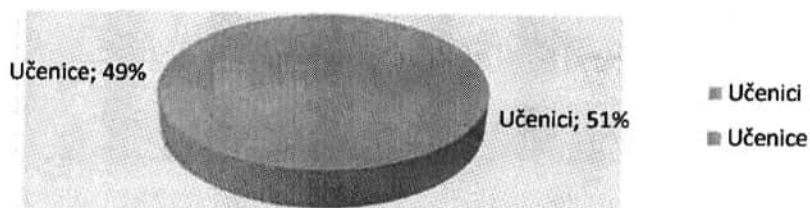
Napustili školu u 2022. godini

Izvor: Osnovno obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

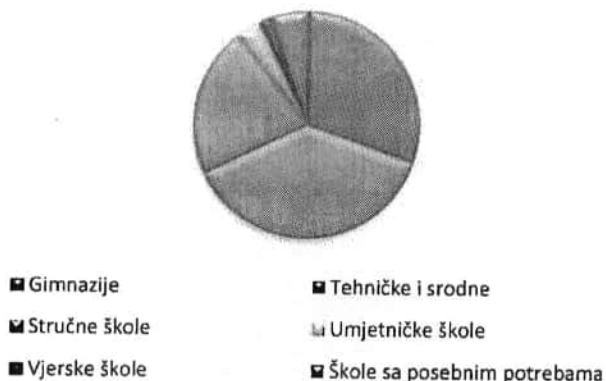
Podaci pokazuju da jednak broj dječaka i djevojčica upisuje srednje obrazovanje. Izraženije razlike zastupljenosti djevojčica i dječaka postoje unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja.

Učenici upisani u srednje škole u školskoj 2023./2024. godini

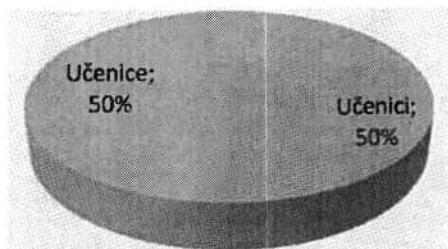
Izvor: Administrativni podaci Kantona Sarajevo

Srednje škole u Kantonu Sarajevo u školskoj 2022./2023. godine

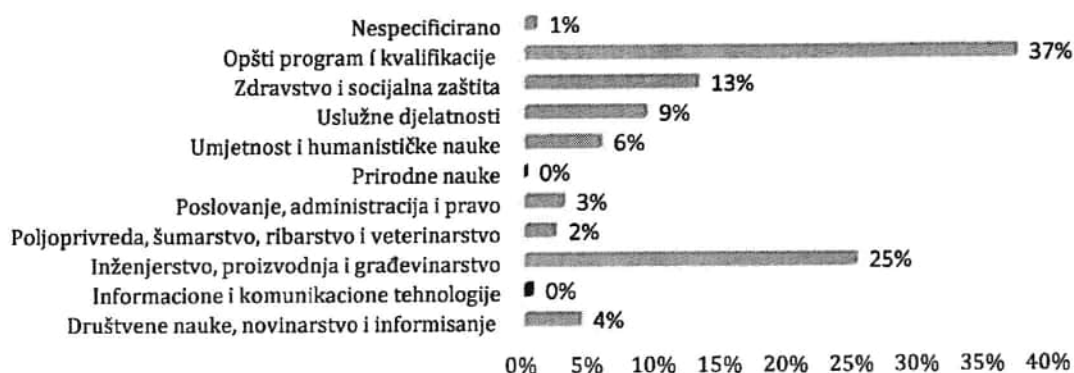

Učenici upisani u srednje škole u školskoj 2022./2023. godini

Izvor: Srednje obrazovanje 2022./2023.
Federalni zavod za statistiku

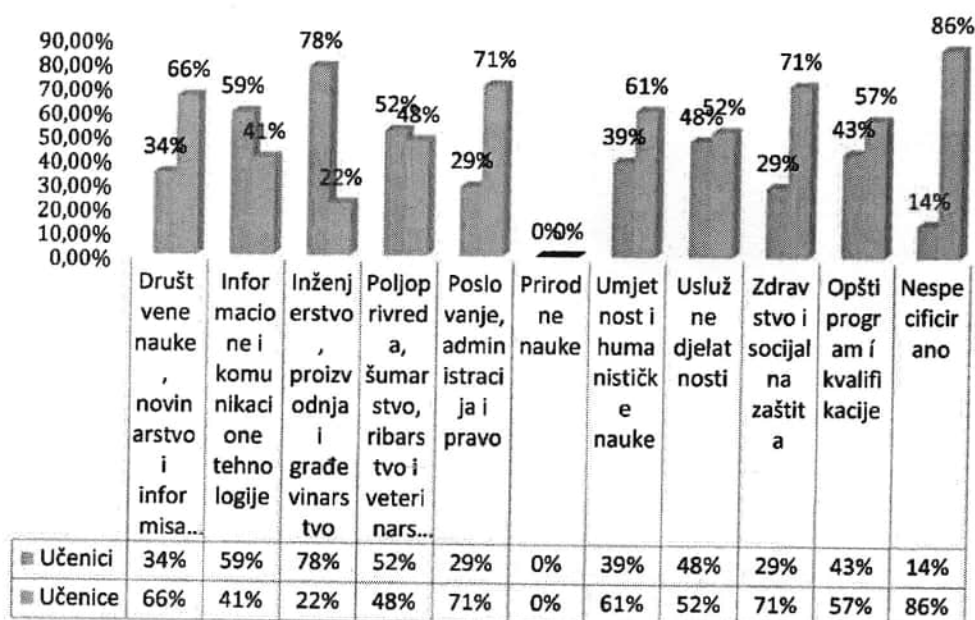
Upisani učenici u srednje škole prema oblastima

Izvor: Srednje obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama, dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima, a posebno u strukovnim školama i oblastima koje se odnose na inženjerstvo, proizvodnju i građevinarstvo. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i dalje školovanje.

Učenici prema spolu i oblasti

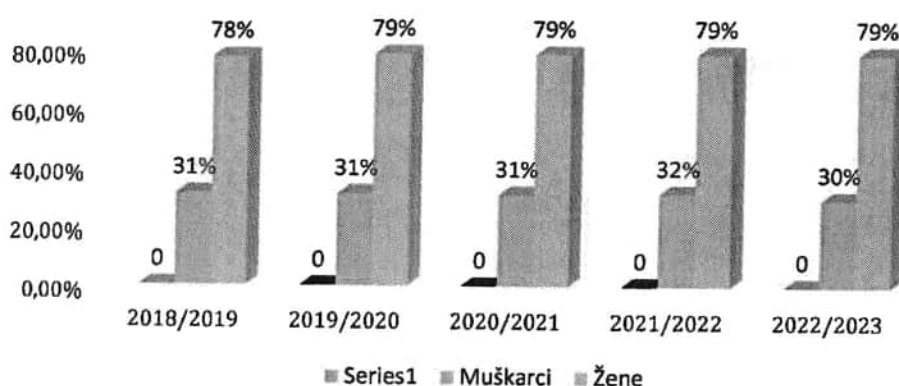

Izvor: Srednje obrazovanje 2022./2023. Federalni zavod za statistiku

Kada su u pitanju ponavljači, oko 0,59% učenika ponavlja razred, a od toga je 30% učenica i 70% učenika.

Prema administrativnim podacima Kantona Sarajevo, u školskoj 2022./2023. godini srednje škole na području KS je pohađalo 49 učenika Romske nacionalnosti, odnosno 50 učenika u 2023./2024. godini. Podaci o učenicima Romske nacionalnosti nisu razvrstani prema spolu.

Zaposleni u srednjem obrazovanju

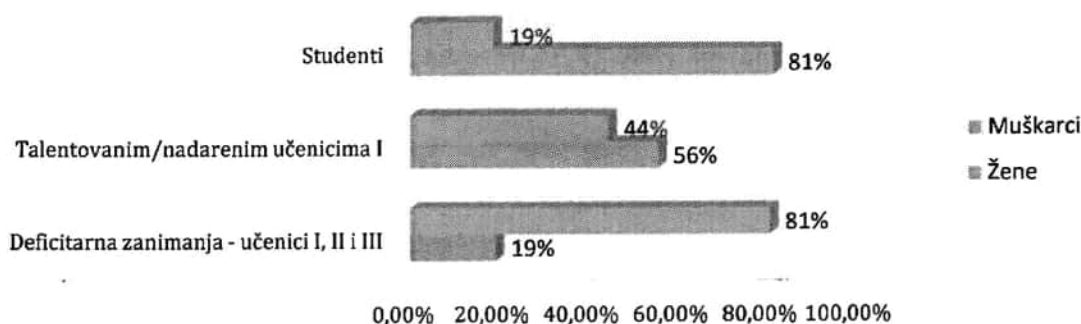

Izvor: Kanton Sarajevo u brojkama 2022. Federalni zavod za statistiku

U školskoj 2022./2023. godini, prema podacima Ministarstva za odgoj i obrazovanje, od ukupno 320 dodjeljenih stipendija učenicima I, II i III razreda za deficitarna zanimanja, 62 učenice su dobile stipendiju, odnosno 19,38%. Također, za istu godinu, od 9 dodjeljenih stipendija talentovanim/nadarenim učenicima prvog razreda, 5 (55,56%) učenica je dobilo stipendiju.

Prema podacima Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade KS, od 80 dodjeljenih stipendija, njih 65 (ili 81,25%) je dodjeljeno studenticama. Ukoliko se pogledaju zbirni podaci o dodjeljenim stipendijama, može se zaključiti da je učenicama i studenticama dodjeljeno 33% od ukupnog broja dodjeljenih stipendija.

Dodjeljene stipendije u školskoj 2022./2023. godini

Izvor: administrativni podaci Kantona Sarajevo

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva je i dalje jedan od najtežih kršenja prava žena. Prema Istraživanju o dobrobiti i sigurnosti žena – rezultati za Bosnu i Hercegovinu pokazuju da je nasilje nad ženama rasprostranjeno u svim svojim oblicima, fizičko, psihičko, ekonomsko i socijalno. Jedna od deset žena, u dobi od 18 do 74 godine, koje su nekada imale partnera, rekle su da su doživjele fizičko i/ili seksualno nasilje od strane partnera sa kojim su bile u intimnoj vezi, u periodu od svoje 15-te godine ili kasnije. Isto istraživanje potvrđuje da bez obzira na to, 84% žena ne prijavljuje nasilje policiji zbog nepovjerenja u institucije.

Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), obavezuje vlasti u Bosni i Hercegovini da na zahtjev Grupe eksperata za akciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO) preduzme mjere i radnje na unapređenju prava žena i prevencije nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Grupa eksperata Vijeća Evrope GREVIO je nezavisno tijelo za praćenje ljudskih prava sa mandatom da prati implementaciju Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici od strane članica Vijeća Evrope. Propisane aktivnosti GREVIO grupe eksperata uključuju praćenje primjene Istanbulske konvencije u zemljama članicama (procedura procjene), otvaranje istraga o konkretnim okolnostima u zemlji članici Konvencije (istražni postupak) i donošenje općih preporuka o predmetu ove konvencije.

Iz navedenih razloga, obaveze po Preporukama posljednjeg izvještaja grupe eksperata GREVIO za Bosnu i Hercegovinu, Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo u pogledu podataka o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, na osnovu važećeg Zakona o zaštiti od nasilja u porodici

Federacije Bosne i Hercegovine, propisano je da će policija, sudovi i centri za socijalni rad voditi evidenciju o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici, kao i izrečenim zaštitnim mjerama.¹⁰

GREVIO grupe eksperata je dostavila BiH izvještaj o zakonodavnim i drugim mjerama za implementaciju odredbi Konvencije sa preporukama:

U istom se ističe da su strategije i primjena zakona gotovo isključivo usmjerene na nasilje u porodici i ne predviđaju konkretne mjere za druge štetne oblike nasilja nad ženama. Izvještaj stoga prepoznaje važnost poboljšanja Istanbulske konvencije u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, koji su trenutno u manjoj mjeri obuhvaćeni strategijama, programima i službama podrške, s dužnom pažnjom na njihovu rodnu prirodu;

MARGINALIZOVANE GRUPE

Promovisanje istraživanja i obezbjeđivanje prikupljanja podataka o rodno zasnovanom nasilju koje pogađa grupe žena koje su izložene višestrukoj diskriminaciji; uključivanje njihovih perspektiva i potreba u razvoj, implementaciju, praćenje i evaluaciju sveobuhvatnih i koordinisanih strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama, u partnerstvu sa posebnim službama podrške koje vode nevladine organizacije i uključivanje predstavnika ovih NVO u navedene procese;

SEKSUALNO NASILJE

U oblasti zaštite i podrške žrtvama, izvještaj prepoznaje da trenutno ne postoji jasan put i sistem upućivanja za žrtve seksualnog nasilja, te da traumatska terapija i dugotrajno psihološko savjetovanje nisu dovoljno obezbjeđeni. Izvještaj stoga naglašava potrebu za uspostavljanjem kriznih centara ili centara za upućivanje za žrtve silovanja i/ili seksualnog nasilja koji će pružati hitnu zdravstvenu zaštitu, savjetovanje o traumi, forenzički pregled i psihološku pomoć putem kvalifikovanih stručnjaka kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija. U izvještaju se navodi i da je u prelaznom periodu potrebno uspostaviti jasan put za žrtve seksualnog nasilja/silovanja i brzo izvršiti forenzička ispitivanja;

PRIKUPLJANJE PODATAKA

GREVIO urgira na vlasti Bosne i Hercegovine da redovno i sistematski prikupljaju administrativne podatke za sve vrste nasilja nad ženama u svim fazama krivičnog postupka (od prijave, preko istrage, do pokretanja krivičnog postupka i njegovog ishoda), razvrstanih prema spolu i starosti žrtve i počinitelja, vrsti nasilja i odnosu nasilnika i žrtve za područje cijele Bosne i Hercegovine. Ove podatke treba da prikupljaju svi sektori uprave, uključujući agencije za provođenje zakona, tužilaštva, sudove, socijalne službe, sektor javnog zdravstva i druge relevantne javne službe kako bi se analizirao put predmeta u sistemu krivičnog pravosuđa, stepen osude, pokajanja, povratak na krivično djelo i utvrđivanje nedostataka u odgovoru institucija.

Tokom 2023.g. Ured za reviziju institucija u FBiH proveo je reviziju učinka iz oblasti rodne ravnopravnosti – Cilj održivog razvoja 5 – „Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i djevojčice.“¹¹ Revizija se bavila aktivnostima institucija na postizanju rodne ravnopravnosti i

¹¹

https://www.vrifihi.ba/wp-content/uploads/2023/10/Rodna_ravnopravnost_i_sprecavanje_nasilja_nad_zenama.pdf

sprečavanju nasilja nad ženama. Predmetna revizija vezana je za cilj održivog razvoja 5 – Rodna ravnopravnost, odnosno podciljeve 5.1: Okončati svuda i sve oblike diskriminacije žena i djevojčica i 5.2: Eliminirati sve oblike nasilja nad ženama i djevojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovinu ljudima, odnosno seksualnu eksploataciju i druge oblike eksploatacije. Revizijom je utvrđeno da regulatorne i institucionalne pretpostavke za sprečavanje nasilja nad ženama nisu adekvatne te su date i konkretne preporuke za institucije Kantona Sarajevo, a koje se nalaze u samom izvještaju.

Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, kantonalnim MUP-a šalje zahtjev za dostavljanje periodičnih godišnjih izvještaja za slučajeve nasilja u porodici. Podaci o slučajevima nasilja u porodici se dostavljaju Gender Centru Federacije BiH u skladu sa članom 40. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, br. 20/13 i 75/21), a prema donesenim podzakonskim aktima propisanim ovim članom zakona.

Kada su u pitanju podaci Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo¹² u toku 2023. godine prijavljeno je 317 krivičnih djela nasilje u porodici, što je za 78 slučajeva ili 32,6 % više u odnosu na 2022. godinu. Posebno napominjemo da je u novoformiranom Odjeljenju Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, uspostavljeno Odjeljenje za prevenciju maloljetničkog prijestupništva, nasilja u porodici i rad policije u zajednici u Uredu policijskog komesara, u kojem je predviđeno radno mjesto: Koordinator za nasilje u porodici, a koji je ujedno i član Koordinacionog tijela za prevenciju, borbu i spriječavanje nasilja u porodici.

Na web stranicama Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo se nalaze savjeti građanima koji su usmjereni na prepoznavanje i postupanje u slučaju nasilja u porodici, gdje je između ostalog navedeno:

“Svjesni smo činjenica da većina žrtava (posebno žena), po svaku cijenu, želi sačuvati porodicu i spremne su se žrtvovati za nju, bilo zbog tradicionalnog shvaćanja porodice ili zbog neizvjesnosti oko podizanja djece, nedostatka finansijskih sredstava i drugih razloga.

Ukoliko ste osoba koja doživljava nasilje u porodici, trebate znati:

- *niste krivi za nasilje koje doživljavate.*
- *razgovarajte s nekim o tome šta vam se dešava, krivica i stid su na nasilniku;*
- *dokumentirajte svoje povrede (što prije otidite do liječnika i uzmite potvrdu o povredama);*
- *nasilje u porodici uništava porodicu;*
- *nasilje u porodici najviše pogađa djecu i ostavlja teške posljedice;*
- *žene i djeca su najčešće žrtve nasilja”¹³*

Planiranje društveno odgovornih kampanjskih aktivnosti radi podizanja svijesti kod građana o ovom vrlo važnom društvenom problemu treba da vlasti sprovedu zajedno sa nevladinim i međunarodnim organizacijama. Takve kampanjske aktivnosti podrazumjevale sve oblike nasilja nad ženama i borbi protiv nasilja. Do sada je evidentno da je veoma malo ili nimalo pažnje posvećivano podizanju svijesti kod građana o radnjama nasilja nad ženama, poput silovanja, seksualnog uznemiravanja, genitalnog sakaćenja žena, prinudnog braka ili digitalne dimenzije nasilja nad ženama, unatoč jasnim indikacijama da su prisutni u društvu. Ove kampanje treba da

¹² Izvještaj o radu Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo za 2023. godinu

¹³ <https://mup.ks.gov.ba/gradjanstvo/savjeti/nasilje-u-porodici>

se osvrnu na osnovne patrijarhalne i stereotipne stavove prema ženama te da prikazuju razumijevanje nasilja nad ženama iz rodne perspektive. Vlasti bi posebno trebalo da sprovedu kampanje podizanja svijesti o nasilju nad ženama usmjerene na žene koje se izložene višestrukoj diskriminaciji, kako bi im pružili informacije o njihovim pravima i uslugama podrške koje su im dostupne. GREVIO poziva vlasti Bosne i Hercegovine da osiguraju informiranje o uslugama podrške i zakonskim mjerama koje su dostupne žrtvama nasilja u porodici i drugih vidova nasilja nad ženama, uključujući i putem plakata, letaka te proaktivnim pristupom stručnjaka iz relevantnih institucija. GREVIO dalje podstiče vlasti da: poduzmu dalje korake kako bi došli do teško dostupnih grupa kao što su Romkinje i žene iz ruralnih područja te im dali potrebne informacije; da izrade materijal prilagođen potrebama žena sa invaliditetom

Standard postavljen članom 15. Istanbulske konvencije se odnosi na sistematske početne i interne obuke za nadležne stručnjake koji se bave žrtvama odnosno počiniteljima svih djela nasilja nad ženama. Obuka koja je potrebna mora obuhvatiti sprečavanje i otkrivanje takvog nasilja, ravnopravnost između žena i muškaraca, potrebe i prava žrtava, kao i sprečavanje sekundarne viktimizacije. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, posebno, propisuje obavezu kontinuirane obuke o nasilju u porodici, a strategije na entitetskom nivou na temu nasilja u porodici predviđaju obuku kao konkretan strateški cilj.

Redovna interna obuka na temu nasilja u porodici se mora provoditi u saradnji sa specijaliziranim organizacijama za ženska prava i međunarodnim organizacijama. Puna odgovornost za sve radnje nasilja nad ženama podrazumijeva adekvatan odgovor agencija za sprovođenje zakona i sektora krivičnog pravosuđa. Poglavlje VI Istanbulske konvencije propisuje set mjera kojima se osigurava provođenje krivičnih istraga, procesuiranje i postupci za sve vidove nasilja obuhvaćene.

Ključni princip adekvatnog odgovora na nasilje nad ženama je brza i učinkovita istraga i sudski postupak zasnovan na shvatanju ovih djela iz rodne perspektive koji uzima u obzir prava žrtve u svim fazama postupka.

Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici predviđeno je da Vlada kantona donosi dvogodišnji program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje kantona što još uvijek nije učinjeno. U skladu sa članom 37. ovog Zakona utvrđeno je da ovaj program mjera mora da sadrži:

- obaveze kantonalnih i općinskih organa u cilju preventivnog djelovanja, suzbijanja svih oblika nasilja u porodici i zaštite žrtve nasilja;
- mjere neophodne za rad sa nasilnom osobom, uključujući i savjetodavnu podršku svim članovima porodice;
- aktivnosti na promociji nenasilničkog ponašanja;
- aktivnosti na edukaciji policijskih službenika, sudija, predstavnika organa starateljstva, zdravstvenih radnika, nastavnika, vaspitača i drugih subjekata iz oblasti nasilja u porodici;
- obavezu vođenja statističkih baza podataka o nasilnim osobama i žrtvama nasilja u porodici, vodeći računa o zaštiti ličnih podataka;
- način osiguranja sredstava za finansiranje programa;

- obaveze uspostave koordinacionog tijela koje će koordinirati rad svih nadležnih institucija na provođenju ovog programa mjera, i
- sve potrebne mjere radi zaštite i sigurnosti žrtava nasilja u sigurnoj kući.

Prema podacima Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, a prema dostavljenim podacima JU "Kantonalnog centra za socijalni rad" u 2023. godini je registrovano 464 osoba šticešnih zaštitnom mjerom, 408 nasilnih osoba kojima su izrečene zaštitne mjere, doneseno 394 rješenja o izrečenim zaštitnim mjerama. Nadležnom sudu je upućeno 610 obavještenja o izvršenju zaštitne mjere, i dostavljeno je 840 izvještaja.

Broj rješenja o izrečenim zaštitnim mjerama	394
Broj osoba koje su šticešne zaštitnom mjerom	464
Broj nasilnih osoba kojima su izrečene zaštitne mjere	408
Broj obavještenja nadležnom sudu i izvršenju zaštitne mjere	610
Broj predloženih prekida zaštitne mjere	0
Broj predloženih produženja mjere	9
Broj predloženih zamjena mjere drugom mjerom	2
Broj dostavljenih izvještaja nadležnom sudu	840

Osobe šticešne zaštitnim mjerama	UKUPNO 1231	Muškarci	Žene
Udaljenje iz stana kuće ili nekog sambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor	132	21	111
Zabrana približavanja žrtvi nasilja	472	89	383
Privremeno lišenje slobode i zadržavanje	2	0	2
Zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju u porodici	460	82	378
Obavezan psihosocijalni tretman	121	31	90
Obavezno liječenje od ovisnosti	44	9	35

Zaštitne mjere u odnosu na osobu kojoj je izrečena zaštitna mjera	UKUPNO 1149	Muškarci	Žene
Udaljenje iz stana kuće ili nekog sambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor	131	123	8
Zabrana približavanja žrtvi nasilja	419	381	38
Zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju u porodici	423	380	43
Obavezan psihosocijalni tretman	84	64	20
Obavezno liječenje od ovisnosti	34	32	2
Privremeno lišenje slobode i zadržavanje	58	58	0

Na osnovu obaveze iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj: 20/13) Vlada Federacije Bosne i Hercegovina je donijela Strategiju za prevenciju i borbu

protiv nasilja u porodici (2013.-2017.) („Službene novine Federacije BiH“, broj: 22/13) i Akcioni plan za provedbu Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici za period 2018.-2020. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/18).

U decembru 2023. godine Protokol o radu i saradnji koordinacionog tijela na prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo je zamijenio prethodni Protokol iz 2018. godine. Prema članu 2. ovaj Protokol je zaključen „u cilju uspostavljanja i podsticanja uspostavljanja multidisciplinarnе saradnje potpisnika radi unapređenja prevencije i zaštite žrtava nasilja u porodici, postizanja veće kvalitete i efikasnosti u prevenciji, zaštiti, radu i djelovanju u sistemu zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo, uz osiguranje standarda rada i postupanja u skladu sa ratificiranim međunarodnim dokumentima, zakonima i ostalim propisima iz oblasti zaštite od nasilja u porodici“. Nadležnosti Koordinacionog tijela iz člana 6. su zasnovane na obavezama Kantona KS iz člana 37. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici kojim su kantonalne vlade obavezne da donesu programe mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici, kojim su obuhvaćene i obaveze na lokalnom nivou.

S tim u vezi, Vlada Kantona Sarajevo je na 12. sjednici održanoj 15.02.2024. godine donijela Rješenje broj: 02-04-4230-18/24 od 15.02.2024. godine kojim je imenovano Koordinaciono tijelo za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo (u daljem tekstu : Koordinaciono tijelo). Zadaci Koordinacionog tijela utvrđeni su članom 6. i 7. Protokola o radu i saradnji Koordinacionog tijela za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo, gdje je pored navedenog, Koordinaciono tijelo dužno izraditi program rada za tekuću godinu i isti dostaviti Vladi Kantona Sarajevo na usvajanje.

Članom 4. Protokola o radu i saradnji Koordinacionog tijela za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo, kao i u stavu V naprijed navedenog rješenja o imenovanju Koordinacionog tijela, definisan je sastav, način imenovanja i uloga Operativnog tijela. Operativno tijelo je predviđeno novim Protokolom, i planirano je da bude sastavljeno od profesionalaca koji su u direktnom radu sa žrtvom ili počiniocem nasilja u porodici (predstavnici centra za socijalni rad, tužilaštva, Uprave policije, zdravstvene zaštite, Općinskog suda i sl.), a u cilju ukazivanja problema u praksi, i predlaganja eventualnih rješenja za te probleme, čime bi direktno i kontinuirano unaprijeđivali sistemi zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo.

Ministarstvo već drugu godinu zaredom podržava žrtve nasilja kroz donošenje Socijalnog programa kao skupa mjera i aktivnosti koje su usmjerene na preveniranje i otklanjanje stanja socijalne nesigurnosti pojedinih kategorija stanovništva koji se donosi u cilju poboljšavanja socijalnog i sveukupnog stanja pojedinih kategorija stanovništva.

Aktivnosti u okviru dijela socijalnog programa "Zaštita žrtava nasilja u porodici" u fokusu ima žene žrtve nasilja koje su bile smještene u Sigurnoj kući koja egzistira u sastavu Fondacije lokalne demokratije, a za koje stručni radnici Kantonalnog centra - nadležnih službi socijalne zaštite i stručno osoblje Sigurne kuće, na osnovu svoje ekspertize i iskustva u radu sa ovom populacijom cijene da im je potrebno pružiti podršku i po izlasku iz Sigurne kuće. Korisnice za koje stručni radnici Kantonalnog centra, i stručno osoblje Sigurne kuće, na osnovu utvrđenih kriterija i praćenja njihovog stanja po izlasku iz Sigurne kuće, ustanove da se iste nisu vratile nasilniku i da im je potreban ovaj vid podrške u njihovoj borbi za egzistenciju i osamostaljivanje, dobivaju novčanu podršku za plaćanje troškova podstanarstva i režijskih troškova. Spiskove navedenih

korisnica Kantonalni centar dostavlja Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, koji vrši isplatu istim.

Na području Kantona Sarajevo sigurna kuća djeluje u okviru Fondacije lokalne demokratije Sarajevo. Sigurna kuća je jedino Sklonište za žrtve nasilja na teritoriji Kantona Sarajevo. Sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici - Sigurna kuća uspostavljeno je u oktobru 2000. godine i jedino Sklonište za žrtve nasilja na teritoriji Kantona Sarajevo. Kapacitet Skloništa je 25 korisnika/ca (10 žena i 15 djece). Predstavlja privremenu mjeru zbrinjavanja žrtava porodičnog nasilja čiji je cilj fizička zaštita i sigurnost, kao i psihosocijalni tretman kojima se postiže rehabilitacija i resocijalizacija žrtava nasilja.

U okviru Sigurne kuće od 2002 godine, uspostavljeno je i Sklonište za djevojčice/djevojke žrtve incesta, seksualnog zlostavljanja, silovanja, porodičnog nasilja i nasilja od strane drugih osoba, i odnosi se na zaštitu djevojaka starosne dobi od 12 godina do 18 godina. Kapacitet skloništa je do 10 osoba. Primarni cilj programa je obezbjeđenje direktne i psihosocijalna rehabilitacija, (grupe i individualne terapije), kao i resocijalizacija (nastavak školovanja i ponovno uključivanje u društveni život).

Za rad na prevazilaženju trauma i osnaživanju korisnica koriste se različite vrste tretmana (psihoterapijski tretman - individualni i grupni, edukativne grupe, psihoterapijske/suportivne grupe, radnookupaciona grupna terapija, psihoterapijski tretman djece, savjetodavno usmjeravanje), a sve u saradnji sa centrima za socijalni rad.

Smještaj u Sklonište se vrši po preporuci Centra za socijalni rad i policijskih uprava, a na osnovu Protokola o postupanju sa žrtvama nasilja u porodici potpisanog između Fondacije lokalne demokratije, Kantonalnog centra za socijalni rad i MUP-a Kantona Sarajevo.

Putem SOS telefona 033 222 000, kojeg vodi Fondacija lokalne demokratije, a na osnovu potpisanog sporazuma sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, omogućena je 24-satna podrška žrtvama, prijava nasilja i mogućnost direktne intervencije u slučajevima prijave nasilja.

Fondacije lokalne demokratije putem Centra za žene također pruža besplatnu pravnu, psihološku i ekonomsku podršku za žrtve nasilja, samohrane majke sa Kantona Sarajevo i predstavlja ključni oslonac za žrtve koje su izložene dugogodišnjem porodičnom nasilju, bilo da su korisnice Skloništa ili ne,

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice KS je izdvojilo sredstva za pomoć žrtvama nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja putem Fondacije lokalne demokratije i u 2023. godini putem socijalnog programa. Kao jedina lokalna zajednica na teritoriji Bosne i Hercegovine, Kanton Sarajevo je sistemski riješio smještaj žrtava nasilja u porodici na način da u potpunosti finansira smještaj žrtava nasilja u Sigurnu kuću u punom iznosu. Fondacija lokalne demokratije za svaki smještaj korisnica Sigurne kuće, putem JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ mjesečno, Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo dostavlja račune na plaćanje. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je nastavilo implementaciju Socijalnog programa i tokom 2023. godine. Cilj navedenog programa je osnaživanje žena žrtava nasilja na socijalnom, ekonomskom i

psihološkom planu, kao i mogućnost izlaska iz nasilne zajednice. Program se odnosi na obezbjeđivanje smještaja, podršku kroz dodjelu materijalnih sredstava za žene i djecu žrtve nasilja koje su prošle tretman u Sigurnoj kući, kao podršku osamostaljenju nakon napuštanja ustanove.

Putem socijalnog programa kao skupa mjera i aktivnosti koje su usmjerene na preveniranje i otklanjanje stanja socijalne nesigurnosti pojedinih kategorija stanovništva u 2023. godini, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je izdvojilo i doznačilo ukupno 83.880.00 KM.

- Prema podacima Odjeljenja za finansijsko-računovodstvene poslove Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, sredstava za smještaj žrtava u sigurnu kuću (Fondacija lokalne demokratije) za 2023. godinu utrošilo je ukupno 305.404,00 KM za 25 korisnika prosječno mjesečno;
- Također prema podacima Odjeljenja za finansijsko-računovodstvene poslove Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, za žrtve nasilja smještene u stanove u okviru socijalnog programa za žene žrtve nasilja u porodici u 2023. godini utrošeno je ukupno 35.384,33 KM za prosječno mjesečno 10 korisnika.

Javni život

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Prema podacima Međuparlamentarne unije (IPU), kojim je utvrđen procenat političke participacije žena u državnim parlamentima, BiH se nalazi na 122 mjestu od ukupno 190 država za koje se prikupljaju podaci u ovoj bazi¹⁴.

Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definirana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Ova kvota se dosljedno provodi, međutim brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

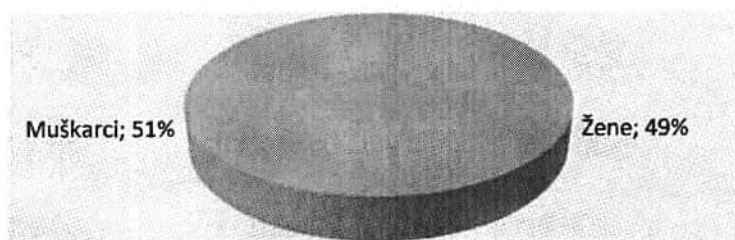
Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici, a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. U kantonalnim skupštinama žene u prosjeku čine 35,44% svih zastupnika. U odnosu na rezultate Općih izbora održanih 2014. godine kada je prosječna zastupljenost iznosila 18% ovo predstavlja značajno povećanje od 17,14%.

U Skupštini KS u trenutnom sazivu od ukupno 34 zastupnika i predsjedavajućeg (2022.-2026.), je 17 žena i 18 muškaraca. Osobe ženskog spola su zastupljene sa 48,57%, dok su zastupnici muškog spola zastupljeni 51,43%. Trenutni sastav Skupštine KS odražava ravnopravnu zastupljenost oba spola u smislu odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH i zastupljenost je ravnopravnija od prosjeka zastupljenosti žena i muškaraca u kantonalnim skupštinama u FBiH.

¹⁴
ranking?month=12&year=2023

<https://data.ipu.org/women->

Zastupnici Skupštine KS prema spolu

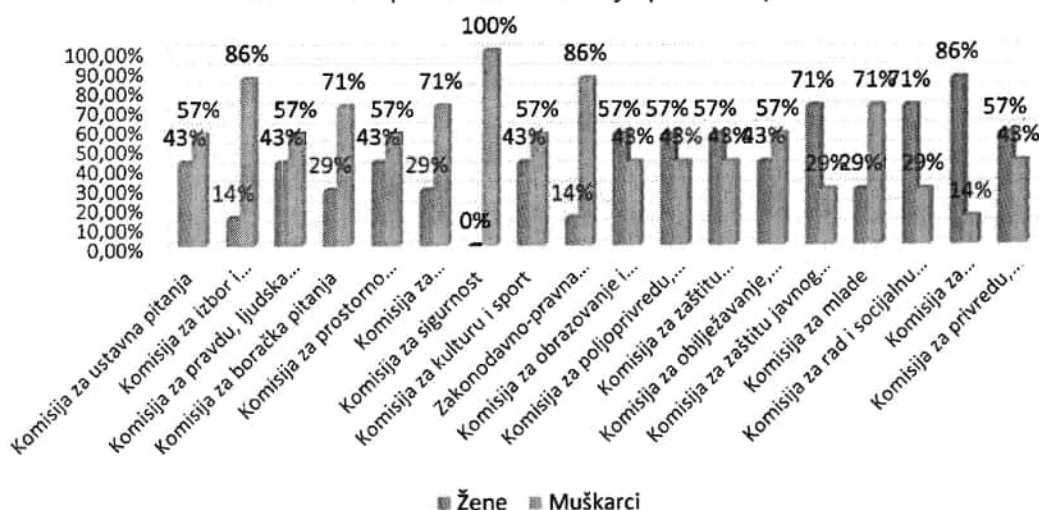

Izvor: Web stranica Skupštine KS

Ustav i Poslovnik Skupštine ne predviđaju da u sastavu rukovodstva ili radnih tijela Skupštine treba biti osigurana ravnopravna zastupljenost oba spola. U rukovodstvo Skupštine KS izabran je jednak broj osoba oba spola (predsjedavajući i jedan zamjenik su osobe muškog spola dok su druge dvije zamjenice osobe ženskog spola).

U sastav stalnih i povremenih radnih tijela skupštine u članstvu komisija prisutno je 43,65% žena i 56,35% muškaraca, dok žene predsjedavaju sa 9 (ili 38,89%), muškarci sa 11 (ili 61,11%) komisija. U sastavu 1 komisije (Komisija za sigurnost) nije imenovana niti jedna žena dok ne postoji komisija u koju nije imenovan niti jedan muškarac. U 5 od 18 komisija sastav odgovara zastupljenosti žena i muškaraca u Skupštini (iako su u sastavu komisije imenovani i vanjski članovi/ce). U preostalih ukupno 13 komisija jedan spol je manje zastupljen od čega u 7 su muškarci manje zastupljeni a u ostalih 6 žene.

Sastav skupštinskih komisija prema spolu

Izvor: Web stranice Skupštine KS

Poslovnik o radu skupštine sadrži posebnu mjeru za finansiranje parlamentarnih grupa koje imaju više poslanika manjeg spola. Prema član 22. stav (3). 10% od ukupnog iznosa raspoređuje parlamentarnim grupama srazmjerno broju zastupnika/poslanika koji pripadaju manje zastupljenom spolu.

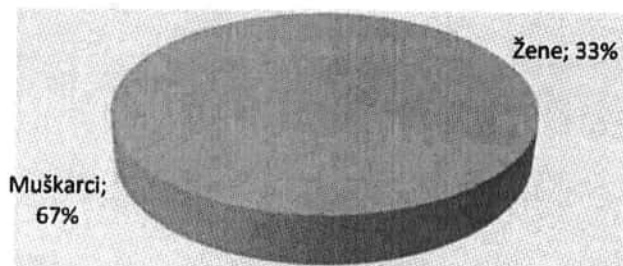
Iako Poslovnik Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 41/12-Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13,47/13,47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22 i 17/22) sadrži odredbu o ravnopravnoj upotrebi pojmova poslanik/zastupnik u oba gramatička roda, web stranica Skupštine i akti koje skupština donosi su pisani u jednom gramatičkom rodu. Članom 22. se definira finansiranje političkih stranaka i parlamentarnih grupa zastupnika/poslanika pri čemu je propisano i da:

„Političkim strankama, odnosno koalicijama političkih stranaka sredstva iz stava 1. ovog člana raspodjeljuju se na način da se:

- a) 30% sredstava dijeli jednako svim političkim strankama, odnosno koalicijama političkih stranaka koje su osvojile mandate,
- b) 60% sredstava dijeli prema broju poslaničkih mandata, koje svaka politička stranaka, koalicija političkih stranaka odnosno nezavisni kandidat ima u trenutku dodjele mandata,
- c) 10% od ukupnog iznosa raspoređuje parlamentarnim grupama srazmjerno broju zastupnika/poslanika koji pripadaju manje zastupljenom spolu.“¹⁵

Ni Ustav ni Poslovnik Skupštine ne predviđaju da se kod potvrđivanja Vlade treba osigurati ravnopravna zastupljenost oba spola. Premijer Vlade KS je osoba muškog spola, a u sastavu Vlade Kantona Sarajevo od 12 ministarstava, četiri su ministrice i 8 ministara.

Sastav Vlade Kantona Sarajevo prema spolu

Izvor: Web stranice Vlade KS

Zdravstvena zaštita

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH reguliraju se prava na zdravstvene usluge standardnog kvaliteta i jednakog sadržaja, dok u okviru obaveznog pokrića zdravstvenim osiguranjem žene imaju pravo na potpunu zdravstvenu zaštitu po pitanju trudnoće i materinstva, pravo na liječenje i medicinska sredstva, te pravo na vještačku oplodnju. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH svim ženama (državljkama BiH) garantira se pravo na besplatan porod, postporođajnu zaštitu za majku u narednih šest mjeseci i besplatnu zdravstvenu zaštitu za djecu do 18 godina. U FBiH osnovnim paketom zdravstvenih prava predviđen je i paket osnovnih prava za neosigurane osobe koji se finansira sredstvima budžeta kantona ili općine prema mjestu zadnjeg prebivališta neosigurane osobe.

¹⁵

https://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/poslovnik_neslužbeni_precisceni_tekst.pdf

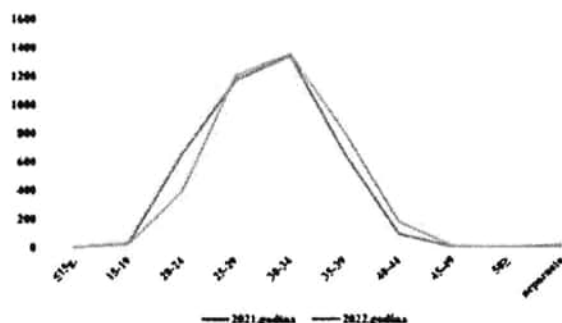
U skladu sa podacima za 2022. godinu

- Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2022. godini, u Kantonu Sarajevo je živjelo 280 446 stanovnika ženskog spola (66,85%), a stopa općeg fertiliteta (broj živorođene djece na 1 000 žena starosti 15-49 godina) je iznosila 37,80%.
- Od ukupno 4.138 registrovanih poroda u toku 2022. godine 3.883 ili (93,84%) su porodi registrovani kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo, a 255 ili (6,16%) kod žena sa mjestom prebivališta van Kantona Sarajevo.
- U 2022. godini ne bilježimo rođenje od majki u dobnoj skupini ispod 15 godina, a u dobnoj skupini od 45-49 godina registrovano je 8 ili (0,20%) poroda u odnosu na ukupan broj živorođenih u 2022. godini.
- Od ukupno 3.883 registrovanih poroda u 2022. godini kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo čak 1.201 ili (30,93%) su završeni carskim rezom.
- Stopa izvršenih carskih rezova na 1.000 živorođenih u 2022. godini izuzetno je visoka i iznosila je 302,29.
- Prema dostavljenim podacima iz javnog i privatnog sektora ukupan broj pobačaja kada su u pitanju žene sa područja Kantona Sarajevo iznosio je 473.
- U dobnim skupinama ispod 15 godina u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo u 2022. godini nije urađen niti jedan prekid trudnoće.

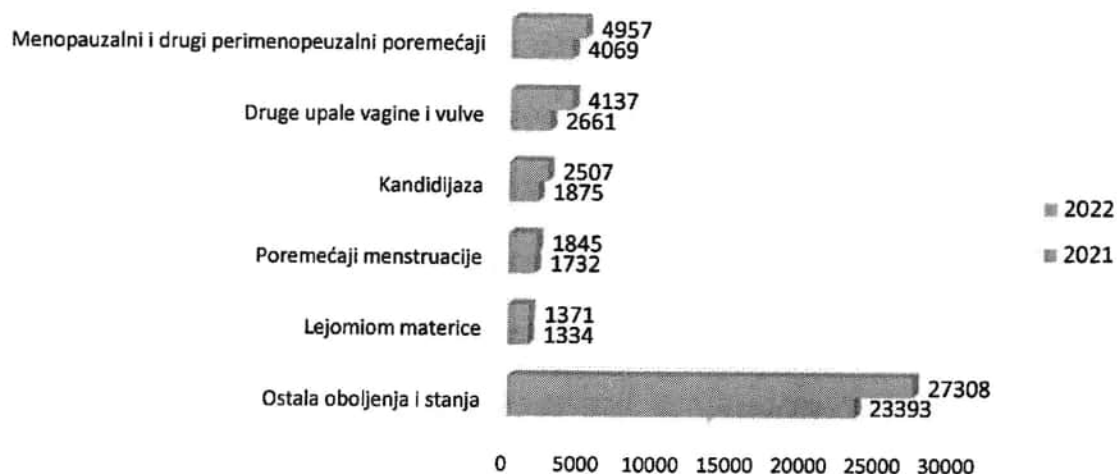
Primjetno je smanjenje broja poroda od 2017. godine kada je broj poroda bio 4 950, u 2018. godini registrovano je 4 650 poroda, u 2019. godini registrovano je 4 438 poroda, u 2020. godini registrovano je 4 324 poroda, u 2021. godini registrovano je 4 089 poroda.

U 2022. godini u javnom sektoru registrovano je 282 obavljenih prekida trudnoće i svi su obavljeni kod žena sa područja Kantona Sarajevo. Broj registrovanih prekida trudnoće u zdravstvenim ustanovama u privatnom sektoru koje pružaju usluge iz oblasti ginekologije, a koje dostavljaju izvještaje JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u 2022. godini je bio 212 od čega 111 ili (90,09%) kod žena s prebivalištem na području Kantona Sarajevo.

Grafikon 6. Broj živorođenih (prema prijavama poroda)¹ u odnosu na dobnu strukturu žena /porodilja u 2021. i 2022. godini

Među vodećim oboljenjima registrovanim u zdravstvenoj zaštiti žena na području Kantona Sarajevo u 2022. godini, na prvom mjestu su menopauzalni i drugi perimenopauzalni poremećaji, što je isto kao i prethodne godine.

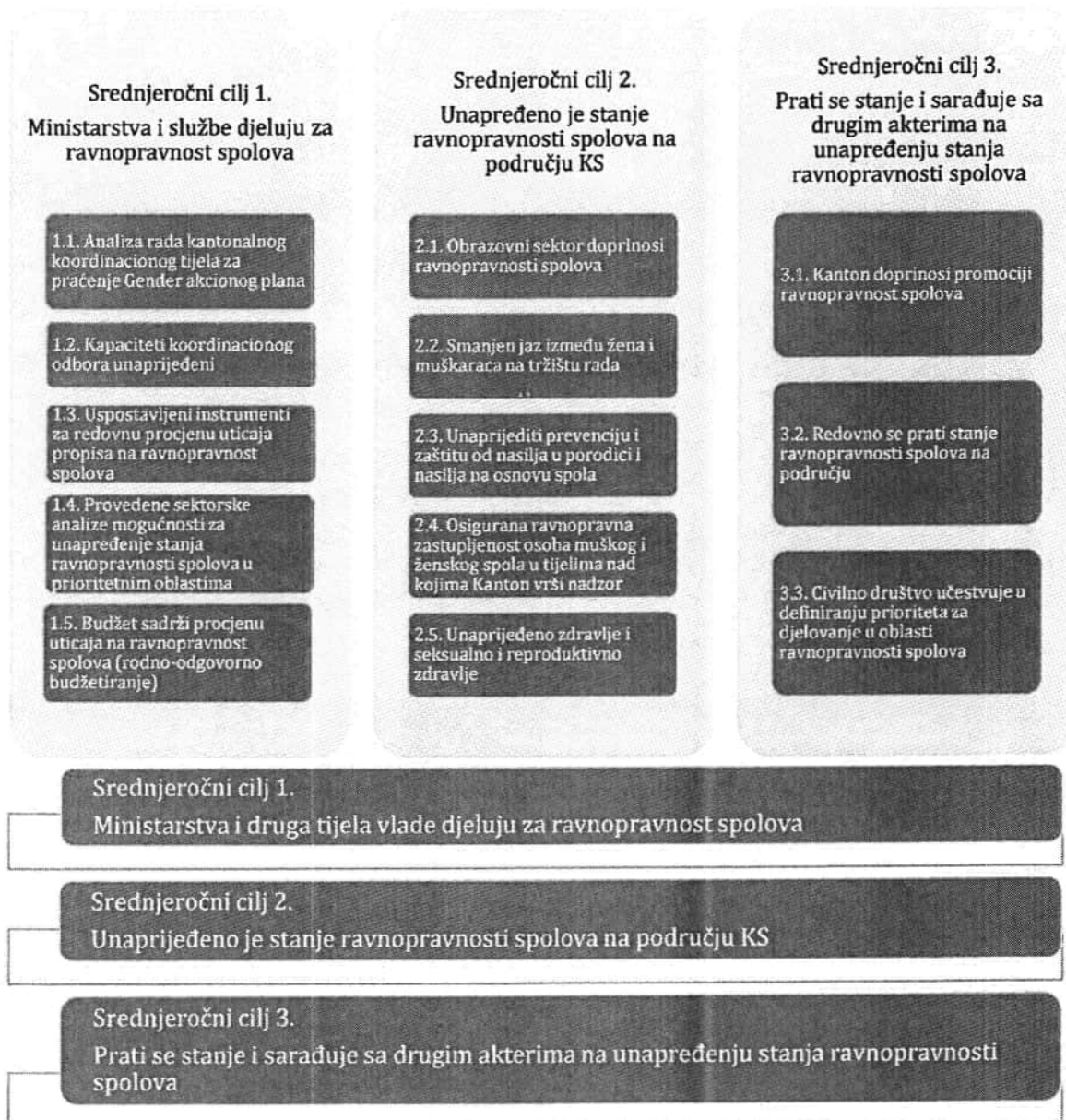

Izvor: JU Zavod za javno zdravstvo KS, Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2022. godini

III. Struktura Gender akcionog plana Kantona Sarajevo

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u kantonu i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini kao i analize Gender akcionog plana KS 2019.-2022., jasno je da donošenje Gender akcionog plana KS predstavlja optimalan nastavak unapređenja stanja ravnopravnosti spolova.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana KS za period 2024.–2028. godine odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

Struktura Gender akcionog plana KS je prikazana shematski ispod dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana KS za period 2024. – 2028. godina.

IV Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana KS za period 2024.-2028. godina

Srednjeročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela vlade djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
1.1 Analiza rada kantonalnog koordinacionog tijela za praćenje Gender akcionog plana	Analiza Izvještaja o radu kantonalnog koordinacionog tijela GAP 2019-2022	Ministarstvo rada i socijalne politike		Mjesec dana od usvajanja	Redovna sredstva								
	Usvajanje izvještaja o radu	Vlada na prijedlog Ministarstvo rada i socijalne politike		Mjesec dana od usvajanja	Redovna sredstva								
	Održavanje redovnih sastanaka Koordinacionog odbora	Kordinacioni odbor	Zapisnici sa sastanka	Namiranje dva puta godišnje	Redovna sredstva								
	Usvojen plan za praćenje, evaluaciju i izvještavanje o primjeni Gender akcionog plana KS	Koordinacioni odbor	Izrađen Plan za praćenje, evaluaciju i izvještavanje o primjeni Gender akcionog plana KS	Tri mjeseca od imenovanja koordinacionog odbora	Redovna sredstva i partnerstvo								

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela vlade djeluju za ravnopravnost spolova

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
1.2. Kapaciteti koordinacionog odbora unaprijeđeni	Obuke na temu ravnopravnosti spolova i diskriminacije na osnovu spola	Komisija za jednakopravnost spolova	Održane obuke za članove i članice Koordinacionog odbora		Redovna sredstva i partnerstvo	Održane dvije obuke	Održane dvije obuke	Održane dvije obuke	Održane dvije obuke	Održane dvije obuke	Npr. 5000KM	Npr. 3 članice i 3 člana	Izveštaji i spiskovi prisutnih na obukama
	Analiza metodologije za izradu godišnjih i završnog izvještaja o provođenju GAP-a	Koordinacioni odbor	Održana dva sastanka članova i članica Koordinacionog odbora	tri mjeseca od usvajanja	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Godišnji izvještaj o provođenju GAP se dostavlja putem Vlade Komisiji za jednakopravnost spolova i Skupštini	Koordinacioni odbor	Izrađen izvještaj		Redovna sredstva i partnerstvo								
1.3 Uspostavljeni instrumenti za redovnu procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova	Svi prijedlozi zakona, podzakonskih akata i politika sadrže procjenu uticaja propisa i procjenu uticaja na ravnopravnost spolova	Ministarstvo pravde i uprave, Ured za zakonodavstvo	% usvojenih zakona (od ukupnog broja usvojenih) koji sadrže procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova i definiše zabranu diskriminacije po svim	Februar svake godine	Redovna sredstva								
	Komisija za jednakopravnost spolova daje mišljenje na sve zakona i podzakonske akte koje donosi Skupština	Komisija za jednakopravnost spolova	% zakona koje razmatra Skupština koji su dostavljeni Komisiji mišljenja o usklađenosti sa Zakonom o ravnopravnosti	Kontinuirano	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela vlade djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Hok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Analiza usvojenih standarda za korištenje rodno-osjetljivog jezika u Skupštini KS i Vladi KS	Komisija za jednakopravnost spolova	Broj usvojenih standarda od strane Skupštine % akata koji koriste rodno-osjetljiv jezik	Kraj 2024.	Redovna sredstva								
1.4. Provedene sektorske analize mogućnosti za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima	Analiza dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu	Ministarstva i druga tijela vlade	Analiza o dostupnosti o administrativnih podataka razvrstanih po spolu dostavljena Komisiji sa prijedlogom prioriteta za unapređenje	Mart 2024.	Redovna sredstva								
	Unaprijeđene administrativne baze podataka	Ministarstva i druga tijela vlade	% utvrđenih baza koji je unaprijeđen da sadrži podatke razvrstane po spolu	2024. godina	Redovna sredstva								
1.5. Budžet KS sadrži pregled rodno-odgovornih projekata koji se finansiraju iz Budžeta Kantona Sarajevo	Priprema budžetskih instrukcija br 2. koje uključuju obavezu praćenja rodnog aspekta budžetskih	Ministarstvo finansija	Dostavljeni popunjeni obrasci definisani u Instrukciji br.2 od strane budžetskih korisnika	svake godine do kraja augusta	Redovna sredstva								Izveštaj o izvršavanj u Budžeta
	Konsultacije sa odabranim institucijama/ministarstvima KS	Ministarstvo finansija	Zapisnik sa održanih konsultacija u septembru sa budžetskim korisnicima koji su dostavili popunjene obrasce o projektima koji su	svake godine do kraja septembra	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i druga tijela vlade djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Planirani troškovi u BAM	Krajnja korisnica po spolu	Izvor verifikacije
	Trening za odabrane institucije KS	Ministarstvo finansija i resorna ministarstva	Broj održanih obuka i napredak u planiranju rodno odgovornih projekata	po potrebi	Budžetska sredstva, u okviru UN								
	Priprema nacрта i prijedloga budžeta sa pregledom rodno osjetljivih programa (mjera, aktivnosti), odnosno izdvajanja koja imaju utjecaj na rodnu ravnopravnost	Ministarstvo finansija	Usvojeni Nacrt i Prijedlog na Skupštini KS sa poglavljem rodno osjetljivih programa i projekata	svake godine u skladu sa kalendarom za pripremu	Redovna sredstva								
	Priprema smjernica za označavanje rodno osjetljivih programa uz budžetsku Instrukciju br. 1 za naredni budžetski period	Ministarstvo finansija	Usvojene smjernice za označavanje rodno osjetljivih programa	2025-2027	Budžetska sredstva, u okviru UN WOMEN								
	Priprema smjernica za rodno osjetljivo izvještavanje o izvršavanju budžeta	Ministarstvo finansija	Usvojene smjernice za rodno osjetljivo izvještavanje o izvršavanju budžeta	2025-2027	Budžetska sredstva, u okviru UN WOMEN projekata i dr.								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.1 Obrazovni sektor doprinosi ravnopravnosti spolova	Promocija učešća djevojčica i dječaka u oblasti obrazovanja u kojima su manje zastupljeni	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje	Izrađen i provodi se program promocije u saradnji sa osnovnim školama i drugim servisima	Kontinuirano	Redovna sredstva								
	Povećati obuhvat djece programom obaveznog programa predškolskog odgoja i obrazovanja pred polazak u osnovu školu	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje	% dječaka i djevojčica koji je obuhvaćen predškolskim odgojem	Kontinuirano	Redovna sredstva								
	Izvršiti analizu uticaja dodijeljenih stipendija za učenike i učenica u odnosu na (ne)ravnopravnost spolova i (po potrebi) izmijeniti kriterije dodele	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama # broj prijedloga sa ciljem povećanja uticaja stipendija kao mjera za smanjenje horizontalne i vertikalne segregacije na tržištu rada	Juli svake godine	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Usklađivanje Pravilnika o sticanju i korištenju akademskih titula, stručnih i naučnih zvanja na visokoškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo	Ministarstvo nauke, visokog obrazovanja i mladih	Akadske titule, stručna i naučna zvanja koje se navode na diplomama, dodacima diplomama i drugim javnim ispravama koje izdaje Univerzitet u Sarajevu nakon završetka prvog, drugog i trećeg ciklusa studija, mogu dodjeljivati kako u muškom, tako i u ženskom rodu	Kraj 2024.	Redovna sredstva								
	Izraditi jedinstven program primarne prevencije usmjeren za zaštitu djece/učenika od svih oblika nasilja	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje I IRPO	Izrađen jedinstven program primarne prevencije predškolske us	Decembar 2024. godine	Redovna sredstva								
	Uspostaviti uspješan monitoring realizacije programa primarne prevencije u vrtićima i školama	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje I IRPO	Uspostavljen sistem praćenja realizacije programa prevencije nasilja u škola	Decembar 2025. godine	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.2 Smanjen jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Analizirati razloge neaktivnosti, manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti žena na području kantona	Služba za zapošljavanje KS	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2024.	Redovna sredstva								
	Izraditi detaljnu analizu uticaja aktivnih mjera zapošljavanja za smanjenje jaza između žena i muškaraca na tržištu rada u periodu od 5 godina	Služba za zapošljavanje KS	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji prijedloga za smanjenje jaza žena i muškaraca na tržištu rada	Septembar 2024.	Redovna sredstva								
	Organizovati tematsku sjednicu sa ciljem povodom analize uticaja aktivnih mjera zapošljavanja na smanjenje jaza između žena i muškaraca na tržištu rada u periodu od 5 godina	Komisija za jednakopravnost spolova	Tematska sjednica organizovana Broj zaključaka vezanih za Analizu koji doprinose povećanju efikasnosti mjera za ravnopravnost spolova	Oktober 2024.	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Analizirati doprinos poticaja Vlade KS i donijeti mjere kako bi se poticaji doprinosili razvoju poduzetništva manje zastupljenog spola	Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice,	Registar poticaja sadrži informacije o spolu direktnih i indirektnih korisnika poticaja identificirani problema za pristup poticajima za manje zastupljen spol, uključujući i ranjive grupe manje zastupljenog spola % kriterija koji je izmijenjen sa ciljem povećanja jednakih mogućnosti za pristup poticajima # i iznos posebnih programa za manje zastupljen spol	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Finansijski plan Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo i informacija o izvršenju Finansijskog plana Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo sadrže informacije o uticaju na jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Služba za zapošljavanje KS	Broj informacija o uticaju na uticaju na jaz između žena i muškaraca na tržištu rada koji su sadržani	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Izrađena analiza o primjeni prava na naknadu za vrijeme porodijskog/roditeljskog odsustva sa prijedlozima progresivnog unapređenja iznosa u odnosu na međunarodne standarde	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Ministarstvo finansija	Broj preporuka Institucije Ombudsmena za ljudska koje su provedene	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Izrada strategije učešća žena u radnoj snazi	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	Izrađena strategija % provođenja strategije	2025. godine	Redovni budžet i partner								
	Promovirati korištenje roditeljskog odsustva od strane očeva djece	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	promotivnih aktivnost očeva kao korisnika roditeljskog osnova u odnosu na % majki	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Promovirati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje skupština, vlada, Ministarstva i druga tijela vlade	Sve službe skupštine, vlada, Ministarstva i druga tijela vlade	U svim konkursima jasno navedeno: „Ohrabruju se osobe oba spola da se prijave na ovaj konkurs. U okviru ovog konkursa biti će osigurane jednake mogućnosti za sve osobe bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.“	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Usvojiti politiku o nultoj toleranciji za uznemiravanje i seksualno uznemiravanje u KS	Skupština, Vlada na prijedlog Ministarstvo rada i socijalne politike	Politika usvojena i objavljena	Mart 2024.	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Analizirati mogućnosti za unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar	Redovna sredstva								
	Analiza o preprekama za uključivanje marginaliziranih grupa na tržište rada (osobe koje brinu za stare i iznemogle, jednohraniteljske porodice, porodice sa djecom sa invaliditetom, pripadnici/e nacionalnih manjina) sa prijedlogom mjera	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	#utvrđenih prepreka i predloženih mjera % osoba koje su uključene na tržište rada	Kraj 2025. godine	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Ilok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.3 Prevencija i zaštita od nasilja u porodici i nasilja na osnovu spola	Usvojiti Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i osigurati sredstva za provođenje i provoditi aktivnosti	Vlada KS i Koordinaciono tijelo za prevenciju nasilja	Usvojen Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja žrtvosti iz Programa se redovno provode, Programi se redovno donose Osigurano potpuno finansiranje svih usluga koje se pružaju žrtvama uključujući i finansiranje smještaja u sigurnu kuću	Kraj 2024. godine	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Organizovati tematsku sjednicu sa ciljem analize stanja i uvida u stanje o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, uključujući i probleme sa kojima se susreću posebno ranjive grupe	Komisija za jednakopravnost spolova, Koordinacioni odbor	Podaci koji se prikupljaju u skladu sa članom 23. Protokola se dostavljaju Komisiji a putem Komisije i Skupštini problemi sa kojima se susreću posebno ranjive grupe (LGBT, osobe sa invaliditetom, Romi, osobe treće životne dobi itd) su uključeni u navedene podatke	Svake godine u okviru 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.)	Redovna sredstva								
	Doprinos prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici obilježavanjem Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.)	Koordinaciono tijelo KS i Komisija za jednakopravnost spolova	Kanton provodi aktivnosti u okviru kampanje	Kontinuirano	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Organizovati obuke na temu diskriminacije na osnovu spola i svih oblika nasilja na osnovu spola Komisija za jednakopravnost spolova i Koordinacioni odbor	Komisija za jednakopravnost spolova, Koordinacioni odbor	Članovi i članice komisije i koordinacionog odbora mogu prepoznati i odgovoriti na sve oblike diskriminacije na osnovu spola	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Izraditi Smjernice za prevenciju i zaštitu od diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola na radnom mjestu	Ministarstvo pravde i uprave	Vlada usvojila Smjernice	2024. godine	Redovna sredstva								
	U programe stručnog usavršavanja policije uvesti program obuke na temu krivičnih djela počinjenih iz mržnje u skladu sa Krivičnim zakonom FBiH i redovno ih provoditi	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Uprava policije	Usvojen plan i program permanentne i specijalističke obuke koji obuhvata krivična djela počinjena iz mržnje	Kontinuirano	Redovna sredstva								
	Izraditi i usvojiti standardne operativne procedure za policiju i pravosuđe u slučaju krivičnih djela počinjenih iz mržnje u skladu sa Krivičnim zakonom FBiH	Ministarstvo pravde i uprave i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo	Izrađene i usvojene standardne operativne procedure za policiju i pravosuđe u slučaju krivičnih djela počinjenih iz mržnje	2024.	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Prijetvorni troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.4 Osigurana ravnopravna zastupljenost osoba muškog i ženskog spola u tijelima nad kojima Kanton vrši nadzor	Izraditi analizu zastupljenosti žena i muškaraca u svim tijelima uključujući i predsjednike/ce tijela koje imenuje Skupština, Vlada i ministarstva	Stručna služba Skupštine, stručna služba Vlade	Vlada i Skupština usvojili informaciju o analizi zastupljenosti sa zaključcima	Juli 2024.	Redovna sredstva								
	Osigurati jasne kriterije kod imenovanja komisija Skupštine kada u je pitanju jednako učešće žena i muškaraca	Stručna služba Skupštine	Analiza izrađena sa prijedlogom mjera; % žena i muškaraca koji se imenuju u komisije nakon donošenja novih kriterija	Kraj 2024. godine	Redovna sredstva								
	Izraditi prijedlog mjera za ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca u vladi, drugim vladinim tijelima i javnim ustanovama i preduzećima kojima upravlja Kanton Sarajevo	Komisija za jednakopravnost spolova	Izrađeni prijedlozi i po potrebi prijedlozi izmjena i dopuna zakona i drugih propisa sa ciljem uvođenja kvote za manje zastupljen spol od najmanje 40%	Juli 2025.	Redovna sredstva, Sarajevski otvoreni centar i FIGAP II sredstva								
	Osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim tijelima uključujući i predsjednike/ce tijela koje imenuje Skupština, Vlada i ministarstva	Skupština, Vlada	Muškarci i žene zastupljeni sa najmanje 40% u svim tijelima koja se imenuju	Kontinuirano	Redovna sredstva								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području RS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor financiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.5. Unaprijeđeno zdravlje i seksualno i reproduktivno zdravlje	Inicirati akreditaciju Programa zdravstvenih radnika u oblasti pružanja rodno senzitivnih usluga i usluga iz oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja generalnoj i višestruko marginaliziranim populacijama	Ministarstvo zdravstva KS	svojena inicijativa od strane nadležnog ministarstva. Sprovedeni treninzi zdravstvenog osoblja na nivou primarne zdravstvene zaštite u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije	Kraj 2024	Redovna sredstva, Fondacija XY i UNFPA								
	Sprovesti Rodnu analizu za identifikaciju socijalnih determinanti zdravlja i utjecaja rodni stereotipa na stavove mladih i odraslih u KS	Ministarstvo zdravstva KS	Usvojene preporuke rodne analize i uvrštene u programe za unaprijeđeno zdravlje na području KS.	Kontinuirano	Redovna sredstva, Fondacija XY								

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području KS

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Poticanje ženske populacije za učešće na sportskim takmičenjima i ligama te promocija sporta kao zdravog životnog stila	Ministarstvo kulture i sporta	Broj organizovanih takmičenja % žena i izdvajanje sredstava putem javnog poziva Ministarstva kulture i sporta	Kontinuirano	Redovna sredstva								
	Pravno urediti medicinske i pravne postupke u slučaju interseksualnosti	Ministarstvo zdravstva KS	Izrađen Pravilnik o prilagodbi spola u medicinskim institucijama u Kantonu Sarajevo.	Kraj 2024.	Redovna sredstva								

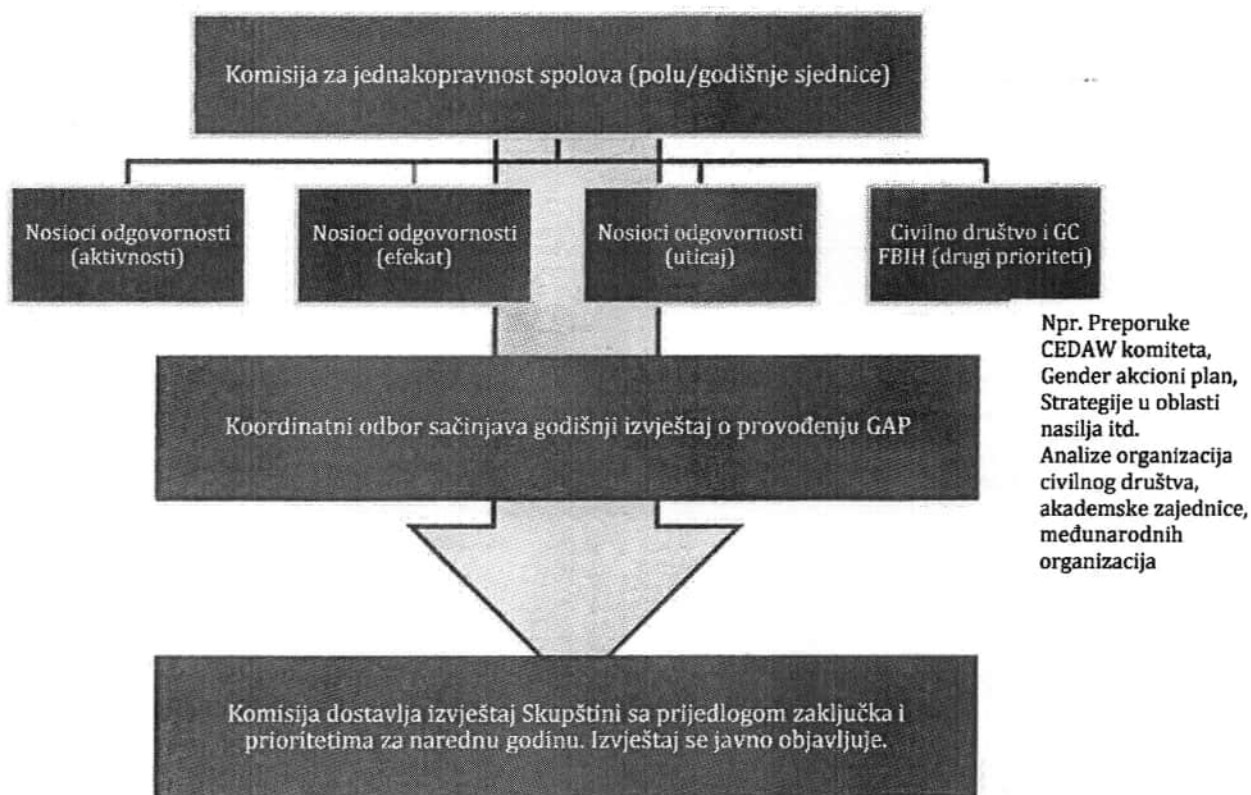
Srednjoročni cilj 3: Prati se stanje i saraduje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

Očekivani rezultat	Aktivnost	Glavni nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Redovno	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spol	Izvor verifikacije
3.1. Kanton doprinosi promociji ravnopravnost spolova	Utvrđen je Program obilježavanja dana od značaja za ravnopravnost spolova	Vlada i Skupština	Obilježavaju se 8. mart „Međunarodni dan žena“, Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.), Međunarodni dan žena u IKT-u, 19.11. Međunarodni dan muškaraca i drugi	Kontinuirano	Redovna sredstva i partnerstvo								
	Promotivni materijali o ciljevima Gender akcionog plana KS su dostupni na web stranici i u šalter salama	Komisija za jednakopravnost spolova	izrađenih materijala	Mart 2024. godine	Redovna sredstva i partnerstvo								

3.2. Redovno se prati stanje ravnopravnosti spolova na području KS	Komisija za jednakopravnost spolova organizuje sjednice sa ciljem praćenja provođenja (monitoring) Gender akcionog plana	Komisija za jednakopravnost spolova i koordinacioni odbor	Održana polugodišnja i godišnja sjednica na kojoj je razmotren izvještaj o provođenju GAP te su predloženi zaključci za Skupštinu	Septembar i mart svake godine	Redovna sredstva								
	Skupština razmatra izvještaj o provođenju Gender akcionog i finansijskog plana plana	Skupština	razmotren izvještaj i doneseni zaključci o prioritetima	April svake godine	Redovna sredstva								
	Izvršiti procjenu (evaluaciju) provođenja Gender akcionog i finansijskog plana kao osnovu za izradu narednog Gender akcionog i finansijskog plana	Koordinacioni odbor	Izvršena procjena provođenja Gender akcionog plana	Jun 2025. godine	Redovna sredstva i partnerstvo								
3.3. Civilno društvo učestvuje u definiranju prioriteta za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova	Utvrđen je spisak organizacija civilnog društva i pojedinaca koje se bave ravnopravnošću spolova	Koordinacioni odbor	Izrađeni kriteriji za odabir organizacija i pojedinaca Spisak dostupan na web stranici Vlade i Skupštine	Kraj 2024. godine	Redovna sredstva								
	Organizira se tematska sjednica sa civilnim društvom sa ciljem definiranja prioriteta u oblasti ravnopravnosti spolova	Komisija za jednakopravnost spolova	Tokom tematske sjednice prikupljeni prijedlozi civilnog društva u pogledu prioriteta	oktobar svake godine	Redovna sredstva								

V Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana jeste nadzor koji provodi za nivo vlade Koordinacioni odbor, a za nivo Skupštine **Komisija za jednakopravnost spolova**. Zadatak Komisije je da prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Nadzor nad provedbom pratit će se organizacijom sjednica za nadzor svakih šest mjeseci kojom prilikom će svi nosioci odgovornosti putem Koordinacionog odbora, Komisiji redovno i sistematski dostavljati informacije o provedbi. Pored toga Komisija će jednom godišnje informisati Skupštinu i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o ostvarenim rezultatima, te će predlagati Skupštini odgovarajuće zaključke.

Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c) nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

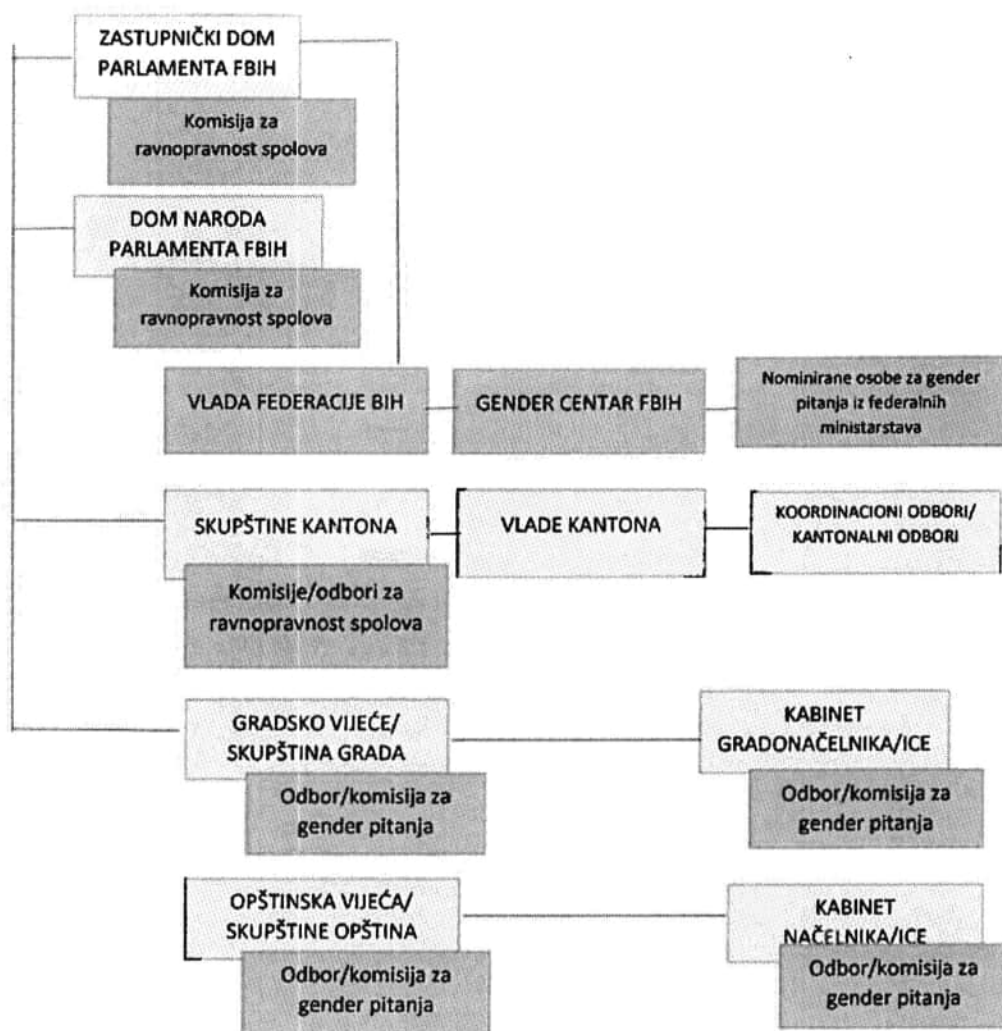
Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija javnog novca nepravedni.

Ujedinjeni narodi	Vijeće Evrope	Evropska unija	Bosna i Hercegovina	Federacija BiH
Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima	Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli	Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici	Ustav BiH	Ustav FBiH i Ustavi kantona u FBiH
Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije nad ženama CEDAW	Evropska socijalna povelja	Amsterdamski sporazum Evropske unije	Zakon o ravnopravnosti spolova	Krivični zakon FBiH
Bečka i Pekinška deklaracija	Deklaracija o ravnopravnosti između žena i muškaraca	Povelja o osnovnim pravima Evropske Unije	Zakon o zabrani diskriminacije	Porodični zakon FBiH
Rezolucija vijeća sigurnosti UN 1325 „Žene, mir i sigurnost“	Konvencija o prevenciji i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija)	Direktive EU o jednakoj plaći, jednakom tretmanu, socijalnom osiguranju, roditeljskom odsustvu, itd.		Zakon o zaštiti od nasilja u porodici
Konvencija o političkim pravima žena	Deklaracija o politici suprotstavljanja nasilju nad ženama	Rezolucija Evropskog parlamenta o nasilju nad ženama		Zakon o ustanovama socijalne zaštite FBiH
Konvencija o državljanstvu udatih žena		Rezolucija EP-a o potrebi ustanovljavanja kampanje širom EU za kultu toleranciju prema nasilju nad ženama		Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH

Prilog: Međunarodni i domaći pravni okvir za ravnopravnost spolova i nasilje nad ženama

Prilog Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova u F BiH

POSTUPANJE U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI

